

2. ŠTUDIJE PRIMEROV SAMOEVALVACIJE VRTCEV



Ljubica Marjanovič Umek, Maja Zupančič, Anja Podlesek, Urška Fekonja, Tina Kavčič in Katja Bajc

2. ŠTUDIJE PRIMEROV SAMOEVALVACIJE VRTCEV

2.1 UVOD V ŠTUDIJE PRIMEROV

Leta 2002 smo zaključili raziskovalni projekt z naslovom *Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti predšolske vzgoje v vrtcu*, znotraj katerega smo opredelili teoretski in izvedbeni okvir samoevalvacije v slovenskih vrtcih (izdelali smo model samoevalvacije, opredelili področja in kazalce kakovosti, pristope, načela in postopek samoevalvacije, razvili prve merske pripomočke za ugotavljanje kakovosti) (pregled v: Marjanovič Umek in dr., 2002), in v letu 2003 delo nadaljevali v raziskovalnem projektu *Samoevalvacija predšolske vzgoje v vrtcih: zagotavljanje kakovosti*, katerega cilj je bil izvesti samoevalvacijo neposredno v vrtcih ter tako preveriti možne pristope in merske pripomočke ter skupaj z vrtci izdelati načrte samoevalvacije. Kot zunanji sodelavci smo sodelovali v vrtčevskih projektnih skupinah pri opredelitvi problema samoevalvacije, izbiri merskih pripomočkov, opredelitvi ciljnih skupin, ki se vključujejo v samoevalvacijo, izvedbi samoevalvacije, analizi ter interpretaciji zbranih podatkov oz. rezultatov ter pri pripravi načrta zagotavljanja kakovosti, kar je bil osnovni cilj samoevalvacije.

K sodelovanju v raziskovalnem projektu smo pisno povabili vse slovenske vrtce, ki smo jim razložili namen raziskave in jih posebej prosili, da se pred odločitvijo o sodelovanju dogovorijo z vsemi potencialnimi udeleženci samoevalvacije in po možnosti tudi že oblikujejo vrtčevsko projektno skupino. Odzvalo se je več kot 80 vrtcev, med katerimi smo jih izbrali 18. Želeli smo namreč vključiti čim bolj različne vrtce, kar pomeni vrtce iz različnih geografskih okolij, vrtce v velikih in malih mestih oz. na podeželju, vrtce z velikim številom oddelkov, vrtce z malim številom oddelkov ali vrtce pri šolah, vrtce, ki imajo oddelke obeh starostnih skupin, in tiste, ki imajo oddelke z eno starostno skupino. Izmed izbranih vrtcev je eden kasneje zaradi notranje reorganizacije odpovedal sodelovanje, z vsemi ostalimi pa smo sodelovali do zaključka projekta, in sicer tako, da je imel vsak vrtec ves čas v svoji projektni skupini po dva zunanja strokovnjaka (kritična prijatelj). Ti so bili sicer raziskovalci v navedenem projektu. V projektno skupino smo z na-

menom ustvarjanja čim širše mreže usposobljenih zunanjih svetovalcev (kritičnih prijateljev) povabili tudi svetovalke za predšolsko vzgojo z Zavoda RS za šolstvo, ki so se praviloma vključevale v delo v vrtcih, ki jih sicer regionalno pokrivajo.

Delo v vrtci je potekalo nekaj več kot eno leto, od spomladi 2003 do jeseni 2004, in sicer tako, da sta zunanja strokovnjaka najmanj dvakrat obiskala konkretni vrtec, s katerim sta sodelovala, in se vključila v delo vrtčevske projektne skupine. Vmes so potekale številne pisne, elektronske in telefonske komunikacije, posamezni člani projektnih skupin pa so se srečali z raziskovalci tudi na fakulteti. Gledano splošno je delo v vrtcih potekalo po več zaporednih korakih, posamezne specifičnosti pa smo reševali neposredno v povezavi s konkretnimi vrtci.

1. KORAK: OPREDELITEV PROBLEMA, PODROČJA SAMOEVALVACIJE

Z vrtci smo se najprej dogovorili, da (če že niso) oblikujejo vrtčevsko projektno skupino, ki bo koordinirala načrtovanje in izvedbo celotnega procesa samoevalvacije. Vrtci so pri oblikovanju projektnih skupin sledili priporočilom, da vanje vključijo strokovne in svetovalne delavce (slednje, če jih imajo), vodstvene delavce, starše, predstavnike lokalne skupnosti in zunanje strokovnjake (raziskovalce in zavodove svetovalce). Vodje projektnih skupin so projekt samoevalvacije in njegov namen predstavili sodelavcem v vrtcu, staršem in predstavnikom na lokalni ravni ter dosegli soglasje o vključitvi v samoevalvacijo oz. pripravljenost za sodelovanje. V vseh vrtcih so se v samoevalvacijo vključili vsi strokovni delavci in starši v vrtcu vključenih otrok, v nekaterih velikih vrtcih pa so se v projekt vključile le posamezne hiše (znotraj njih pa vsi oddelki). V nobenem vrtcu se niso odločili za vzorčenje udeležencev samoevalvacije, čeravno bi se v večjih vrtcih lahko odločili, da bi npr. vzorčili starše, ker jih je relativno veliko.

Znotraj projektne skupine smo nato bolj podrobno opredelili problem oz. probleme, ki so jih vrtci evidentirali bodisi s svojega vidika bodisi z vidika staršev ali drugih udeležencev kot najbolj prepoznavne in glede na to tudi opredelili ravni, področja, vsebinske enote oz. sklope, na katerih naj bi se vrtci samoevalvirali. Vrtci so se odločali različno: nekateri so želeli samoevalvacijo izvesti na več ravneh in področjih hkrati, saj so ugotavljali, da je npr. proces, s katerim so se želeli posebej ukvarjati, v tesni povezanosti s kazalci na strukturnem in posrednem področju, drugi so problematiko opredelili ožje in so jo prepoznali na posameznih področjih, vsebinskih enotah ali kot povezavo več vsebinskih enot, ki so oblikovane na osnovi postavk oz. vprašanj v pripomočkih za ugotavljanje kakovosti v vrtcu (pregled v: Marjanovič Umek in dr., 2002). Opravili smo tudi razmislek o tem, kateri pogledi vse bi lahko bili zanimivi za čim bolj veljavno oceno kakovosti oz. katere ciljne skupine naj bi reševale vprašalnike oz. ocenjevalne lestvice. Vsi vrtci so se odločili za več kot en pogled na posamezno problematiko, npr. pogled strokovnih delavcev in staršev ali pogled staršev, strokovnih in vodstvenih delavcev.

2. KORAK: IZBIRA MERSKIH PRIPOMOČKOV IN ZBIRANJE PODATKOV

Vzporedno z opredelitvijo področja samoevalvacije smo v projektni skupini pregledali tudi merske pripomočke za ugotavljanje kakovosti in se pogovorili o tem, katere izbrati

in zakaj. Paziti je bilo treba zlasti na to, ali bomo z zbranimi podatki lahko odgovorili na zastavljena vprašanja in ali bomo odgovore dobili od vseh udeležencev, za katere smo ocenili, da so pomembni pri razjasnjevanju konkretne problematike. Hkrati smo se v projektni skupini posebej pogovarjali tudi o tem, da je zgolj zbiranje podatkov oz. njihovo kopičenje, ne da bi jih analizirali in uporabili, nesmiselno. V vrtcih so se odločali različno: tisti, ki so problem zastavili široko in so želeli celoten vzgojni proces analizirati tudi z vidika kazalcev na strukturni in posredni ravni, so izbrali večino ali vse ponujene merske pripomočke za posamezne ciljne skupine, tisti, ki so probleme opredelili ožje (z vidika vsebine ali ciljnih skupin), pa so izbrali le nekatere merske pripomočke ali njihove dele.

Ker merski pripomočki v času zbiranja podatkov še niso bili računalniško dostopni in ker je relativno slaba tudi opremljenost z računalniki, so vrtci izbrane vprašalnike ter ocenjevalne lestvice razmnožili, projektna skupina pa jih je posredovala vsem v projekt vključenim udeležencem. Člani projektne skupine smo tudi poskrbeli, da so bili udeleženci seznanjeni z načinom reševanja oz. odgovarjanja. Pri posredovanju navodil so bili udeleženci posebej naprošeni, da odgovarjajo kar se da objektivno in da posredujejo svoje lastne ocene oz. mnenja. V skladu z dogovorom v vrtcu sta bili zagotovljeni zasebnost udeležencev in zaupnost njihovih podatkov (morebitno šifriranje vprašalnikov), določeni pa so bili tudi roki, do katerih je bilo treba vprašalnike vrniti, ter mesto oz. oseba, pri kateri so se izpolnjeni vprašalniki oz. ocenjevalne lestvice zbirali.

Člani interne projektne skupine so pregledali vrnjene vprašalnike in jih smiselno razvrščali, npr. po oddelkih, glede na ciljne skupine – spet odvisno od problema in postopkov zbiranja podatkov. Ugotovili smo, da je bilo sodelovanje udeležencev zelo visoko, visok (vselej višji kot 50 %) pa je bil tudi delež staršev, ki so vrnili izpolnjene vprašalnike.

3. KORAK: OBDELAVE PODATKOV, ANALIZE, PRIMERI INTERPRETACIJ

Vrtčevske projektne skupine so skladno z dogovorom v raziskovalni skupini vse razvrščene vprašalnike in merske pripomočke posredovale na Filozofsko fakulteto v Ljubljani raziskovalcem, ki smo kot zunanji člani sodelovali v njihovih projektnih skupinah. Ker je šlo za prvo preizkušanje modela samoevalvacije v praksi, smo ustrezne statistične obdelave podatkov naredili v raziskovalni skupini in s tem tudi razvili nekatere pristope za računalniško podporo izvajanja samoevalvacije (op.: tako merski pripomočki kot pripravljene sintakse za računalniško obdelavo zbranih podatkov so zdaj že dostopni na spletni strani Državnega izpitnega centra na naslovu www.kakovost.ric.si/vrtci.asp). Zunanji strokovnjaki smo vse podatke iz sodelujočih vrtcev vnesli v računalnik, oblikovali baze podatkov in, spet v povezavi z opredeljenimi problemi samoevalvacije, naredili osnovne tabelarične prikaze in statistične izračune, kjer so podatki to dovoljevali. Pri tem smo bili posebej pozorni na primerjave podatkov različnih ciljnih skupin, ki so odgovarjale na enaka ali podobna vprašanja, naredili smo analize na ravni vrtca, posameznih enot vrtca ali oddelkov v vrtcu, odvisno od konkretnega vrtca. Pripravljene analize smo »opremili« tudi z možnimi interpretacijami rezultatov, ki so nam v projektni skupini služile kot osnova za skupni pregled rezultatov in oceno kakovosti. Posebej velja poudariti, da smo po-

datke različnih ciljnih skupin analizirali različno, saj smo imeli odgovore npr. le enega ali dveh vodstvenih delavcev, dvanajstih strokovnih delavcev in stotih staršev, pri čemer se je število udeležencev posameznih ciljnih skupin spreminjalo tudi znotraj enega vprašalnika ali ocenjevalne lestvice, ko npr. strokovni delavci niso odgovorili na vsa vprašanja. Skupno oceno o kakovosti na področju/ih, na katerem/ih so se vrtci samoevalvirali, smo oblikovali v projektni skupini ob ponovnem srečanju v vrtcu. Pregledali smo vse zbrane rezultate, dodatne podatke v posameznih vprašalnikih, možne pristope k povezovanju podatkov in rezultatov, za vse zbrane ugotovitve oz. interpretacije pa smo iskali možne razloge in ozadja. S projektnimi skupinami smo se posebej dogovorili, da v naslednjih dneh in tednih tudi sami pregledajo analize, poiščejo še dodatne možne razlage, ki jim jih ponujajo rezultati, in z ugotovitvami seznanijo strokovne delavce v vrtcu, starše. Načine, kako ugotovitve posredujejo naprej, smo prepustili projektni skupini, saj je bila količina podatkov in rezultatov v različnih vrtcih zelo različna in tudi dogovori ob vstopu v projekt samoevalvacije so bili različni (npr. da se o rezultatih pogovarjajo v strokovnih aktivih, da rezultate skupaj pregledata vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice v svojem oddelku, da rezultate skupaj pregleda celoten kolektiv).

4. KORAK: IZDELAVA NAČRTOV ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI

Vrtci so v naslednjih tednih na osnovi ugotovitev, ki so izhajale iz analiz in interpretacij, namenili posebno pozornost predvsem t. i. kritičnim točkam v poročilu o samoevalvaciji – torej področjem, podpodročjem, na katerih so bile dejavnosti manj kakovostne. Zunanji sodelavci smo jih prosili, da pripravijo pisne načrte za zagotavljanje kakovosti, iz katerih bo moč ugotoviti, kako bodo vzdrževali že doseženo kakovost na posameznih podpodročjih, s katero so zadovoljni, in katere ukrepe bodo sprejeli za spreminjanje tistih področij oz. dejavnosti, ki so se izkazale kot manj kakovostne. Posebej smo jih prosili, naj bodo pozorni na to, da bodo predlagani ukrepi kar se da konkretni, izvedljivi in jasno usmerjeni na npr. posamezne oddelke, udeležence – vselej v povezavi z rezultati samoevalvacije. Vrtci so nam pripravljene načrte zagotavljanja kakovosti posredovali na fakulteto in po dva raziskovalca, ki sta v celotnem procesu samoevalvacije sodelovala s konkretnimi vrtci, sta načrte pregledala in jim v nekaterih primerih še dodatno svetovala, na kaj bi morda še lahko bili pozorni, kako bi lahko nekatere predlagane rešitve še bolj konkretizirali ali jih povezali z drugimi ugotovitvami.

Neposredno sodelovanje vrtecev v raziskovalnem projektu je bilo s tem zaključeno, delo v vrtcih pa se nadaljuje: po svojih močeh izvajajo načrte zagotavljanja kakovosti in po lastni presoji se bodo odločili, kdaj ponovno ugotavljati kakovost, da bi ugotovili učinek dogovorjenih in sprejetih rešitev ...

V nadaljevanju prikazujemo šest študij primerov, to je popisa vseh faz izvajanja samoevalvacije v konkretnih vrtcih.¹

¹ Vrtci, ki jih opisujemo v študijah primerov, so se strinjali, da postopke ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, ki so jih izvajali, uporabimo v te namene.

Študije primerov so različne: namerno gre za izbor različnih vrtcev, različnih problematik v vrtcih, načinov zbiranja podatkov, analiz in interpretacij – z njimi želimo prikazati, kako konkretno so evalvacijo izvajali v nekaterih vrtcih, ki so bili vključeni v raziskovalni projekt, in s tem »pomagati« vrtcem, ki se bodo samoevalvacije lotevali sami oz. ob pomoči zavodovih svetovalk, ali vrtcev, ki so že pridobili prve izkušnje. Gre zgolj za primere, za katere želimo, da bi vrtcem, ki se bodo v naslednjih mesecih in letih odločali za samoevalvacijo, služili kot podpora pri lastnem načrtovanju in izvedbi samoevalvacije.

2.2 ŠTUDIJA VRTCA A

Vrtec se nahaja v slovenskem mestnem naselju s 1000 do 5000 prebivalci in vključuje 11 enot v mestu in okoliških krajih. V vrtcu je zaposlenih 69 strokovnih delavk, od tega jih 18 dela v matični enoti vrtca. Matična hiša vključuje 8 oddelkov. Vrtec ima zaposleno svojo svetovalno delavko, pedagoginjo, ki svoje delo opravlja v vseh enotah vrtca. Vanj so vključeni tudi otroci s posebnimi potrebami. Vrtec izvaja dnevni program v dopoldanskem času (od 6. ure zjutraj do 16.30 ure popoldne).

OPREDELITEV PROBLEMA

Projektna skupina za samoevalvacijo kakovosti v vrtcu je vključevala ravnateljico vrtca, pomočnico ravnateljice, svetovalno delavko, predstavnico vzgojiteljic iz matične hiše, predstavnico vzgojiteljic iz druge enote, predstavnico pomočnic vzgojiteljic iz matične enote, predstavnico staršev, predstavnico lokalne skupnosti ter dve raziskovalki z Oddelka za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, kasneje pa se je pridružila tudi svetovalka z Zavoda RS za šolstvo. Z namenom ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti dela v vrtcu se je skupina odločila, da se v okviru samoevalvacije osredotoči na problem prostora, igrač in drugih materialov ter ugotovi, kako se ti strukturni dejavniki odražajo na procesni ravni dela v vrtcu. Poleg tega je sklenila, da se v samoevalvacijo vključita matična enota vrtca in enota, ki ima štiri skupine prvega starostnega obdobja.

IZBIRA MERSKIH PRIPOMOČKOV IN UDELEŽENCI

Glede na opredeljeni problem smo se na skupnem sestanku dogovorili za naslednjo izbiro pripomočkov in sodelujočih udeležencev. Starši otrok v vrtcu so izpolnjevali štiri sklope postavk v *Vprašalniku za starše* (Bucik in Marjanovič Umek, 2002), in sicer sklope Osnovni podatki, Uvajanje otroka v vrtec, Prostor, igrače in materiali ter Dejavnosti v vrtcu. Strokovne delavke so v okviru *Vprašalnika za strokovne delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek, Kavčič, Fekonja in Batistič Zorec, 2002) odgovarjale na postavke sklopov Osnovni podatki, Prostor in materiali, Načrtovanje kurikula, Oddelek v zadnjih dveh tednih, Izvajanje kurikula ter Rutinske dejavnosti. Poleg tega so ocenile postavke *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu* (Poljanšek in Marjanovič Umek, 2002) ter *Ocenjevalno lestvico za strokovne delavke(ce:) kakovost na procesni ravni* (Marjanovič Umek, Fekonja, Kav-

čič in Poljanšek, 2001). Ravnateljica in pomočnica ravnateljice sta v okviru *Vprašalnika za vodstvene delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek in Ceci Erpič, 2002) odgovarjali na postavke sklopov Osnovni podatki, Oddelki in njihove značilnosti, Otroci s posebnimi potrebami, Strokovne delavke v vrtcu, Programi in dejavnosti v vrtcu, Prostor in materiali ter Sodelovanje vrtca z drugimi institucijami in osebami.

POSTOPEK DELA

Izbrane pripomočke so v vrtcu razmnožili ter jih razdelili vsem strokovnim delavkam in staršem otrok, vključenih v matično enoto vrtca. Starši so izpolnjene vprašalnike vrnili strokovnim delavkam v skupinah svojih otrok, te pa so jih skupaj s svojimi vprašalniki izročile projektni skupini. Kot smo se predhodno dogovorili, so vse vprašalnike ustrezno označili tako, da je bilo moč primerjati vprašalnike strokovnih delavk in staršev iz istega oddelka.

Projektna skupina je zbrane izpolnjene vprašalnike posredovala raziskovalni skupini na Oddelku za psihologijo FF, ki je podatke računalniško obdelala. Raziskovalki, ki sta bili vključeni v projektno skupino vrtca, sta na podlagi obdelav podatkov pripravili predstavitev rezultatov za druge članice projektne skupine ter vrnili izpolnjene vprašalnike. Na skupnem sestanku smo ob predstavitvi rezultate skupaj kratko interpretirali ter se dogovorili za nadaljnji potek interpretacije rezultatov in priprave načrta za zagotavljanje kakovosti.

REZULTATI SAMOEVALVACIJE KAKOVOSTI

Odgovori staršev

Na izbrane sklope *Vprašalnika za starše* je odgovarjalo 161 staršev – 81 % mam in 17 % očetov (drugi starši niso navedli ustreznega podatka). Štiri petine udeležencev ima v vrtcu po enega otroka, skoraj petina po dva in dva starša tri otroke. Od 161 otrok je vrtec obiskovalo 52 % dečkov in 48 % deklic, ki so v času izpolnjevanja vprašalnika obiskovali vrtec od 2 mesecev do 5 let. Otroci so prihajali v vrtec od 5.45 do 9.05 in odhajali od 10.00 do 16.30. Več kot štiri petine staršev meni, da je število otrok in vzgojiteljic (glede na število otrok) v oddelku ustrezno. Poleg tega 92 % staršev meni, da je za otroka bolj ustrezen oddelek z otroki podobne starosti kot oddelek z otroki različnih starosti.

Uvajanje otroka v vrtec

- Velika večina staršev (92 %) je navedla, da je bila v vrtcu posebna pozornost namenjena uvajanju novih otrok. Od teh jih je štiri petine določen čas otroka postopno uvajalo v jaslični oddelek, s čimer jih je bilo dve tretjini zadovoljnih, tretjina pa zelo zadovoljnih. Nekoliko manj kot dve tretjini staršev sta se lahko sami odločali, koliko časa in kako bodo uvajali otroka v jaslični oddelek. Od tega je bilo nekoliko več kot polovica staršev zadovoljnih, nekoliko manj kot tretjina zelo zadovoljnih, ostali pa nezadovoljni.
- Veliki večini staršev je bilo pri uvajanju njihovega otroka v vrtec vseh sodelovanje vzgojiteljice z mamo, sodelovanje med vzgojiteljico in pomočnico, to, da je bil otrok

v vrtcu le nekaj ur in se je postopoma uvajal, da so starši spoznali okolje in način dela v vrtcu, da so opazovali, kako se njihov otrok v skupini odziva na novo okolje, nekoliko manj pa, da je bil otrok ves čas v njihovi bližini. Nekoliko več kot polovici staršev je bilo všeč tudi medsebojno sodelovanje staršev, ki so uvajali otroke, hkrati pa jim ni bilo všeč, da je bilo v skupini z otroki hkrati veliko odraslih.

- Od staršev, ki so otroka vpisali v vrtec v tem šolskem letu (tretjina), so otroka uvajali od 0 do 12 dni.

Prostor, igrače in drugi materiali

- Četrtnina staršev ocenjuje, da igralnica, v kateri je njihov otrok, ni dovolj velika za vse otroke v oddelku, večini pa se zdi njena oprema ustrezna, prav tako se jim zdi ustrezno tudi to, da lahko njihovi otroci prinašajo igrače od doma.
- Večina otrok lahko igrače od doma prinaša enkrat tedensko, nekoliko več kot petina pa vsak dan. Pri tem več kot štiri petine staršev navaja, da otrok lahko prinese katerokoli igračo. Nekoliko več kot tretjina staršev pa meni, da bi si otrok želel igračo od doma prinesiti pogosteje, kot je to dovoljeno.
- Okoli dve tretjini staršev navajata, da sme njihov otrok v vrtec prinašati knjige od doma, in sicer petina vsak dan, dve petini pa enkrat tedensko. Dve tretjini staršev meni, da lahko njihov otrok od doma prinese katerokoli knjigo, manj kot petina pa, da bi si otrok od doma želel prinesiti knjigo večkrat, kot je to dovoljeno.
- Več kot štiri petine staršev je odgovorilo, da njihov otrok nikoli ne toži, da igrače ali knjige, ki jo je prinesel, v vrtcu ne sme uporabljati.
- Približno polovici staršev se število in bližina parkirnih mest za osebne avtomobile ne zdi ustrezna, prav tako ne dostopnost vrta z javnim prevoznim sredstvom.
- Velika večina staršev meni, da imajo otroci v svoji skupini dovolj možnosti za gibanje v vrtcu in na prostem. Prav tako se veliki večini zdi ustrezna velikost zunanjih površin v vrtcu, ki jih otroci pogosto uporabljajo, opremljenost igrišča ob vrtcu in dosegljivost javnih zelenih površin. Četrtnina staršev meni, da je na igrišču ob vrtcu premalo igral ali da ta niso varna. Manj kot četrtnina pa jih meni, da so javne zelene površine predač ali da jih je premalo.
- Velika večina staršev navaja, da so igralnice, v katerih se zadržujejo njihovi otroci, ustrezno svetle, pozimi ustrezno ogrevane in ustrezno zračne, več kot polovica pa jih meni, da poleti niso ustrezno hlajene.

Dejavnosti v vrtcu

- Nekoliko manj kot polovica staršev navaja, da je njihov otrok med bivanjem v vrtcu vključen tudi v dejavnosti, ki jih izvajajo zunanji izvajalci (plesni ali jezikovni tečaj, športne oz. umetniške dejavnosti). Pri tem je večina staršev zadovoljna z vsebino teh dejavnosti, njihovimi izvajalci in s plačilom. Otroke so večinoma vpisali v to dejavnost zaradi otrokove želje, želje staršev, da se otrok nekaj nauči, ali zaradi otrokovega druženja z drugimi otroki.

- Skoraj polovica staršev ne more oceniti dela vzgojiteljice z otroki, ki pripadajo različnim skupinam (npr. dečkom in deklicam, različnim etničnim skupinam ipd.). Od preostalih jih večina meni, da vzgojiteljice nikoli ne delajo različno z dečki in deklicami ter da nikoli ne dovoljujejo različnosti med otroki iz različnih kulturnih in jezikovnih okolij. Kljub temu pa je več kot četrtina vseh staršev pri naslednjih postavkah odgovorila, da vzgojiteljice vedno spoštujejo različnost med otroki glede na različne svetovne in verske nazore, nekoliko manj kot polovica pa, da vzgojiteljice vedno kako-vostno delajo z otroki s posebnimi potrebami.
- Velika večina staršev poroča, da njihov otrok nima možnosti izbire jedilnika pri zajtrku in kosilu ter da nima možnosti izbire hrane pri jedilniku pri zajtrku in kosilu. Pri tem pa se veliki večini staršev sestava jedilnika za zajtrk zdi primerna, urnik dnevnih obrokov v vrtcu ustrezen, večina staršev pa tudi pozna sestavo posameznih obrokov. Velika večina staršev pravi, da njihov otrok lahko spi in počiva na način, ki mu ustreza. Prav tako jih velika večina navaja, da njihov otrok nikoli ne potoži, da je moral pri obroku pojesti več, kot je mogel oziroma hotel, da je moral nujno ležati na ležalniku med počitkom ali da je moral počivati toliko časa kot drugi otroci.
- Starši dejavnostim v vrtcu pripisujejo različno raven pomembnosti. Najpogosteje kot najbolj pomembne zaznavajo druženje otroka z drugimi otroki in pridobivanje socialnih izkušenj, dobre medsebojne odnose in navajanje na red, kot najmanj pomembne pa zaznavajo učenje ter nego otroka. Velika večina staršev meni, da je v vrtcu dovolj možnosti za izvajanje vseh v vprašalniku navedenih dejavnosti. Razmeroma najpogosteje so navajali, da je v vrtcu premalo možnosti za učenje (19 %) ter spoznavanje novih stvari v naravi in družbi (18 %).
- Velika večina staršev (med 91 in 97 %) meni, da vzgojiteljica/pomočnica vzgojiteljice otroka sprejme ob prihodu v vrtec tako, da takoj naveže stik z njim; da mu pomaga, da se vključi v skupino; staršem pusti, da lahko spremljajo otroka v igralnico; da jim posreduje aktualne informacije (npr. o izletu, bolezni v skupini) ter se z njimi pogovarja o njihovem otroku, če si to želijo. Štiri petine staršev meni, da se njihov otrok ob prihodu v vrtec ne loči težko od njih, ne gre nerad iz vrtca, ko pridejo ponj, in je le redko odsoten iz vrtca. Več kot polovica staršev ne ve, ali lahko njihov otrok ob prihodu v vrtec nekaj časa počne, kar želi, vzgojiteljica pa ga počasi vključi v dejavnost, ki poteka v oddelku.

Odgovori strokovnih delavk

Izbrane pripomočke je izpolnilo 25 strokovnih delavk – 12 vzgojiteljic in 13 pomočnic vzgojiteljic, starih od 20 do 50 let in z delovno dobo od 0 do 30 let. 15 strokovnih delavk ima srednjo, 6 višjo in 3 visoko izobrazbo (ena ni odgovorila). Otroci v njihovih oddelkih so bili stari od enega do šest let. V vrtcu so bili 3 otroci s posebnimi potrebami (v enem oddelku). Razmerje med številom otrok na strokovno delavko je znašalo od 7 do 12.

Načrtovanje kurikula

- Šest strokovnih delavk v kurikulumu za vrtce vidi naslednje novosti: izhajanje iz otroka, njegovih potreb in želja ter tesnejše sodelovanje s širšo skupnostjo (druge na to vprašanje niso odgovarjale).
- Glede zapisovanja priprav za področja dejavnosti 6 strokovnih delavk uporablja formalne in 3 neformalne zapise, 8 pa si jih ne zapisuje. Devet si priprave zapisuje večkrat na teden, 1 enkrat tedensko in ena dvakrat mesečno. Dve priprave zapisujeta na obrazce, ki so jih pripravili v vrtcu, dve v računalnik, devet pa v svoj lastni zvezek. Na področju rutinskih dejavnosti jih 5 pripravlja formalne zapise, 1 neformalne, 12 pa jih ne zapisuje. Od tega si jih 1 zapisuje enkrat tedensko, 1 večkrat tedensko, 3 dvakrat mesečno in 1 enkrat mesečno ali redkeje. Na področju igre 2 uporabljata formalne, 5 neformalne zapiske, 9 pa si ne zapisuje, in sicer 7 večkrat na teden, 1 enkrat na teden in 1 dvakrat na mesec (10 v svoj lastni zvezek, 1 v računalnik in 1 na obrazce, ki so jih pripravili v vrtcu). Na področju prehodnih dejavnosti si jih 3 formalno zapisujejo, 2 pa neformalno (11 si jih ne zapisuje), od tega si jih zapisuje 5 večkrat tedensko, 1 enkrat tedensko, 2 dvakrat mesečno (večinoma v svoj lastni zvezek).
- Večina strokovnih delavk je v pripravah za zadnjih 14 dni v kurikulumu zapisana načela upoštevala pri načrtovanju rutinskih dejavnosti (4 ne), dejavnosti na posameznih področjih, igre (2 ne), prehodnih dejavnosti (5 ne), dejavnosti izven vrtca (3 ne), sodelovanja s starši (5 ne).
- Pri načrtovanju igre večina strokovnih delavk načrtuje vsebino igre, vrste in število igralcev, cilje, ki jih dosežejo otroci, svoje vključevanje v igro, vključevanje druge vzgojiteljice v igro, približno polovica jih načrtuje tudi pravila in potek igre ter časa za igro, medtem ko jih večina ne načrtuje načina komunikacije med otroki (9 da).
- Priprave, ki jih napišejo, pri večini vzgojiteljic vsebujejo cilje na posameznih področjih dejavnosti, izbiro dejavnosti in vsebin za uresničevanje ciljev na različnih področjih dejavnosti, predvidene materiale, čas trajanja dejavnosti ter vlogo odraslih. Nekaj več kot polovica strokovnih delavk v priprave vključi tudi metode in oblike dela glede na dejavnost oz. vsebino, alternativne dejavnosti in vsebine, ki zasledujejo iste cilje, medpodročne dejavnosti, manj kot polovica pa tudi zaporedje dejavnosti, medtem ko jih večina ne vključi časa za prehodne dejavnosti.
- Dnevni načrti pri večini strokovnih delavk vsebujejo dejavnosti, ki potekajo v igralnici, in dejavnosti na prostem, dejavnosti, ki jih vodi vzgojiteljica, in tiste, ki potekajo na pobudo otrok, ne vsebujejo pa predvidenega časa, ki je namenjen individualnim in skupinskim dejavnostim.
- Polovica strokovnih delavk v dnevnem načrtu ne načrtuje, da dejavnosti na pobudo otrok potekajo uro ali več, večina jih v letnem načrtu ne predvidi, na koliko časa bodo delale samoevalvacijo kurikula, vendar pa po daljšem času večina naredi oceno, kakšen je bil v zadnjem obdobju približni delež dejavnosti na posameznih področjih.
- Večina strokovnih delavk večino načrtov napiše skupaj s pomočnico, ostale jih napišejo samostojno.
- Pri pripravi načrtov 4 strokovne delavke ločeno načrtujejo cilje in vsebine za starostno heterogeno, 2 pa za starostno kombinirane skupine.

Oddelek v zadnjih dveh tednih

- V zadnjih dveh tednih so imele strokovne delavke v oddelku od 8 do 23 otrok.
- V 2 oddelkih sta bili po dve strokovni delavki, v treh pa tri, in sicer je bilo razmerje med številom otrok in strokovnih delavk od 4 do 11.
- Povprečno so otroci v svoji skupini preživeli od 8 do 9 ur, skupaj z otroki iz drugih skupin pa od nič do 2 uri.
- Vzgojiteljica in pomočnica sta v oddelku povprečno delali skupaj od 2 do 7 ur. Vzgojiteljica je v oddelku samostojno delala povprečno od nič do 5 ur, pomočnica vzgojiteljice pa 0–4 ure.
- Strokovne delavke so v oddelek prišle med 6.00 in 9.30, vse so navedle, da med dejavnostmi niso imele odmora; oddelek pa so zapustile od 12.00 do 16.30.
- Za drugo strokovno delavko pravijo, da je prišla med 6.30 in 9.30, da med dejavnostmi ni imela odmora, oddelek pa je zapustila med 12.00 in 16.30.

Izvajanje kurikula

- Nobena izmed strokovnih delavk ni odgovarjala na vprašanja, povezana s časom izvajanja posameznih dejavnosti v vrtcu v zadnjih dveh tednih.
- Večina strokovnih delavk pri izvajanju dejavnosti večinoma upošteva načelo uravnoveženosti med različnimi dejavnostmi, vključuje spoznanja različnih strok, medpodročne vsebine ter aktualne dogodke in posebnosti, ki jih niso načrtovale. Otrokom so po svojih ocenah predstavile tudi različne možne poglede na obravnavane vsebine, spodbujale izražanje, socialno interakcijo in samostojnost otrok. Več kot polovica jih je sledilo načrtovanemu zaporedju in časovni razporeditvi dejavnosti. Večina je uporabila vse načrtovane materiale in pri vseh strokovnih delavkah so otroci lahko izbirali med ponujenimi materiali. Načrtovani čas dejavnosti so spreminjale glede na veliko angažiranost otrok, pri zasledovanju ciljev so jim ponujale alternativne dejavnosti, v katere so se otroci vključili vzporedno. Izvajale so dejavnosti s področja multikulturalizma (7 ne). Za premostitev prehodnega časa so uporabljale prosto igro ter pesmi, pripovedovanje zgodb, pogovarjanje ipd. Če so otroci prenehali sodelovati, so vzgojiteljice načrtovane dejavnosti prekinile, če pa so potrebovali več časa, so jim to omogočile. Večina strokovnih delavk navaja, da so se otroci v primerih, ko so jim za doseganje istega cilja ponudile alternativno dejavnost ali več dejavnosti, vključili v več dejavnosti vzporedno. Večina strokovnih delavk meni, da pri izvajanju dejavnosti upoštevajo pobude otrok (5 ne).
- Glede igre v zadnjih 14 dneh je večina vzgojiteljic navedla, da so se otroci včasih igrali sami, pogosto so se igrali z drugimi, pogosto so se tudi same vključevale v igro. Večina vzgojiteljic ni nikoli ponudila različnih možnosti za igro za dečke in za deklice (5 vedno, 7 včasih), 3 tudi niso spodbujale vključevanja dečkov in deklic v iste igre (7 včasih, 10 pogosto, 5 vedno). 11 strokovnih delavk nikoli ni spodbujalo dečkov k prevzemanju dekliških vlog in obratno (7 včasih, 5 pogosto). V večini skupin so otroci pogosto sami dali idejo za igro in igro tudi izpeljali, včasih so otroci dali idejo za igro, izpeljali pa so jo skupaj z vzgojiteljico, ali pa je idejo za igro dala vzgojiteljica,

- otroci pa so se igrali sami. Večina strokovnih delavk ocenjuje, da se pogosto ali vedno vključuje v igro, če to želijo otroci; večina se jih pogosto vključi v igro, ko same presodijo, da je to potrebno. Večina strokovnih delavk pogosto počaka, da igro zaključijo otroci sami, in je ne prekine, ko se izteče načrtovani čas zanjo. Večina jih nikoli ali le včasih sama določi vlogo posameznega otroka v igri. Večina jih pogosto sama ponudi otrokom ves igralni material, ki ga potrebujejo, včasih dosledno zahtevajo, da otroci po zaključku igre pospravijo ves igralni material. 18 strokovnih delavk nikoli ne vztraja, da se v ponujeno igro vključijo vsi otroci, 11 včasih, 7 pogosto in 3 vedno.
- Večina strokovnih delavk ponuja take dejavnosti, materiale in igrače, da bi otroci imeli možnost spoznavati različnost med dečki in deklicami, ne pa tudi takih, da bi imeli možnost spoznavati različnost otrok iz različnih kulturnih okolij, svetovnih nazorov ali otrok iz različnih jezikovnih okolij.
 - Večina strokovnih delavk, ki so igro načrtovale, pravi, da je igra delno potekala v skladu z njihovimi načrti.
 - S ponudbo prostora, igrač in idej večina vzgojiteljic spodbuja otroke k funkcijski, domemalni, simbolni, konstrukcijski in gibalni igri ter igri s pravili. Večina jih pravi, da je večina dečkov v njihovih oddelkih porabila največ časa za konstrukcijsko igro, deklice pa za simbolno in funkcijsko igro ter igro s pravili.
 - Večina strokovnih delavk pravi, da otroci največkrat sami prehajajo od ene dejavnosti k drugi, kadar jih imajo na voljo več hkrati.
 - Večina strokovnih delavk pravi, da načrtovano dejavnost na prostem podaljšajo, če si otroci to želijo (3 ne), in vse, da o posebnostih v zvezi z zdravjem seznanijo starše (npr. ob bolezni v vrtcu, tudi z navodili, če so ta potrebna).
 - Večina strokovnih delavk dejavnosti s področja multikulturalizma izvaja z izbiro vsebin (4 ne) in ponujenim igralnim materialom (6 ne), manj kot polovica pa tudi z obiski relevantnih oseb v vrtcu in/ali obiski otrok drugih ustanov.
 - Večina strokovnih delavk vključi v dejavnosti čiščenja in pospravljanja otroke, ki to sami hočejo, polovica otroke v te dejavnosti vključi tudi v znak pohvale (ne pa za kazen), po vrstnem redu ali glede na njihov spol. Ob tem uporabljajo ta čas tudi za pomenovanje določenih stvari in pojavov ter razvijanje različnih miselnih operacij.
 - Približno polovica strokovnih delavk z otroki obiskuje druge ustanove, in sicer večinoma kulturne ustanove in/ali delovne organizacije. Pri tem so bili cilji in vsebina obiskov večinoma povezani z vsebino, ki so jo tisti čas izvajali v oddelkih (pri 7 strokovnih delavkah ne).
 - Dve tretjini strokovnih delavk pravi, da otroci med bivanjem v vrtcu niso vključeni v dejavnosti, ki jih izvajajo zunanji izvajalci. Otroci iz sedmih oddelkov so vključeni v plesni tečaj, iz dveh v jezikovni tečaj ter iz enega v umetniške dejavnosti (iz dveh pa v druge tečaje).
 - Šest strokovnih delavk samoevalvacijo svojega dela z namenom nadaljnjega načrtovanja dela izvaja vsak teden ali pogosteje, ena pa enkrat do dvakrat mesečno (ostale na to vprašanje niso odgovorile). Pri tem so strokovne delavke večinoma pozorne na izvedene dejavnosti (4 ne), povezovanje med dejavnostmi (1 ne), ponujene izbire (3

ne), izpeljavo prehodnih dejavnosti (1 ne), doseganje ciljev (7 ne), realizacijo načrta (1 ne) ter na vključevanje pobud in idej otrok (2 ne).

Rutinske dejavnosti

- V zvezi s prehranjevanjem večina strokovnih delavk otrokom dopušča možnost izbire glede na ponudbo pri posameznih obrokih (2 ne) ter s kom in kje bodo sedeli med obrokom. Večina strokovnih delavk otrokom dopušča izbiro tudi glede tega, kdaj bodo jedli malico, polovica pa tudi, kdaj bodo jedli kosilo. Nobena strokovna delavka otrokom ne dopušča možnosti izbire, koliko bodo pojedli. Vsem strokovnim delavkam so otroci pomagali pripraviti mizo, polovici pa tudi razdeliti hrano (zlasti starejši otroci). Večina strokovnih delavk je navedla, da zagotovi posebno prehrano za otroke, ki jo potrebujejo. Vse strokovne delavke v času prehranjevanja sedejo k otrokom za mizo, večina jim pomaga pri hranjenju, spodbuja samostojnost pri jedi ter dopušča in spodbuja komunikacijo med hranjenjem. Pet strokovnih delavk otroke, ki se med jedjo ne vedejo primerno, kaznuje, tri pa spodbujajo tekmovanje, kdo bo prvi pojedel. Večina jih ne vztraja, da vsi pojedjo vse, kar so dobili ali vzeli, štiri vztrajajo, da otroci počakajo za mizo, dokler večina ne poje.
- Glede dejavnosti v zvezi z nego in higieno se v približno polovici oddelkov vsi otroci umivajo ob istem času. 6 strokovnih delavk otrokom omogoči, da si individualno vsaj enkrat na dan umijejo zobe. Večina strokovnih delavk dopušča in spodbuja komunikacijo med previjanjem in/ali preoblačenjem ter med umivanjem. Večina pri otrocih spodbuja samostojnost, vse pa jih spodbujajo, da pomagajo drug drugemu pri umivanju in večina tudi pri oblačenju. Večina strokovnih delavk sama pomaga najpočasnejšim pri oblačenju, obujanju, umivanju. V večini oddelkov otroci odhajajo v umivalnico in na stranišče v vrsti, tja pa odhajajo tudi takrat, ko si to sami želijo. Otroke, ki jih še previjajo, vse, razen ene strokovne delavke, previjejo, ko je potrebno. V večini oddelkov otroci ne smejo gledati knjig, risati ipd., medtem ko čakajo, da se vsi umijejo. Vse strokovne delavke so pozorne na to, da si otroci vedno umijejo roke, potem ko so šli na stranišče (kahlico), omogočajo jim zasebnost ter pri toaletnih navadah otrok upoštevajo, kar jim o njih povejo starši. Navajajo tudi, da pri negi in higieni usvarjajo prijetne odnose z otroki. Vse strokovne delavke so pozorne na to, da so otroci oblečeni ustrezno glede na temperaturo.
- V oddelkih, v katerih otroci spijo in počivajo, vse strokovne delavke pravijo, da ti lahko izbirajo, ali bodo počivali ali spali. V vseh, razen v enem oddelku, so lahko to izbirali skozi ves dan, čeprav polovica strokovnih delavk pravi, da čas za počivanje določijo vnaprej. Pri 12 strokovnih delavkah se morajo vsi otroci sleči za počitek ali spanje, pri 8 pa ne. Pri 8 strokovnih delavkah si lahko otroci sami izberejo soseda pri počitku, pri 13 pa ne. Polovica strokovnih delavk je med počitkom ali spanjem ves čas v skupini, otroke večinoma uspavajo, med počivanjem oz. pred spanjem večinoma preberejo zgodnico ali z njimi poslušajo glasbo. Večinoma se lahko otroci med počivanjem tiho pogovarjajo, pri polovici strokovnih delavk med spanjem pri sebi ne smejo imeti svoje igračke, večinoma pa imajo lahko druge igrače, knjige ipd. Polovica strokovnih delavk poroča, da otroci niso spali ali počivali, če so se tako dogovorili s

starši. Otroci lahko večinoma vstanejo, ko ne želijo več počivati oz. spati. Budnim večina strokovnih delavk ponudi mirne dejavnosti v igralnici, v drugem prostoru ali na hodniku. Če se otrok po času, določenim za spanje, ne zbudi, ga polovica strokovnih delavk zbudi sama.

- Vse strokovne delavke se ob prihodu ali odhodu otroka pogovarjajo s starši ter jim posredujejo tekoče informacije ter ob prihodu v vrtec vsakemu otroku pomagajo, da se vključi v skupino. Vse so tudi navedle, da so s tistimi otroki, ki se težko ločijo od staršev, navezale stik in jim pomagale vključiti se v skupino. 8 strokovnih delavk je tudi poročalo, da z otrokom ob prihodu niso navezale stika (ostale niso odgovarjale na to vprašanje), najbrž zato, ker so to storile le z otroki, ki so se težko ločili od svojih staršev. Večina strokovnih delavk otroke takoj vključi v dejavnosti, ki potekajo v oddelku, pet jih dopušča, da ti nekaj časa počnejo, kar si želijo (ostale pa ne). Razen pri 4 strokovnih delavkah starši otroka ob prihodu ne smejo spremljati v igralnico. Vse strokovne delavke otrokom, ki so prišli prej ali odšli kasneje kot večina, ponudijo zaposlitev. Ena je staršem, ki so svojega otroka v vrtec pripeljali pozno, povedala, da to ni dobro za njihovega otroka, pet pa jih je enako povedalo staršem, ki so otroka iz vrtca odpeljali pozno. Večina otrok, ki v vrtec pridejo prej ali odidejo kasneje kot večina, zjutraj spi ali pa so združeni v eno skupino.

Dejansko – zaželeno

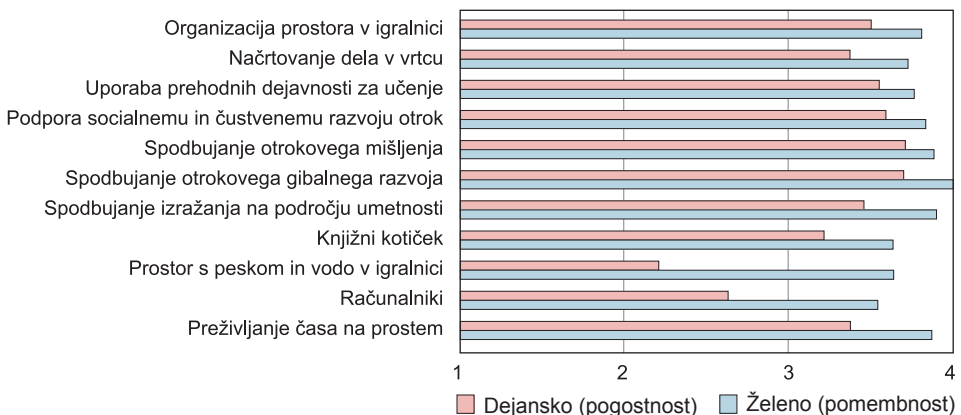
Med ocenami pogostnosti dejanskega in pomembnosti zelenega dela, ki so jih oblikovale strokovne delavke, prihaja do večjih odstopanj na dveh področjih.

- Prostor s peskom in vodo v igralnici
 - Večina strokovnih delavk ne preverja temperature in čistoče prostora s peskom in vodo ter nikoli ali le redko preverja stanje pripomočkov ali zagotovi opremo in materiale za čiščenje prostora, v katerem sta pesek in voda.
 - Večina strokovnih delavk nikoli ali redko ponudi otrokom pripomočke, ki jih spodbudijo k merjenju, primerjavi in preizkušanju (5 včasih, 2 pogosto), ter se nato z otroki tudi ne pogovarja o tem, kaj so pri preizkušanju odkrili (3 včasih, 6 pogosto).
 - Strokovne delavke pa področje dela s peskom in vodo večinoma ocenjujejo kot zelo pomembno oz. zaželeno.
- Računalniki
 - Približno dve tretjini strokovnih delavk ni ocenjevalo svojega dejanskega dela v zvezi z računalniki niti zaželenosti tovrstnega dela!
 - Nekaj strokovnih delavk (do 6) vsaj redko izvaja dejavnosti v zvezi z računalniki.
 - Strokovne delavke, ki so ocenjevale dejavnosti na področju računalnikov, to področje ocenjujejo kot srednje do zelo pomembno (razen 1, ki meni, da sploh ni zaželeno).

Manjša odstopanja med dejanskim in zelenim delom so opazna na naslednjih področjih.

- Preživljanje časa na prostem

- Strokovne delavke vse dejavnosti na tem področju večinoma ocenjujejo kot zelo zaželene in nekatere jih skladno s tem tudi pogosto izvajajo.
- Nekoliko redkeje kot bi si želele (a kljub temu vsaj včasih), pa strokovne delavke poskrbijo, da sta na zunanji površini možni dejavna in tiha igra; zunanje površine razdelijo na dele za različne interesne dejavnosti (npr. na dele za mirno igro, gibalne igre); načrtujejo urnik, prevoz, materiale, opremo in ostalo z drugimi vzgojiteljicami, da lahko zagotovijo optimalno varnost in uporabo zunanjih površin; ter dejavnosti na prostem načrtujejo tako, da zadovoljijo potrebe in zanimanja otrok (npr. organizirajo izlete, dramsko igro, preizkušanje na prostem, igro z blatom, peskom, mivko, opazovanje živali in rastlin).
- Knjižni kotichek
 - Večino dejavnosti v zvezi s knjižnim kotichek strokovne delavke večinoma ocenjujejo kot (zelo) pomembne ter jih tudi razmeroma pogosto izvajajo.
 - Manjša odstopanja se kažejo glede na nekatera vedenja (otrokom berejo knjige, ki jih prinašajo od doma, berejo knjige pred spanjem in/ali počivanjem in v času prehodnih dejavnosti, knjižni kotichek v igralnici spreminjajo in dopolnjujejo z novimi knjigami ali menjajo knjige s knjigami iz drugih oddelkov), ki jih strokovne delavke ocenjujejo kot zelo zaželena, a jih izvajajo (le) včasih.
 - Strokovne delavke snemanje zgodb na kasete, ki so otrokom dostopne v knjižnem koticheku, ocenjuje kot srednje pomembno, to pa dejansko izvajajo le redko.
- Spodbujanje izražanja na področju umetnosti
 - Strokovne delavke spodbujanje umetniškega izražanja ocenjujejo večinoma kot zelo pomembno ter te dejavnosti tudi pogosto izvajajo.
 - Nekatere vidike tovrstnega spodbujanja (npr. načrtovanje občasnih ročnih dejavnosti glede na veščine in zanimanje otrok; poslušanje različnih vrst glasbe, zagotav-



Slika 10: Primerjava povprečnih ocen pogostosti dejanskega in pomembnosti želenega dela vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic.

ljanje različnih glasbil, da otroci poskušajo igrati nanje) strokovne delavke izvajajo nekoliko redkeje, a še vedno razmeroma manj pogosto, kot bi si to želele.

- Spodbujanje stalnega preučevanja različnih umetniških izdelkov se večini strokovnih delavk zdi srednje pomembno, spodbujajo pa ga večinoma (le) redko.

Na drugih področjih ni večjih razhajanj med ocenami dejanskega in zelenega dela: strokovne delavke večinoma dejansko pogosteje izvajajo dejavnosti, ki jih tudi ocenjujejo kot bolj zaželene.

Kakovost na procesni ravni

Tabela 3: Prikaz števila strokovnih delavk, katerih običajno delo v njihovem oddelku na posameznih področjih procesne ravni ustreza določeni stopnji.

Področje procesne ravni	1	2	3	4	5	6	7
Govor							
Neformalna raba govora 1–2 leti (ocene 9 strokovnih delavk)		3				2	4
Neformalna raba govora 3–7 let (10)	1	1				2	6
Spodbujanje govornega razumevanja 1–2 leti (9)		5				1	3
Spodbujanje govornega razumevanja 3–7 let (12)		2				7	4
Spodbujanje govornega izražanja (14)		3	1	1		1	8
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah 1–2 leti (9)		4				5	
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah 3–7 let (13)	1	6		5		1	
Spodbujanje komunikacije (15)		3			1	5	6
Povezava govor – mišljenje (23)		6	1	4	2	6	4
Mišljenje							
Konvergentno mišljenje (23)	2	8		1	1	8	3
Divergentno mišljenje (22)	1	6			5	7	3
Socialna interakcija							
Splošen nadzor nad otroki (23)		1				2	20
Disciplina (11)		4		3	1		3
Interakcija med vzgojiteljico in otroki (23)		5	1				17
Interakcija med otroki (24)		8			2	8	6
Gibanje							
Drobni gibi (22)					1	9	12
Veliki gibi (20)		1	1		2	6	10
Upoštevanje individualnih razlik (19)		3			4	5	7
Načini spodbujanja gibanja (20)		1			3	7	9

Rezultati strokovnih delavk na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* kažejo, da je njihovo delo večinoma na razmeroma visoki ravni, zlasti

na področju spodbujanja razvoja gibanja. Razmeroma velik delež strokovnih delavk pa je svoje delo ocenil kot manj kakovostno na področju spodbujanja govora (zlasti spodbujanja govornega razumevanja ter branja in pripovedovanja ob slikah v prvi starostni skupini, slednjega tudi v drugi starostni skupini, ter povezovanja govora z mišljenjem), socialnih interakcij otrok (zlasti interakcije med vzgojiteljico in otroki ter spodbujanja interakcije med otroki) in mišljenja, tako divergentnega kot konvergentnega. Poleg tega je potrebno poudariti, da je le 11 strokovnih delavk ocenjevalo svoje delo na področju discipline, in sicer so ga 4 med njimi ocenile kot nizko kakovostno.

Sklepi in načrt za zagotavljanje kakovosti dela v vrtcu

Na sestanku projektne skupine smo se po pregledu zbranih rezultatov dogovorili, da bo sta nadaljnja interpretacija in priprava načrtov za zagotavljanje kakovosti dela v vrtcu potekali na več ravneh. Na prvi ravni naj bi se o svojih odgovorih med seboj pogovorile strokovne delavke znotraj posameznih parov, t. j. vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice v posameznem oddelku. Svoje odgovore naj bi vsak par strokovnih delavk primerjal tudi s povzetkom odgovorov staršev otrok v njegovi skupini. Nato naj bi se vse sodelujoče strokovne delavke dobile na skupnem sestanku, na katerem naj bi izpostavile ugotovljene skupne probleme in poiskale več možnih rešitev. Prav tako naj bi se za skupen sestanek dogovorili tudi sodelujoči starši ter oblikovali svoj pogled na najbolj izpostavljene probleme in svoje predloge za njihovo reševanje. Ob tem je projektna skupina ponovno poudarila, da je za proces samoevalvacije ključnega pomena vzpostavljanje in ohranjanje t. i. evalvacijske kulture, ki vključuje odprtost, poštenost, odkrito iskanje dobrih in slabih točk lastnega dela, sodelovanje in upoštevanje mnenj drugih, spoštljiv in vzpodbuden medosebni odnos, zaupnost podatkov ter spoštovanje osebne in poklicne dobrobiti vseh udeležencev.

Ugotovitve vseh skupin udeležencev naj bi nato zbrala projektna skupina v vrtcu, jih primerjala še z odgovori vodstvenih delavk ter izdelala končni načrt za zagotavljanje kakovosti.

Starši so v svojih odgovorih zlasti izpostavili problem parkirišč, nedostopnost vrta z javnimi prevoznimi sredstvi in potrebo po klimatskih napravah v igralnicah. Strokovne delavke so na sestanku projektne skupine pojasnile, da otroci imajo možnost izbire hrane na jedilniku pri zajtrku in kosilu, starši pa so si to postavko očitno razlagali napačno (poročali so namreč, da otroci nimajo možnosti takšne izbire). Poleg tega odgovori staršev v zvezi z delom strokovnih delavk z otroki različnih skupin verjetno kažejo na nerazumevanje oz. površno izpolnjevanje vprašalnikov, saj so njihovi odgovori nasprotujoči, kažejo pa tudi na slabo poznavanje tega vidika strokovnega dela vzgojiteljic in pomočnic.

Projektna skupina na podlagi zbranih odgovorov s starši meni, da ti ne poznajo dovolj dejavnosti, ki potekajo v vrtcu. Tu so se zato odločili, da bodo rezultate in ukrepe za izboljšanje predstavili svetu staršev. Ravnateljica bo predlagala nekatere vsebine predavanj za starše, ki bi bile glede na njihove odgovore v vprašalnikih zanimive zanje. Pri načrtovanju prvega roditeljskega sestanka v prihodnjem šolskem letu bodo v vrtcu upoštevali ugotovitve samoevalvacije in jih posredovali staršem.

Tako v okviru projektne skupine kot tudi na vzgojiteljskem zboru so strokovne delavke ugotovile nekatere pomanjkljivosti svojega dela, in sicer, da so v njihovem vrtcu šibki pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti s področja multikulturalizma ter da imajo težave pri izpeljevanju prehodov med dejavnostmi in pri upoštevanju načel kurikula pri vseh dejavnostih v vrtcu, tudi pri dnevni rutini. Odgovori strokovnih delavk kažejo na to, da imajo nejasno izdelane predstave o dejavnostih s področja multikulturalizma, saj na splošno menijo, da jih izvajajo, vendar pa otrokom ne ponudijo materialov in dejavnosti, ki bi jim omogočili spoznavanje različnosti med ljudmi.

Odgovori strokovnih delavk na vprašanja iz *Vprašalnika za strokovne delavke in delavce* kažejo, da so imele težave pri njegovem izpolnjevanju. Protislovja, v katera so prišle strokovne delavke pri odgovarjanju na posamezna vprašanja, smo razjasnili na sestanku projektne skupine. Iz njihovih odgovorov na vprašanje se je namreč izkazalo, da npr. nobena strokovna delavka nima odmora, kasneje pa so razložile, da nimajo odmora med samim izvajanjem dejavnosti v skupini. Poleg tega so na podlagi rezultatov ugotovile, da so se zmotile pri odgovarjanju na nekatera vprašanja, npr. vse so rekle, da otrokom ne dopuščajo izbire glede tega, koliko bodo jedli, kasneje pa so povedale, da to ni res; 8 jih je poročalo, da otrokom ne zagotovijo dietne prehrane, ki jo potrebujejo, čeprav se je kasneje izkazalo, da to ni res, itn. Ob prihodnjih izvajanjih samoevalvacije bi bilo smiselno strokovne delavke opozoriti na to, da v primeru, ko v svojem oddelku nimajo otrok, ki bi zahtevali posebno prehrano, to dejstvo dopišejo oz. ne odgovarjajo na vprašanje.

Ugotovljena odstopanja med dejanskim in želenim delom strokovnih delavk na področju prostora s peskom in vodo v igralnici so strokovne delavke na sestanku projektne skupine pojasnile, češ da so ti odgovori posledica tega, da takšnega prostora enostavno nimajo. Projektna skupina je predlagala, naj se strokovne delavke na skupnem sestanku pogovorijo o možnostih dela s peskom in vodo v obstoječi situaciji, torej z uporabo obstoječih prostorov in materialov. Prav tako smo ugotovili, da so razhajanja med ocenami dejanskega in želenega dela z računalniki posledica tega, da velik del strokovnih delavk ni odgovarjal na ta vprašanja, kar verjetno odraža premajhno število razpoložljivih računalnikov v vrtcu. Glede na to, da te strokovne delavke niso ocenile niti zaželenosti dela z računalniki v vrtcu, pa lahko sklepamo, da si tovrstnega dela niti ne želijo.

Glede na ugotovljeno razmeroma nizko raven kakovosti dela na področju procesne ravni Govor in ugotovljena razhajanja med dejanskim in želenim delom na področju Knjižni kotiček bi bilo smiselno, da bi strokovne delavke več pozornosti posvetile dejavnostim v zvezi z gledanjem in branjem knjig v igralnici ter skrbi za knjižni kotiček. Poleg tega njihovi odgovori v okviru *Vprašalnika za strokovne delavke in delavce* kažejo, da imajo težave z izbiro dejavnosti in materialov s področja multikulturalizma. Primerno pa bi bilo, če bi področje multikulturalizma vpletle tudi v dejavnosti na področju umetnosti (ročne dejavnosti, glasba in glasbila različnih kultur ipd.).

Projektna skupina je ugotovila, da so imele strokovne delavke težave pri odgovarjanju na vprašanja *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*. V vrtcu so se odločili tudi, da potrebujejo dodatni program internega izobraževanja. Menijo namreč, da je strokovne delavke potrebno dodatno usposabljanje za uvajanje novejših

metod in oblik dela, odprtih, nestrukturiranih in fleksibilnih programov ter da je treba uporabljati razvojno procesno strategijo pri načrtovanju. Posebno pozornost bodo namenili načrtovanju problemsko zastavljenih dejavnosti, s čimer naj bi spodbujali razvoj otrokovega mišljenja.

Na ravni vrta so se dogovorili, da bodo na podlagi dobljenih rezultatov samoevalvacije pripravili strokovne delavnice za vse strokovne delavke. Pri tem bodo posebno pozornost namenili načelom kurikula, prehodom med dejavnostmi in dnevni rutini. Strokovnim delavkam bodo tudi predlagali v branje razpoložljivo literaturo s področja multikulturalizma in jih spodbudili k izvajanju različnih projektov v njihovih skupinah.

2.3 ŠTUDIJA VRTCA B

Vrtec B je samostojni mestni vrtec. Sestavljajo ga tri enote, v vsaki je od 9 do 15 oddelkov. V celotnem vrtcu je zaposlenih 82 strokovnih delavk, pri samoevalvaciji pa jih je sodelovalo 78, in sicer 37 vzgojiteljic in 41 pomočnic vzgojiteljic, 4 strokovne delavke pa so bile na porodniškem dopustu. V posamezni enoti je od 19 do 31 strokovnih delavk. Vrtec ima zaposleno svetovalno delavko, in sicer pedagoginjo, ki delo opravlja v vseh treh enotah vrta. Vrtec ima ravnateljico in dve pomočnici ravnateljice. Izvaja dnevni program, ki v posameznih enotah poteka od 5.30 do 17.00 oz. od 12.00 do 21.00. V enoti 1 imajo dva popoldanska oddelka, v enoti 2 so vsi oddelki dopoldanski, v enoti 3 pa imajo 2 izmenična oddelka, kar pomeni, da en teden izvajajo program dopoldan in en teden popoldan.

OPREDELITEV PROBLEMA

V vrtcu so oblikovali projektno skupino, v kateri so sodelovali ravnateljica, pomočnici ravnateljice, vzgojiteljica, pedagoginja, svetovalna sodelavka iz enega od vrtecev, ki ni sodeloval v raziskavi, predstavnik staršev, dve raziskovalki in svetovalka Zavoda RS za šolstvo. Projektna skupina se je odločila, da bi želela pridobiti podrobnejši vpogled v proces izvajanja dejavnosti v vrtcu, in to v povezavi s področji ter kazalci na posredni in strukturni ravni v vseh treh enotah in v vseh oddelkih enot. Problem je torej zelo celovit, zato bo tudi iz nadaljnjih analiz in interpretacij razvidno, da vseh zbranih podatkov ni bilo moč obdelati in analizirati v enem koraku, temveč je bilo treba posamezne analize zožiti, upoštevajoč vsebinske enote in njihovo smiselno povezovanje na posameznih ravneh oz. področjih.

IZBIRA MERSKIH PRIPOMOČKOV, UDELEŽENCI SAMOEVALVACIJE IN POSTOPEK

Projektna skupina je skrbno načrtovala izbiro merskih pripomočkov in celotno logistiko zbiranja podatkov. Glede na opredeljeni problem samoevalvacije smo izbrali vse ponujene merske pripomočke za strokovne delavke (vključujejo kazalce na vseh treh ravneh),

in sicer *Vprašalnik za strokovne delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek, Kavčič, Fekonja in Batistič Zorec, 2002), *Ocenjevalno lestvico za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu* (Poljanšek in Marjanovič Umek, 2002), *Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* (Marjanovič Umek, Fekonja, Kavčič in Poljanšek, 2002), za vodstvene delavke *Vprašalnik za vodstvene delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek in Cecič Erpič, 2002) in za starše *Vprašalnik za starše* (Bucik in Marjanovič Umek, 2002). V vrtcu so vse merske pripomočke razmnožili in jih razdelili vsem udeležencem samoevalvacije, torej vodstvenim in strokovnim delavkam ter staršem. Komunikacijo s starši in drugimi strokovnimi delavkami so si razdelile članice projektne skupine, ki so tudi posredovale še dodatna navodila za izpolnjevanje vprašalnika, določile časovne roke ter zbrale izpolnjene vprašalnike, ki so jih poslale naprej projektni skupini. Staršem so razdelile 551 vprašalnikov, 351 (64 %) jih je izpolnjene vprašalnike tudi vrnilo. Naj posebej poudarimo, da je bilo med zbiranjem podatkov pri vseh udeležencih spoštovano načelo zasebnosti in zaupnosti. Vprašalniki so bili ustrezno označeni, tako da je bilo moč identificirati oddelke v enotah vrtca in vrtce (odgovore strokovnih delavk in staršev).




REZULTATI IN ANALIZE

Pri opisanem vrtcu je bil eden od zanimivih problemov, o katerem smo razmišljali v projektni skupini, primerjava med enotami vrtca, in sicer z vidika izvajanja dejavnosti in pogojev za njihovo izvajanje. Zapisali smo že, da gre za zelo celovit problem in zelo veliko število zbranih podatkov, zato smo po prvih pilotskih analizah procesne ravni kakovosti (glede na odgovore na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) najprej identificirali posamezne sklope dejavnosti, in sicer Govor, Mišljenje in Socialne interakcije, pri katerih so bile ocene strokovnih delavk precej razpršene, od relativno nizkih do visokih ocen kakovosti.

V nadaljevanju opisujemo enega od možnih načinov obdelave, pri čemer smo bili pozorni na to, kako pristopiti k izbiri podatkov (iz sicer precej širše baze zbranih odgovorov) ter njihovi analizi, da bi na ravni rezultatov dobili primerjalni pogled v izvajanje dejavnosti v različnih enotah vrtca in njihovo zaznavanje pri različnih ciljnih skupinah ter povezavo dejavnosti z nekaterimi pogoji za njihovo izvajanje (kazalci na strukturni in posredni ravni). Za v delu prikazane analize smo na strukturni ravni izbrali naslednja kazalca: število otrok in strokovnih delavk v oddelku ter stopnja njihove izobrazbe, na posredni ravni pa področje sodelovanja s starši. Naj posebej poudarimo, da so enako strokovno utemeljene tudi povezave področij na procesni ravni z drugimi področji oz. kazalci strukturne in posredne ravni, saj želimo s to analizo predvsem opisati postopek obdelave, analize in interpretacije dobljenih rezultatov.

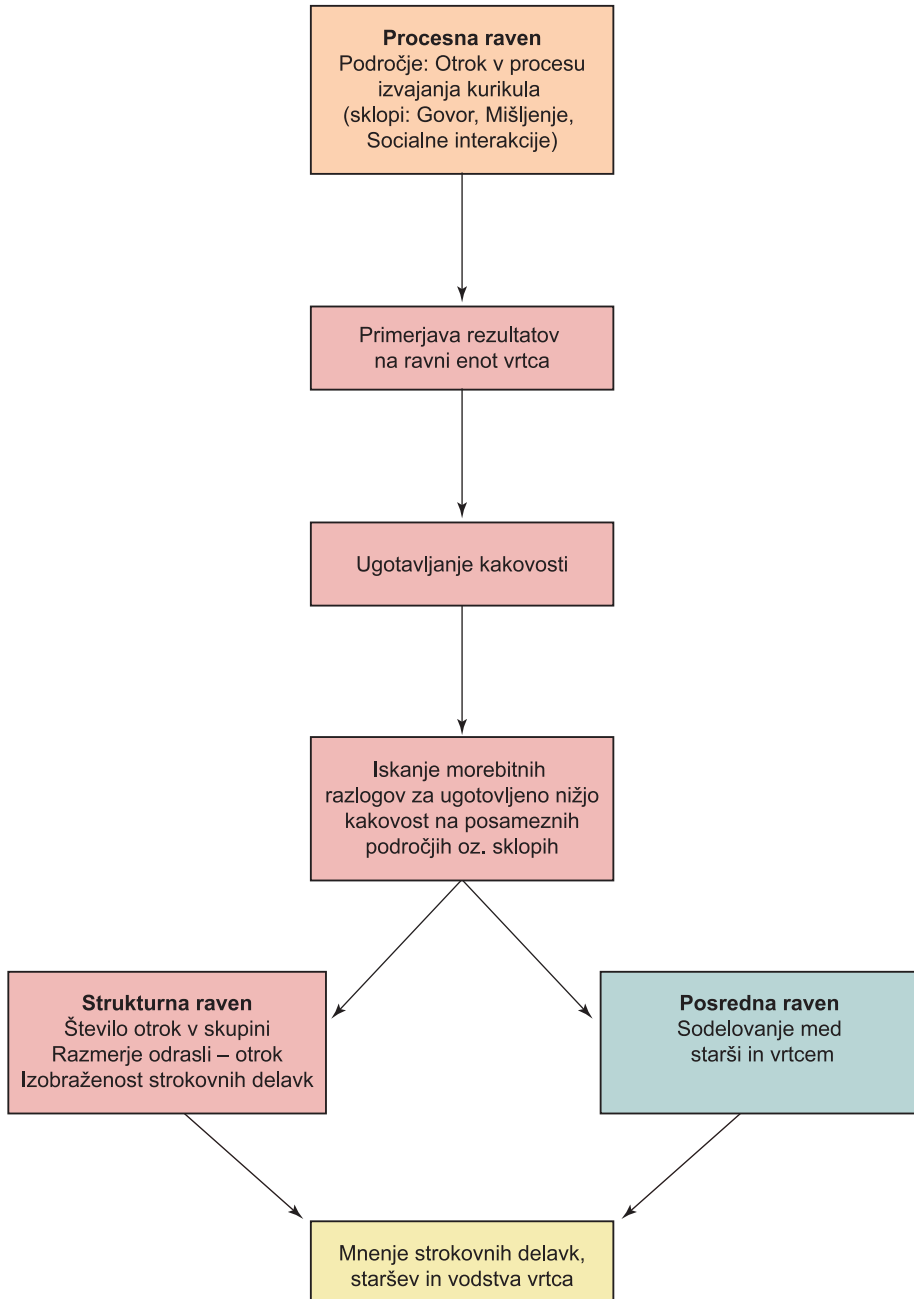
V tabeli 4 prikazujemo, katere vsebinske enote oz. vprašanja/trditve smo izbrali, da bi pridobili ocene na načrtovanih področjih samoevalvacije, in katere merske pripomočke oz. njihove dele smo pri tem uporabili.

Tabela 4: Prikaz vsebinskih enot, ki omogočajo merjenje izbranih kazalcev kakovosti pri različnih udeležencih.

		 Strokovne delavke	 Starši	 Ravnatelj
Kazalci kakovosti oz. ravni	Postavke, združene v enote*	Merski pripomočki		
STRUKTURNA – Število otrok v skupini – Razmerje odrasli – otrok – Izobrazba strokovnih delavk	1. Število otrok v oddelku	VSD	VST	VV
	2. Število strokovnih delavk v oddelku	VSD	VST	VV
POSREDNA – Sodelovanje med vrtcem in družino	39. Informiranje staršev, posredovanje informacij	VSD	VST	VV
	45. Sodelovanje vzgojiteljice s starši	VSD	VST	VV
	48. Sodelovanje staršev z vrtcem	VSD	VST	VV
	49. Delež staršev, ki sodelujejo	VSD	VST	VV
	51. Zadovoljstvo staršev	VSD	VST	VV
	52. Težave pri sodelovanju med vzgojiteljico in starši	VSD	VST	VV
	53. Reševanje težav	VSD	VST	VV
PROCESNA Otrok v procesu izvajanja kurikula	Kazalci uravnoveženosti otrokovega razvoja in izvajanja dejavnosti v kurikulumu, združeni v ocenjevalne lestvice Govor, Mišljenje, Socialne interakcije (nekateri kazalci na procesni ravni smo primerjali posredno, ker strokovne delavke in starši niso imeli popolnoma enakih vprašanj).	KPR	VST	/

Opombe. * Zaporedna številka pred enotami se nanaša na sklop vprašanj, ki nam omogočajo primerjavo odgovorov različnih ciljnih skupin (glej Kakovost v vrtcih, str. 174–175).

Legenda: **KPR** – Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni; **VSD** – Vprašalnik za strokovne delavke in delavce; **VST** – Vprašalnik za starše; **VV** – Vprašalnik za vodstvene delavke in delavce.




Slika 11: Shematski prikaz načrta analize ugotavljanja kakovosti, pri kateri smo upoštevali opredeljeni problem samoevalvacije, vključene ciljne skupine in možne povezave med nekaterimi kazalci kakovosti na različnih ravneh.

Procesna raven

Področje: Otrok v procesu izvajanja kurikula

Tabela 5: Odgovori strokovnih delavk na najnižjih in najvišjih stopnjah lestvice GOVOR (*Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) – primerjava med enotami vrtca.

 Odgovori strokovnih delavk	Enota 1	Enota 2	Enota 3	Skupaj
Neformalna raba govora (1–2 leti)	N = 7	N = 15	N = 3	N = 25
1., 2. stopnja	0	0	0	0
6., 7. stopnja	7	15	3	25
Neformalna raba govora (3–6 let)	N = 10	N = 12	N = 8	N = 30
1., 2. stopnja	3	1	0	4
6., 7. stopnja	5	10	8	21
Spodbujanje govornega razumevanja (1–2 leti)	N = 7	N = 12	N = 3	N = 22
1., 2. stopnja	0	0	1	1
6., 7. stopnja	6	12	2	20
Spodbujanje govornega razumevanja (3–6 let)	N = 8	N = 14	N = 8	N = 30
1., 2. stopnja	0	1	0	1
6., 7. stopnja	8	13	8	29
Spodbujanje govornega izražanja	N = 13	N = 18	N = 9	N = 40
1., 2. stopnja	1	1	0	2
6., 7. stopnja	10	17	9	36
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah (1–2 leti)	N = 7	N = 11	N = 3	N = 21
1., 2. stopnja	0	4	1	5
6., 7. stopnja	6	5	2	13
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah (3–6 let)	N = 9	N = 9	N = 8	N = 26
1., 2. stopnja	2	1	0	3
6., 7. stopnja	2	5	7	14
Spodbujanje komunikacije	N = 14	N = 22	N = 8	N = 44
1., 2. stopnja	0	0	0	0
6., 7. stopnja	10	12	8	30
Povezava govor – mišljenje	N = 13	N = 17	N = 9	N = 39
1., 2. stopnja	0	2	1	3
6., 7. stopnja	8	12	8	28


Legenda: N = skupno število strokovnih delavk, ki so se ocenjevale pri posameznih sklopih vprašanj *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* bodisi v posamezni enoti bodisi v celotnem vrtcu.

Ocenjevalna lestvica, na kateri so se strokovne delavke samoocenjevale, vključuje sedem stopenj kakovosti, od 1 do 7. V tabeli 5 prikazujemo le odgovore tistih strokovnih delavk, ki so se samoocenile bodisi na najnižjih dveh stopnjah (prvi in drugi) bodisi najvišjih dveh (šesti in sedmi), saj smo želeli biti pozorni zlasti na t. i. skrajne ocene. Iz prikazanih podatkov lahko razberemo, da je kakovost spodbujanja dejavnosti na lestvici Govor na ravni celotnega vrtca precej visoka, saj večina strokovnih delavk dosega najvišji dve stopnji (glej stolpec število skupaj). Nekoliko nižje samoocene kakovosti so le v pr-

vem starostnem obdobju pri sklopih vprašanj/trditev Branje knjig in pripovedovanje ob slikah in v drugem starostnem obdobju pri sklopu vprašanj/trditev Neformalna raba govora ter Branje knjig in pripovedovanje ob slikah. Pri navedenih sklopih trditev je kar nekaj strokovnih delavk tudi na vmesnih stopnjah (npr. pri sklopu Branje knjig in pripovedovanje ob slikah v drugem starostnem obdobju je 13 strokovnih delavk na najvišjih dveh stopnjah, 5 na najnižjih, preostalih 9 pa se je samoocenilo na vmesnih, torej na stopnjah 3, 4 in 5). Primerjava med vrtčevskimi enotami kaže, da so samoocene kakovosti znotraj posameznih sklopov vprašanj/trditev na lestvici Govor primerljive. V prvi vrtčevski enoti so nekoliko nižje samoocene kakovosti pri sklopu Neformalne rabe govora v drugem starostnem obdobju, v drugi enoti pa pri sklopu Branje knjig in pripovedovanje ob slikah v prvem starostnem obdobju, kar je smiselno v nadaljevanju analize bolj podrobno pogledati.

Ugotovitev, da je na posamezne sklope vprašanj/trditev lestvice Govor odgovarjalo relativno malo strokovnih delavk, nekoliko preseneča in o njej bi se veljalo v aktivnih pogovorih. Razlogov, da se je pri posameznih trditvah ocenjevalo največ 44 strokovnih delavk v celotnem vrtcu, to je 56 %, je lahko več, npr. njihova presoja, da trditve niso najbolj primerne ali da ne opisujejo njihovega dela ali da morda niso ključne za spodbujanje otrokovega govora, prav pa bi bilo, da bi jih identificirali.

Tabela 6: Odgovori strokovnih delavk na najnižjih in najvišjih stopnjah lestvice Mišljenje (*Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) – primerjava med enotami vrtca.


 Odgovori strokovnih delavk	Enota 1	Enota 2	Enota 3	Skupaj
Konvergentno mišljenje	N = 13	N = 15	N = 9	N = 37
1., 2. stopnja	1	2	0	3
6., 7. stopnja	11	11	8	30
Divergentno mišljenje	N = 12	N = 15	N = 9	N = 36
1., 2. stopnja	0	0	0	0
6., 7. stopnja	6	12	8	26

Legenda: N = skupno število strokovnih delavk, ki so se ocenjevale pri posameznih sklopih vprašanj *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* bodisi v posamezni enoti bodisi v celotnem vrtcu.

Strokovne delavke v vseh treh enotah so se podobno kot na lestvici Govor tudi na lestvici Mišljenje samoocenile visoko, saj večina tistih, ki so se samoocenjevale, dosega najvišji stopnji kakovosti. Zanimivo je tudi, da se je pri sklopu trditev Divergentno mišljenje v vrtčevski enoti 1 enako število strokovnih delavk samoocenilo na vmesnih stopnjah (torej od 2 do 5) kot na najvišjih dveh in nobena na najnižjih stopnjah, v enoti 3 pa so se vse strokovne delavke razen ene pri obeh sklopih trditev ocenile na najvišjih stopnjah.

Tudi na lestvici Mišljenje se je samoocenjevalo relativno malo strokovnih delavk – gre torej za možnost, da so na trditve v tem sklopu pretežno odgovarjale le tiste, ki menijo, da delajo zelo ali relativno kakovostno. V nadaljnjem pogovoru bi bilo potrebno ugotoviti, ali postavljena hipoteza dejansko drži.

Tabela 7: Odgovori strokovnih delavk na najnižjih in najvišjih stopnjah lestvice Socialne interakcije (*Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) – primerjava med enotami vrtca.

 Odgovori strokovnih delavk	Enota 1	Enota 2	Enota 3	Skupaj
Splošen nadzor nad otroki	N = 13	N = 21	N = 8	N = 42
1., 2. stopnja	0	0	0	0
6., 7. stopnja	9	13	8	30
Disciplina	N = 10	N = 17	N = 8	N = 35
1., 2. stopnja	0	5	0	5
6., 7. stopnja	6	7	8	15
Interakcija med vzgojiteljicami in otroki	N = 13	N = 21	N = 9	N = 43
1., 2. stopnja	0	6	1	7
6., 7. stopnja	13	15	8	36
Interakcija med otroki	N = 13	N = 16	N = 9	N = 38
1., 2. stopnja	0	0	0	0
6., 7. stopnja	10	13	7	30

Legenda: N = skupno število strokovnih delavk, ki so se ocenjevale pri posameznih sklopih vprašanih *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* bodisi v posamezni enoti bodisi v celotnem vrtcu.

Najprej lahko ugotovimo, da se je na lestvici Socialne interakcije, razen pri sklopu trditev Disciplina, samoocenilo več strokovnih delavk kot na ostalih dveh lestvicah. Strokovne delavke v enoti 3 so se, gledano primerjalno z ostalima dvema enotama, enako kot na lestvicah Mišljenje in Govor, samoocenile nekoliko višje, kar pomeni, da je višji delež ocen, umeščenih na najvišji dve stopnji. Navedene ugotovitve je utemeljeno obravnavati vsaj s treh vidikov. Morda strokovne delavke v enoti 3 dejansko dosegajo relativno visoke stopnje kakovosti na vseh lestvicah, na katerih so samoocenjevale svojo dejavnost, oz. nekoliko višje kot sodelavke iz drugih enot. Če ta trditev drži, so lahko načini njihovega dela zelo pomembna izkušnja, s katero bi lahko seznanile tudi sodelavke v drugih enotah oz. desiminirale primere dobre prakse. Razlogi pa so lahko tudi v ustrežnejših pogojih dela ali kombinaciji pogojev in načina dela. Drugi možna razlaga dobljenih podatkov je, da so strokovne delavke v enoti 1 nekoliko manj samokritične, kar tudi vodi do večjega števila ocen na višjih stopnjah. Ne moremo pa tudi mimo tretje možne razlage, ki se zdi glede na število oz. delež strokovnih delavk, ki so se samoocenile v enoti 1, precej realna, in sicer da so se prevladujoče samoocenile tiste strokovne delavke, katerih delo z otroki dosega na navedenih ocenjevalnih lestvicah (Govor, Mišljenje, Socialne interakcije) visoko raven kakovosti. Pred iskanjem rešitev, ki bi ohranjale doseženo raven kakovosti, ali tistih, ki bi bile naravnane na dvig kakovosti na t. i. kritičnih področjih, je torej treba razčistiti tovrstne dileme.

V nadaljevanju analize smo samoocene strokovnih delavk o kakovosti njihovega dela na lestvicah Govor, Mišljenje in Socialne interakcije primerjali z ocenami staršev o tem, kako pomembno se jim zdi izvajanje posameznih dejavnost v vrtcu. Strokovne delavke bi se lahko glede na pomembnost, ki jo posameznim dejavnostim pripisujejo starši, bolj osredotočale prav na te dejavnosti in pri njih dosegale relativno visoko kakovost.

Starši so enajst dejavnosti (sklop vprašanj Dejavnosti v vrtcu v *Vprašalniku za starše*), ki se izvajajo v vrtcu, ocenili po pomembnosti tako, da so jim pripisali pomembnost od prvega (najpomembnejša) do enajstega mesta (najmanj pomembna). Ocenjevali so tudi, kakšne so po njihovem mnenju možnosti za izvajanje istih dejavnosti, ki so jih ocenjevali po pomembnosti.

Tabela 8: Število staršev v vrtčevski enoti 1, ki so posamezne dejavnosti ocenili s 1., 2. in 3. mestom pomembnosti, in število staršev, ki ocenjujejo, da je posameznih dejavnosti v vrtcu dovolj oz. premalo.

mesto	1.	2.	3.	9.	10.	11.	premalo	dovolj
Druženje z drugimi otroki, pridobivanje socialnih izkušenj	56	15	12	1	5	4	6	123
Igranje (tako kot otroci to želijo)	7	11	11	13	14	10	4	123
Nega otroka	11	12	6	12	20	13	9	116
Govorni razvoj	1	11	15	10	11	2	14	116
Spoznavanje novih stvari v naravi in družbi	3	8	7	9	8	12	22	104
Navajanje na red	5	15	16	10	7	7	5	124
Učenje (računanje, pisanje, branje)	3	6	3	8	16	50	15	107
Gibanje (v igralnici in na prostem)	4	5	16	17	7	2	7	124
Prehrana in spanje	6	10	10	20	17	16	5	123
Čustveno doživljanje	16	16	13	14	11	4	8	115
Dobri medsebojni odnosi	14	18	18	10	11	3	9	118

Legenda: na 1. mestu je po mnenju staršev od vseh najpomembnejša dejavnost itn.

Iz tabele 8 vidimo, da največje število staršev med navedenimi dejavnostmi kot najpomembnejše ocenjuje druženje z drugimi otroki in pridobivanje socialnih izkušenj, kot drugo najpomembnejšo dejavnost ocenjujejo čustveno doživljanje in kot tretjo dobre medsebojne odnose (op.: v tabeli 8 pobarvano z lila). Največ staršev ocenjuje kot najmanj pomembno učenje (računanje, pisanje, branje), prehrano in spanje ter nego otroka (op.: v tabeli 8 pobarvano z rumeno). Primerjava teh rezultatov s samoocenami vzgojiteljic na lestvicah Govor, Mišljenje in Socialne interakcije kaže, da so vse strokovne delavke svoje dejavnosti na lestvici Socialne interakcije samoocenile visoko – večina jih dosega (razen pri trditvah iz sklopa disciplina) najvišji dve stopnji. Po samooceni torej dosegajo najvišje stopnje kakovosti prav na področju dejavnosti, ki jih starši ocenjujejo kot najpomembnejše, npr. na lestvici Govor so njihove samoocene, čeprav še vedno visoke, pri posameznih sklopih trditev nižje tudi na najnižjih dveh ali vmesnih stopnjah.

Zanimivo je, da največ staršev ocenjuje, da je premalo možnosti za izvajanje tistih dejavnosti (spoznavanje novih stvari v naravi in družbi; učenje (računanje, pisanje, branje)), ki jih, z izjemo govornega razvoja, niso ocenili kot najpomembnejše. Morda prav zato niso

Pogled v vrtec

Tabela 9: Število staršev v vrtčevski enoti 2, ki so posamezne dejavnosti ocenili s 1., 2. in 3. mestom pomembnosti, in število staršev, ki ocenjujejo, da je posameznih dejavnosti v vrtcu dovolj oz. premalo.

mesto	1.	2.	3.	9.	10.	11.	premalo	dovolj
Druženje z drugimi otroki, pridobivanje socialnih izkušenj	44	14	7	2	5	4	4	92
Igranje (tako kot otroci to želijo)	8	11	7	11	7	7	12	85
Nega otroka	13	6	6	7	14	9	13	84
Govorni razvoj	7	7	8	15	5	2	18	78
Spoznavanje novih stvari v naravi in družbi	5	5	10	12	15	9	23	72
Navajanje na red	6	11	14	11	12	0	12	85
Učenje (računanje, pisanje, branje)	4	4	4	10	14	41	20	70
Gibanje (v igralnici in na prostem)	4	3	7	9	9	1	17	81
Prehrana in spanje	6	7	5	14	9	11	8	90
Čustveno doživljanje	8	14	17	5	6	5	11	80
Dobri medsebojni odnosi	20	19	15	1	2	3	14	82

Legenda: na 1. mestu je po mnenju staršev od vseh najpomembnejša dejavnost itn.

Tabela 10: Število staršev v vrtčevski enoti 3, ki so posamezne dejavnosti ocenili s 1., 2. in 3. mestom pomembnosti, in število staršev, ki ocenjujejo, da je posameznih dejavnosti v vrtcu dovolj oz. premalo.

mesto	1.	2.	3.	9.	10.	11.	premalo	dovolj
Druženje z drugimi otroki, pridobivanje socialnih izkušenj	17	8	6	2	3	4	1	57
Igranje (tako kot otroci to želijo)	2	2	2	4	7	12	5	52
Nega otroka	4	1	4	6	7	2	9	50
Govorni razvoj	2	5	7	4	2		4	53
Spoznavanje novih stvari v naravi in družbi		4	2	8	6	1	12	45
Navajanje na red	3	5	8	3	2	56		
Učenje (računanje, pisanje, branje)	4	1	1	3	4	13	5	48
Gibanje (v igralnici in na prostem)	1	2	12	6	2	7	51	
Prehrana in spanje	1	1	5	5	5	5	1	58
Čustveno doživljanje	5	11	3	4	4	2	5	52
Dobri medsebojni odnosi	11	10	9	4	1	1	3	55

Legenda: na 1. mestu je po mnenju staršev od vseh najpomembnejša dejavnost itn.

dovolj pozorni na te dejavnosti, ki jih strokovne delavke sicer izvajajo, in »gredo« mimo njih (to bi lahko bila tudi »potuha« za bolj kakovostno delo strokovnih delavk), ali pa s svojim posrednim vplivanjem (s svojo implicitno teorijo o vzgoji otrok) določijo t. i. bolj in manj pomembne dejavnosti. V namene razjasnitve dileme bi bilo utemeljeno analizirati še primerljive ocene vzgojiteljic in njihove ocene o pomembnosti različnih dejavnosti ter se odločati bodisi za bolj transparentno informiranje staršev o tem, kaj vse se dogaja v vrtcu, bodisi za dodatne razlage o pomenu tudi tistih dejavnosti, ki jih morda starši in vzgojiteljice ocenjujejo različno.

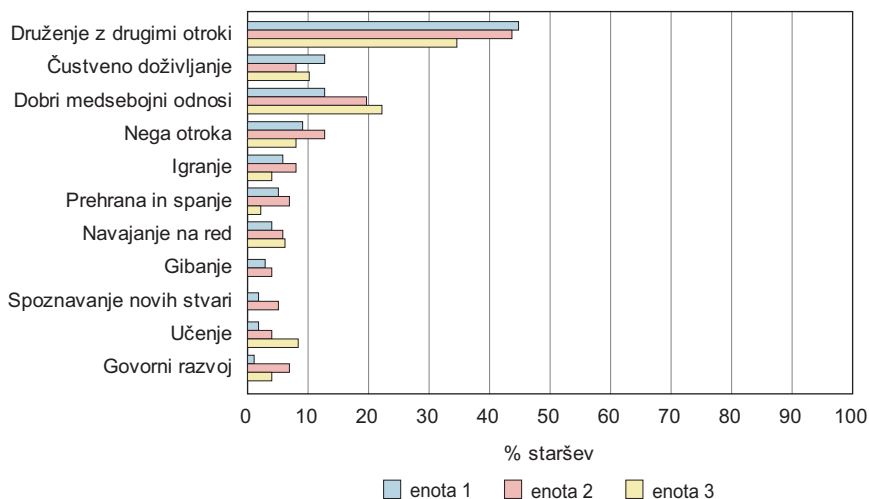
V vrtčevski enoti 2 (tabela 9) so dobljene ocene staršev v celoti primerljive z ocenami staršev v vrtčevski enoti 1 (tabela 8). Za razliko od enote 1 pa strokovne delavke v enoti 2 kljub enako visokim pričakovanjem staršev o spodbujanju socialnega razvoja kot v enoti 1 kakovost svojega dela na lestvici Socialne interakcije ocenjujejo nekoliko nižje (v sklopih trditev Disciplina in Interakcije med vzgojiteljico in otroki skoraj tretjina strokovnih delavk ocenjuje, da ne presegajo najnižjih dveh stopenj kakovosti dela). Verjetno lahko šele podrobnejši razmisleki in pogovori na aktivih strokovnih delavk iz vseh enot vrtca pokažejo, ali je moč morebitne uspešnejše pristope pri spodbujanju socialnih interakcij »prenesti« tudi v enoto 2 in ali gre za druge, lahko tudi naključne dejavnike, ki so vplivali na oceno.

Zgolj nekoliko drugačne so ocene staršev v vrtčevski enoti 3 (tabela 10), in sicer pri dejavnostih, ki jih starši ocenjujejo kot najmanj pomembne (prvič se med temi dejavnostmi pojavita igranje (tako kot želijo otroci) in gibanje (v igralnici in na prostem)). Ker hkrati v tej enoti nekateri starši ocenjujejo, da je prav gibanja premalo, je utemeljeno podrobneje pregledati, ali gre za neskladje v posameznem oddelku ali posamezni starši iz več oddelkov zaznavajo premalo gibanja – temu primerno je treba poiskati tudi rešitve, ki morda zahtevajo tudi vpogled v prostor oz. prostore.

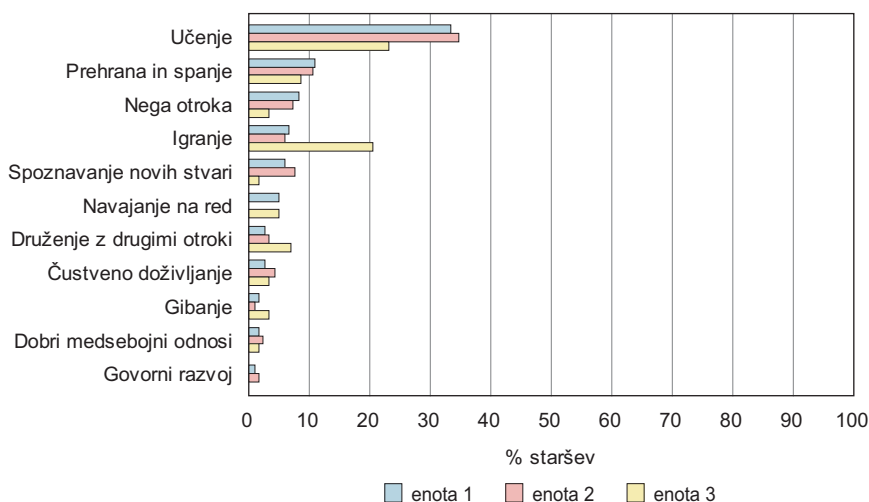
Tudi v tretji enoti se zdi staršem najpomembnejše druženje z drugimi otroki (pridobivanje socialnih izkušenj), čustveno doživljanje ter dobri medsebojni odnosi, najmanj pomembno pa igranje, učenje ter gibanje. Nadalje je razvidno tudi, da starši večinoma menijo, da je za vse navedene dejavnosti dovolj možnosti za njihovo izvajanje, razen morda za spoznavanje novih stvari v naravi in družbi.

Analizo ocen staršev o pomembnosti posameznih dejavnosti, ki se izvajajo v vrtcu, ter ocene glede na možnosti njihovega izvajanja smo naredili še tako, da odgovore prikazujemo v odstotkih, kar nam omogoča neposredno primerjavo med vrtčevskimi enotami ne glede na različno število staršev v posameznih enotah, ki so bili vključeni v samoevalvacijo.

Iz rezultatov, prikazanih na slikah 12 in 13, lahko razberemo, da skoraj polovica staršev iz vseh treh enot na prvo mesto postavlja druženje z drugimi otroki ter na zadnje mesto učenje. Zanimivo je, da starši igre ne ocenjujejo kot pretirano pomembno dejavnost predšolskih otrok, saj jo v vseh treh enotah na prvo mesto postavlja manj kot 10 % staršev, medtem ko v tretji enoti kar 25 % staršev meni, da je igra najmanj pomembna dejavnost v vrtcu. Predvidevamo lahko, da prihaja do manjšega nesporazuma oz. verjetno dejavno-

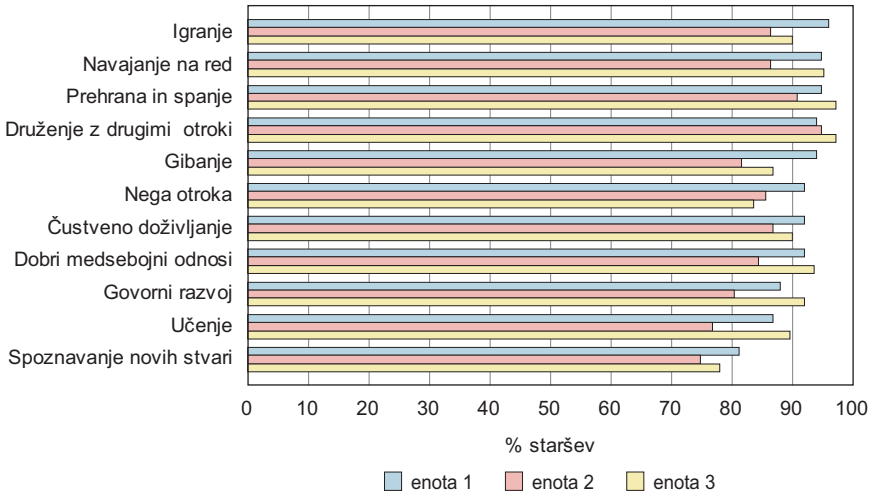


Slika 12: Odstotek staršev, ki v vrtčevskih enotah 1, 2 in 3 posamezne dejavnosti v vrtcu ocenjujejo kot najpomembnejše (prve po vrsti).

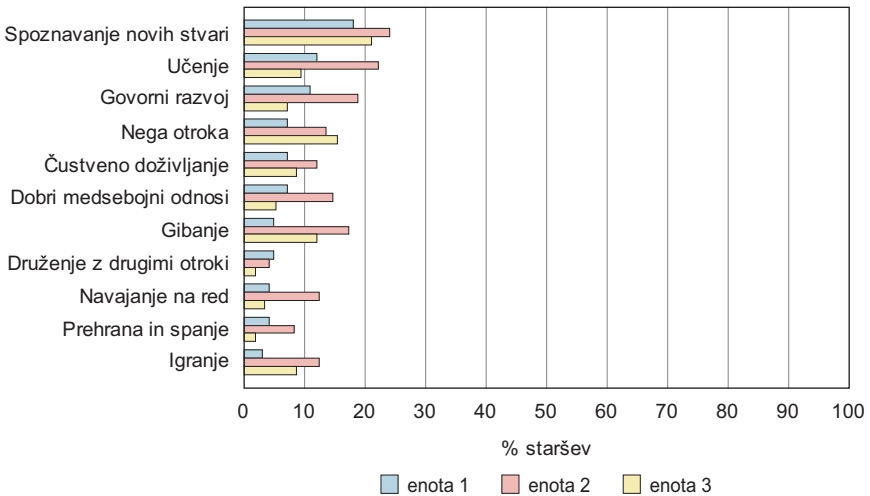


Slika 13: Odstotek staršev, ki v vrtčevskih enotah 1, 2 in 3 posamezne dejavnosti v vrtcu ocenjujejo kot najmanj pomembne (zadnje po vrsti).

sti za starše niso opisane dovolj jasno in prepoznavno, saj je sicer težko verjeti, da bi starši z vidika pomembnosti tako različno ocenjevali dejavnosti druženja z drugimi otroki in igro. Prav slednja namreč glede na čas, ki ga otroci preživijo v njej, nudi največ tovrstnih možnosti. Da bi o dobljenih rezultatih lažje razmišljali naprej, bi morali v vrtcu (enotah vrtca) pridobiti dodatne razlage, kaj so si starši predstavljali pod posameznimi dejavnostmi.



Slika 14: Odstotki staršev, ki v vrtčevskih enotah 1, 2 in 3 ocenjujejo, da je v vrtcu dovolj možnosti za izvajanje posamezne dejavnosti.



Slika 15: Odstotki staršev, ki v vrtčevskih enotah 1, 2 in 3 ocenjujejo, da je v vrtcu premalo možnosti za izvajanje posamezne dejavnosti.

Iz slik 14 in 15 vidimo, da večina staršev v vseh treh enotah meni, da je v vrtcu dovolj možnosti za izvajanje vseh navedenih dejavnosti. Manjši deleži staršev (v vseh enotah) ocenjujejo, da je v vrtcu premalo možnosti za izvajanje dejavnosti spoznavanja novih stvari v naravi in družbi ter učenja (računanja, pisanja, branja). Ker nam podobno sporočajo tudi rezultati v tabelah 8, 9 in 10, bi bilo v prihodnje treba narediti podrobnejšo analizo starševskih ocen po oddelkih oz. starostnih obdobjih. Morda predvsem starši starej-

ših predšolskih otrok ocenjujejo, da bi moralo biti več časa za učenje in spoznavanje novih stvari. Sliki tudi kažeta, da starši iz enote 2, primerjalno s starši iz enot 1 in 3, pri vseh, razen eni, dejavnostih ocenjujejo, da je možnosti za njihovo izvajanje premalo. Navedene rezultate je smiselno pogledati tudi skupaj z rezultati, ki prav v enoti 2 kažejo nekoliko nižjo samooceno kakovosti na procesni ravni (ocenjevalne lestvice Govor, Mišljenje in Socialne interakcije).

Rezultatom ugotavljanja kakovosti na procesni ravni smo v nadaljevanju dodali še analize podpodročij oz. kazalcev na strukturni in posredni ravni.







Strukturna raven

Število otrok v skupini

Razmerje odrasli – otrok

Izobraženost strokovnih delavk

Tabela 11: Število otrok v posameznih oddelkih v vseh treh vrtčevskih enotah in število staršev, ki menijo, da je število otrok v oddelku, v katerem je njihov otrok, ustrezno ali neustrezno.

	Enota 1		Enota 2		Enota 3	
	 Strokovne delavke	 Starši	 Strokovne delavke	 Starši	 Strokovne delavke	 Starši
	Število otrok	Število otrok je ustrezno	Število otrok	Število otrok je ustrezno	Število otrok	Število otrok je ustrezno
	Da	Ne	Da	Ne	Da	Ne
1. starostno obdobje (od 1 do 3 let)						
Oddelek 1	13	4 4	13	6 1	14	3 0
Oddelek 2	14	7 2	14	5 15	9	1 0
Oddelek 3	13	8 3	13	10 0	12	4 1
Oddelek 4	8	4 1	13	1 1		
Oddelek 5	14	8 3	13	6 3		
Oddelek 6	16	11 1		15 3	1	
Oddelek 7	12 (P)	5 2				
2. starostno obdobje (od 3 do 6 let)						
Oddelek 8	19	12 3	16	7 2	10	7 0
Oddelek 9	18	9 3	19	11 4	15	9 0
Oddelek 10	21	16 2	17	ni odg. ni odg.	18	5 4
Oddelek 11	20	9 2	18	9 0	18	13 1
Oddelek 12	22	10 6	22	8 3	17	6 0
Oddelek 13	20	12 2	23	10 7	17	9 0
Oddelek 14	16 (P)	7 0	21	6 2		
Oddelek 15				14 4	0	
Oddelek 16				18 6	0	
Skupaj		122 34		100 29		65 7
Odstotek staršev		78 % 22 %		78 % 22 %		90 % 10 %


Legenda: P – popoldanski oddelek.

Iz tabele 11 vidimo, da je v vseh treh enotah v oddelkih približno enako število otrok, in sicer je v skladu s standardi in normativi o najvišjem številu otrok v oddelkih manj otrok v oddelkih prvega kot v oddelkih drugega starostnega obdobja. 78 % staršev v vrtčevskih enotah 1 in 2 ocenjuje, da je število otrok v oddelku, v katerega je vključen njihov otrok, ustrezno, enako v enoti 3 meni 90 % staršev. Ker je dejansko število otrok v oddelkih enako ali primerljivo, bi lahko bila oceno staršev v enoti 3 tudi bolj psihološka, saj rezultati ocenjevanja kakovosti na procesni ravni prav v tej enoti kažejo visoko kakovost izvajanja dejavnosti.

Tudi število strokovnih delavk (podatkov ne prikazujemo v tabelah) v oddelku je enako v vseh enotah v vseh oddelkih (skladno s standardi in normativi o skupnem delu vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice v oddelku), in sicer v oddelkih prvega starostnega obdobja delata skupaj dve strokovni delavki 6 ur, v oddelkih drugega starostnega obdobja pa 4 ure. Iz ocen staršev je moč razbrati, da jih 80 % število strokovnih delavk v oddelku ocenjuje kot ustrezno.

V ocenah zgoraj navedenih strukturnih kazalcev kakovosti ne moremo iskati razlogov za sicer zaznane majhne razlike v kakovosti izvajanja dejavnosti med enotami.

Tabela 12: Stopnja izobrazbe strokovnih delavk v treh vrtčevskih enotah.


 Odgovori strokovnih delavk	Enota 1		Enota 2		Enota 3		Skupaj	
	Vzg.	P. vzg.	Vzg.	P. vzg.	Vzg.	P. vzg.	Vzg.	P. vzg.
1. starostno obdobje (od 1 do 3 let)								
Poklicna	0	1	0	0	0	0	0	1
Srednja	5	4	6	4	3	2	14	10
Višja	2	0	0	1	0	0	2	1
Visoka	0	0	0	0	0	0	0	0
2. starostno obdobje (od 3 do 6 let)								
Poklicna	0	4	0	0	0	1	0	5
Srednja	4	1	6	5	6	5	16	11
Višja	3	0	2	0	0	0	5	0
Visoka	0	2	0	0	0	0	0	2

Legenda: Vzg. – vzgojiteljica; P. vzg. – pomočnica vzgojiteljice.

Podatki kažejo, da je izobrazbena struktura strokovnih delavk (vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic) v vseh treh enotah primerljiva, saj jih ima večina 5. stopnjo izobrazbe, in sicer v prvem starostnem obdobju v vseh enotah ter v drugem starostnem obdobju v drugi in tretji enoti. Nekoliko večje odstopanje lahko vidimo le pri strokovnih delavkah drugega starostnega obdobja v prvi enoti, kjer ima večina pomočnic vzgojiteljice poklicno izobrazbo. Stopnjo formalne izobrazbe smo v vrtčevski enoti 1 pogledali še v povezavi s samoocenami strokovnih delavk na procesni ravni (tabela 13), saj so se strokovne delavke v tej enoti pri nekaterih sklopih trditev lestvice Govor ocenjevale nekoliko nižje. Rezultati kažejo, da vzgojiteljice s peto in šesto stopnjo izobrazbe dosegajo tako najvišjo kot

najnižjo stopnjo kakovosti (tako npr. vzgojiteljica iz oddelka 8 s peto stopnjo izobrazbe pri neformalni rabi govora dosega prvo stopnjo, medtem ko vzgojiteljica iz oddelka 12 z isto stopnjo izobrazbe pri enakem sklopu trditev dosega najvišjo stopnjo kakovosti). Na osnovi opisanih rezultatov ne moremo ugotoviti neposredne povezave med stopnjo izobrazbe vzgojiteljice in njeno samooceno kakovosti na ocenjevalni lestvici. Iz navedene analize izhaja dodaten problem, ki ga bo treba v prihodnje že v načrtu ugotavljanja reševati drugače. Izkaže se namreč, da so samoocene o kakovosti na procesni ravni oblikovale le vzgojiteljice, ne pa tudi pomočnice vzgojiteljic. Ocena obeh strokovnih delavk v oddelku bi za razmislek o kakovosti dela ponudila dodatne možnosti.

Tabela 13: Odgovori vzgojiteljic drugega starostnega obdobja v vrtčevski enoti 1, ki pomenijo najvišjo ali najnižjo stopnjo kakovosti na lestvici Govor v povezavi z njihovo stopnjo izobrazbe.


 Odgovori vzgojiteljic	Oddelek 8	Oddelek 9	Oddelek 10	Oddelek 12	Oddelek 13
Izobrazba vzgojiteljice	srednja	višja	višja	srednja	višja
Neformalna raba govora (3–6 let)*	1. stopnja	1. stopnja	7. stopnja	7. stopnja	7. stopnja
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah (3–6 let)*	4. stopnja	2. stopnja	2. stopnja	7. stopnja	7. stopnja

Legenda: * navedeni so odgovori vzgojiteljic na sedemstopenjski *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*. Strokovni delavki iz oddelka 11 se pri navedenih dveh sklopih trditev nista samoocenili.

Posredna raven

Sodelovanje med starši in vrtcem

Tabela 14: Odgovori strokovnih delavk v vsebinski enoti Informiranje staršev in posredovanje informacij.

 Odgovori strokovnih delavk		Enota 1	Enota 2	Enota 3	Skupaj
S starši komuniciram ob prihodu in odhodu otroka.	Skoraj vsak dan	24	22	16	62
	Enkrat tedensko	0	1	1	2
	Redko	0	1	0	1
	Ne komuniciram	0	0	0	0
Izvajam roditeljske sestanke.	4-krat letno ali pogosteje	2	1	0	3
	2- do 3-krat letno	8	10	12	30
	Enkrat letno	8	5	0	13
	Ne izvajam	4	3	5	12
Imam govorilne ure,	Večkrat mesečno	0	0	0	0
	Enkrat mesečno	13	13	11	37
	Nekjakrat letno	1	0	0	1
	Nimam	8	7	5	20

Odgovori strokovnih delavk		Enota 1	Enota 2	Enota 3	Skupaj
Starše obveščam z obvestili na oglasni deski.	Vsaj enkrat na teden	9	9	15	33
	Približno enkrat na mesec				
	Redko	2	3	0	5
	Ne obveščam	0	1	1	2
Staršem pišem osebna pisna obvestila.	4-krat letno ali pogosteje	2	0	0	2
	2- do 3-krat letno	6	6	1	13
	Enkrat letno	2	1	1	4
	Ne pišem	10	12	13	35

Tabela 15: Odgovori staršev v vsebinski enoti Informiranje staršev in posredovanje informacij.

Odgovori staršev		Enota 1	Enota 2	Enota 3	Skupaj
Vzgojiteljica/pomočnica vzgojiteljice komunicira z menoj ob prihodu otroka.	Da, skoraj vsak dan	118	104	54	276
	Da, enkrat tedensko	14	6	8	28
	Da, vendar redko	13	16	5	34
	Ne	7	2	3	12
Vzgojiteljica/pomočnica vzgojiteljice komunicira z menoj ob odhodu otroka.	Da, skoraj vsak dan	107	108	54	269
	Da, enkrat tedensko	11	10	8	29
	Da, vendar redko	24	11	6	41
	Ne	9	2	0	11
Vzgojiteljica ima roditeljske sestanke.	Da, 4-krat letno ali pogosteje	25	42	23	90
	Da, 2- do 3-krat letno	75	70	33	178
	Da, enkrat letno	40	8	9	57
	Ne	0	1	1	2
Vzgojiteljica ima govorilne ure.	Da, 4-krat letno ali pogosteje	100	85	40	225
	Da, 2- do 3-krat letno	30	32	21	83
	Da, enkrat letno	8	4	1	13
	Ne	1	0	3	4
Vzgojiteljica me obvešča z obvestili na oglasni deski.	Da, vsaj enkrat tedensko	76	87	50	213
	Da, približno enkrat na mesec				
	Da, vsaj enkrat tedensko				
	Da, približno enkrat na mesec	56	30	11	97
	Da, vendar redko	6	4	2	12
	Ne	6	3	4	13
Vzgojiteljica mi piše osebna pisna obvestila.	Da, 4-krat letno ali pogosteje	9	8	7	24
	Da, 2- do 3-krat letno	12	9	3	24
	Da, enkrat letno	5	2	0	7
	Ne	122	109	52	283

Iz podatkov, prikazanih v tabelah 14 in 15, razberemo, da so ocene kazalcev v vsebinski enoti Informiranje staršev in posredovanje informacij strokovnih delavk in staršev (na ravni celotnega vrtca) precej skladne oz. primerljive (tako npr. večina strokovnih delavk

in staršev navaja, da medsebojno komunicirajo ob prihodu in odhodu otroka skoraj vsak dan). Tudi ko podatke gledamo primerjalno med vrtčevskimi enotami, med njimi ni večjih odstopanj. Kazalce navedene vsebinske enote so ocenjevale tudi vodstvene delavke (tabela 16). V vrtčevskih enotah 1 in 2 sta samoocene oblikovali pomočnici ravnateljice, v enoti 3 pa ravnateljica vrtca (uprava je v enoti 1). Vidimo lahko, da pomočnici ravnateljice menita, da staršev ne informirajo dobro o tem, kaj se dogaja v vrtcu, medtem ko se ravnateljica z njima ne strinja (meni namreč, da jih). Njihove ocene so različne tudi npr. pri trditvi, da vrtec starše informira z zgibankami (medtem ko ravnateljica meni, da tega ne počnejo, obe pomočnici menita, da to počnejo). Vodstvene delavke bi si morale najprej razjasniti, ali je res vsaka odgovarjala le za enoto, ki jo je ocenjevala, ali je morda katera (ali celo vse) ocenjevala celotni vrtec. Če gre za ocenjevanje enote, potem bi veljalo razmisliti o tem, zakaj se enote razlikujejo med seboj v stopnji informiranosti staršev. Vsekakor pa bi se bilo treba ustaviti tudi pri dvoumnih odgovorih. Pomočnica ravnateljice v enoti 1 je namreč pri dveh trditvah obkrožila DA in NE (v tabeli prikazano kot DA – NE?).

Tabela 16: Odgovori vodstvenih delavk v vsebinski enoti Informiranje staršev in posredovanje informacij.

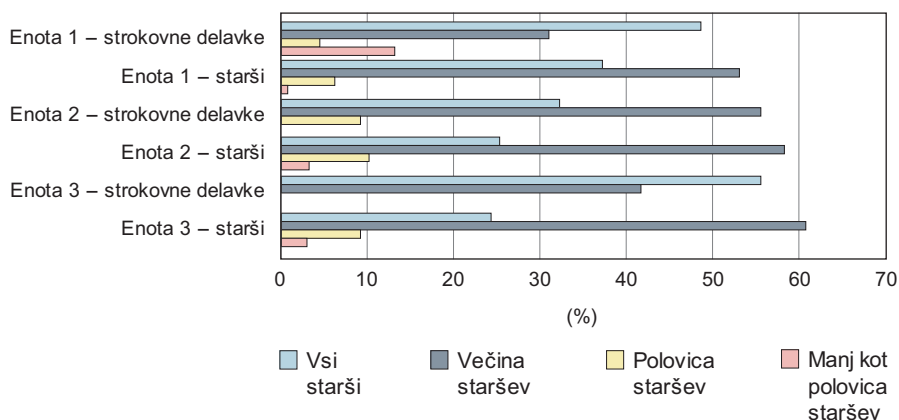
★ Odgovori ravnateljice in pomočnic ravnateljice	Enota 1	Enota 2	Enota 3
Starše dobro informiramo o tem, kaj se v vrtcu dogaja.	Ne	Ne	Da
Starši se zelo zanimajo za to, kaj se v vrtcu dogaja.	Da	Da	DA
Starše informiramo o vrtcu z zgibankami.	Da	Da	Ne
Staršem pišemo pisna obvestila, ki visijo na oglasni deski.	Da in ne?	Da	Da
Staršem vzgojiteljice posredujejo pisna obvestila, ki jih same pripravijo.	Da	Ne	Da
Starše informiramo preko predstavnikov v svetu staršev.	Da in ne?	Da	Da

Legenda: Enota 1: ocenjevala pomočnica ravnateljice.
 Enota 2: ocenjevala pomočnica ravnateljice.
 Enota 3: ocenjevala ravnateljica vrtca.

Informiranost staršev bi lahko bila povezana tudi z medsebojnim sodelovanjem med vzgojiteljicami in starši. Zato smo z vidika vzgojiteljic in staršev analizirali še odgovore o sodelovanju, in sicer, kolikšen delež staršev (vsi, večina, polovica, manj kot polovica staršev) po mnenju njih in drugih sodeluje z vzgojiteljico (glej sliko 16).

V enoti 1 in 3 je delež vzgojiteljic, ki ocenjujejo, da z vrtcem sodelujejo vsi starši, najvišji, delež strokovnih delavk v enoti 2 in staršev v vseh treh enotah pa je najvišji pri izbrani oceni, da večina staršev sodeluje z vrtcem. Pogled strokovnih delavk in staršev v posamezni enoti je precej podoben, z izjemo enote 1, v kateri večji delež vzgojiteljic me-

ni, da sodeluje manj kot polovica staršev, česar pa starši s svojo oceno ne potrjujejo. Manjše razlike med mnenjem staršev in vzgojiteljic so tudi v enotah 1 in 3, kjer največji delež vzgojiteljic ocenjuje, da z njimi sodelujejo vsi starši, medtem ko največji delež staršev ocenjuje, da z vzgojiteljicami sodeluje večina in ne vsi starši.



Slika 16: Odgovori strokovnih delavk in staršev o tem, ali vsi, večina, polovica ali manj kot polovica staršev sodeluje z vrtcem (v odstotkih).

NAČRT ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI

Upoštevaajoč ugotovitve samoevalvacije se je vrtčevska projektna skupina zelo sistematično lotila priprave načrta za zagotavljanje kakovosti. Potem ko smo del analiziranih in deloma interpretiranih rezultatov skupaj pregledali v projektni skupini, se je interni del odločil, da bo, podobno kot analizo, tudi zagotavljanje kakovosti načrtoval in izvajal postopoma, sicer pa v vseh vrtčevskih enotah. Članice interne projektne skupine so na strokovnih aktivih seznanile strokovne delavke z rezultati dosedanjih analiz, svetovalna delavka pa je pripravila tudi pisno poročilo, ki je na voljo vsaki vrtčevski enoti. Strokovne delavke so na področju Otrok v procesu izvajanja kurikula (procesna raven) prepoznale kot najšibkejše prav dejavnosti, povezane s spodbujanjem in razvojem otroškega govora, ki so, kot kažejo analize, v veliki meri povezane z načini in metodami dela v oddelkih (zelo malo ali nič tudi z nekaterimi drugimi strukturnimi in posrednimi kazalci, ki so bili vključeni v analizo). To je bil glavni razlog, da so se odločile, da bodo največ pozornosti pri iskanju rešitev za dvig kakovosti namenile prav metodam in oblikam dela z otroki v oddelkih.

Po dogovoru so nekatere strokovne delavke in svetovalna delavka najprej načrtno poiškale in zbrale strokovno literaturo s področja razvoja otrokovega govora in izvajanja dejavnosti, ki spodbujajo govorni razvoj, pripravile so nekaj možnih praktičnih rešitev, ki so jim služile kot osnova za analizo in razpravo na strokovnih aktivih. Nato so se odločile, da bo vsak par v oddelku (vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice) izbral enega od sklopov trditev (ciljev) na ocenjevalni lestvici Govor in poskušal najti različne čim bolj kakovostne rešitve, kako spodbujati govorni razvoj, pri čemer bo pozoren zlasti na nekatere dejavnosti, npr. neformalna raba govora, govor v socialnih interakcijah, branje knjig

in pripovedovanje ob slikah, pri katerih so bile samoocene strokovnih delavk nižje. Rešitve, do katerih so pod mentorstvom in ob svetovanju članic interne projektne skupine prišle strokovne delavke, so vključile v operativni načrt uvajanja sprememb v konkretnem oddelku, v katerem par tudi dela.

Kasneje so strokovne delavke v petih skupinah, v katere je bilo vključenih od 12 do 15 vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic, predstavile svoje operativne načrte, razložile so, kako so jih izvajale in kakšna so njihova opažanja, in sicer z namenom desiminacije kakovostnih rešitev znotraj vrtca ter iskanja novih idej in možnosti za preseganje nekaterih manj kakovostnih rešitev, ki so jih zaznale v samoevalvaciji.

Navajamo le nekaj konkretnih ugotovitev, do katerih so prišli pari strokovnih delavk, in pristopov oz. načinov dela, s katerimi so jih želeli preseči.

- Strokovne delavke so otroke v oddelkih pogosto spraševale, in sicer z vprašanji zaprtega ali odprtega tipa, na katera pa so pričakovale odgovore zaprtega tipa. Rešitve: glede na vsebino je smiselna raba vprašanj odprtega in zaprtega tipa; otroci imajo možnost odgovarjati na vprašanja odprtega tipa različno; otroke spodbujamo k postavljanju vprašanj in iskanju odgovorov na vprašanja, pri čemer smo pozorni, kako otrok oblikuje vprašalne izjave, in mu po potrebi pomagamo bodisi na vsebinski bodisi skladenjski ravni ...
- Branje knjig in pripovedovanje ob slikah je bilo večkrat prisotno pri otrocih druge starostne skupine, slike in druge slikovne aplikacije so bile malo v rabi, spodbujanje otrok k pripovedovanju ni bilo dovolj raznoliko. Rešitve: knjižne kotičke uvedejo tudi v oddelke prvega starostnega obdobja, saj ugotovijo, da lahko tudi npr. 2-letnim otrokom berejo primerne otroške knjige, opisujejo ilustracije v knjigah, preko knjige najdejo povezavo s starši; pozorne so na izbiro knjig in ilustracij, v katerih so opisana tudi počutja ljudi, njihova čustva, medsebojni odnosi, pri otrocih spodbujajo pripovedovanja, ki presegajo zgolj naštevavanje ali fizični opis, in ustvarjajo možnosti, da drugi otroci poslušajo otroka ali otroke, ki pripovedujejo, otrokovo pripovedovanje lahko tudi snemajo in ga kasneje bolj podrobno analizirajo, zapišejo njegove pripovedi in nastaja knjiga; poiščejo različne vrste fotografij, ilustracij, otroških časopisov, koledarjev, ki jih ponudijo otrokom v »branje«, pripovedovanje, s posebnimi poudarki uspešno dosežejo tudi povezavo mišljenje – govor, npr. na koledarju ugotovijo, kdaj bodo otroci odnesli domov pošto ...
- Neformalna raba govora je manj pogosta v oddelkih otrok prvega starostnega obdobja, je precej uniformna in vezana na iste dejavnosti, pri neformalni rabi govora se rabi veliko prepovedi, veliko (preveč) govorijo strokovne delavke. Rešitve: sistematično spodbujanje otrok k rabi govora pri dnevni dejavnosti, in to ves dan, tudi tako, da strokovne delavke same kaj pripovedujejo, sprašujejo, razlagajo (v smislu motivacije) in predvsem dajo dovolj časa otrokom (tudi vsakemu posameznemu), da pripovedujejo, se vključijo v dialoge, pogovore v manjših skupinah; neformalna raba govora je zelo pomembna tudi pri otrocih prvega starostnega obdobja, in sicer pri vseh dejavnostih, v katere se vključujejo, npr. pomembno je ponavljanje besed ali krajših iz-

jav, širjenje otrokovih izjav v novih, drugačnih kontekstih, upoštevanje konkretnega konteksta za rabo govora, npr. hranjenje, bivanje na prostem, prihod otrokom neznanе osebe v igralnico.

Interna projektna skupina je tudi ugotovila, da je pri izvajanju dejavnosti, ko iščejo primerne in različne metode in oblike dela za spodbujanje govornega razvoja, manj jasno opredeljena vloga odraslega, zato bodo o tem problemu še dodatno razmislili in iskali rešitve.

Z ugotovitvami in nekaterimi rešitvami, ki so jih v vrtcu že vključili v svoje delo, poznajo tudi starše. Ker v vrtcu tudi v prihodnje načrtujejo še nekatere dodatne analize in ugotavljanje učinka že predlaganih rešitev, so samoevalvacijo smiselno vključili v letni delovni načrt, saj so zaposleni v njej prepoznali notranji razvoj hiše.

2.4 ŠTUDIJA VRTCA C

OPIS VRTCA

Vrtec C je majhen vrtec pri šoli. Nahaja se v manjšem kraju. Ima dve enoti, v katerih je 7 oddelkov. V celotnem vrtcu je zaposlenih 7 vzgojiteljic in 9 pomočnic vzgojiteljic. Vrtec ima dve svetovalni delavki, in sicer specialno pedagoginjo in socialno delavko, ki delata tudi na šoli. Ravnatelj vrtca in pomočnica ravnatelja sta hkrati tudi vodstvena delavca šole.

OPREDELITEV PROBLEMA

Projektna skupina, ki je vodila proces samoevalvacije v vrtcu, je vključevala 20 članov, in sicer ravnatelja, pomočnico ravnatelja, 11 strokovnih delavk, socialno in svetovalno delavko, predstavnico staršev, predstavnico lokalne skupnosti, svetovalko Zavoda RS za šolstvo in dve zunanji članici raziskovalne skupine s Filozofske fakultete v Ljubljani. Člani projektne skupine smo se dogovorili, da bomo proces samoevalvacije izvajali na dveh ravneh, in sicer na strukturni in posredni ravni. V okviru teh dveh ravni so se strokovne delavke vrtca želele osredotočiti na ugotavljanje kakovosti prostora in materialov, ki jih nudi vrtec, ter oceno lastnega poklicnega razvoja in zadovoljstva. Prav tako jih je zanimalo, kako starši otrok ocenjujejo delo delavcev vrtca, prostor, igrače in druge materiale, ki jih otrokom nudi vrtec, medsebojne odnose strokovnih delavk in njihovo zadovoljstvo pri delu ter sodelovanje med starši in vrtcem.

IZBIRA UDELEŽENCEV IN MERSKIH PRIPOMOČKOV

Projektna skupina se je na prvem sestanku odločila, da bo v proces samoevalvacije vključila različne skupine udeležencev, in sicer strokovne delavke (vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic) in starše. Člani projektne skupine so prav tako izbrali ustrezne pripomoč-

ke za izvajanje samoevalvacije, in sicer *Vprašalnik za strokovne delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek, Kavčič, Fekonja in Batistič Zorec, 2002), vprašanja in trditve iz sklopov Osnovni podatki o strokovni delavki in delavcu, Prostor in materiali, Poklicni razvoj in zadovoljstvo ter Oddelek v zadnjih dveh tednih. Starši so izpolnjevali *Vprašalnik za starše* (Bucic in Marjanovič Umek, 2002), in sicer vprašanja in trditve iz sklopov Delavci v vrtcu, Prostor, igrače in drugi materiali, Medsebojni odnosi in zadovoljstvo pri delu ter Sodelovanje med starši in vrtcem.

POSTOPEK DELA

Strokovne delavke so v skupini izbrale sodelavko, ki bo poskrbela za fotokopiranje in razdelitev vprašalnikov za starše in strokovne delavke po skupinah, izbrale so še dve delavki, ki bosta sestavili, napisali in razdelili obvestila za starše, delavko, ki bo naredila skrinjico, v katero bodo starši odlagali izpolnjene vprašalnike, jo označila in jo dala na hodnik, ter delavko, ki bo pripravila list za vnašanje zbranih odgovorov. S tem ko so starši svoje izpolnjene vprašalnike odlagali v posebno skrinjico, jim je bila zagotovljena anonimnost. Strokovne delavke so prav tako določile datum, do katerega vsi sodelujoči dobijo vprašalnike za izvajanje samoevalvacije, rok za oddajo izpolnjenih vprašalnikov ter datum sestanka, na katerem se zberejo vse strokovne delavke in se pogovorijo o dobljenih rezultatih v svojih skupinah oz. o odgovorih staršev, vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic.

Strokovne delavke so izpolnjene vprašalnike posredovale članicam raziskovalne skupine na Oddelek za psihologijo na Filozofski fakulteti, ki so zbrane odgovore računalniško obdelale. Članici raziskovalne skupine, vključeni v projektno skupino za samoevalvacijo vrtca, sta obdelane rezultate predstavili na drugem sestanku projektne skupine ter strokovnim delavkam vrtni izpolnjene vprašalnike. Projektna skupina je ob predstavitvi dobljenih rezultatov te poskušala interpretirati. Hkrati je primerjala odgovore strokovnih delavk z odgovori staršev v vsebinskih enotah, ki neposredno primerjavo omogočajo (pregled v: Marjanovič Umek in dr., 2002). Člani projektne skupine so se dogovorili, da bodo strokovne delavke vrtca natančneje pregledale dobljene rezultate tako na ravni oddelkov kot na ravni vrtca ter na podlagi ugotovitev samoevalvacije oblikovale načrt za zagotavljanje kakovosti v vrtcu. V nadaljevanju so predstavljene glavne ugotovitve samoevalvacije ter načrt uvajanja sprememb za dvig kakovosti vrtca.

REZULTATI SAMOEVALVACIJE IN ANALIZA

Odgovori strokovnih delavk

Izbrane pripomočke je izpolnjevalo 11 strokovnih delavk, od tega 6 vzgojiteljic in 5 pomočnic vzgojiteljic, njihova delovna doba je bila od 0 do 29 let. V samoevalvacijo so bili vključeni en oddelek 1. starostne skupine, štiri oddelki 2. starostne skupine ter en kombiniran oddelek. V oddelkih sta dve strokovni delavki, razmerje števila otrok in strokovnih delavk pa je od 7 do 12 otrok na strokovno delavko, različno v oddelkih 1. in 2. starostne skupine. V zadnjih 14 dneh je bilo v oddelkih vrtca od 14 do 22 otrok, prisotni

sta bili 2 strokovni delavki, razmerje števila otrok in strokovnih delavk je bilo najpogosteje 9 otrok na strokovno delavko. Otroci so v svoji skupini preživeli od 4 do 8 ur, z otroki iz drugih skupin pa od 0,5 do 5,5 ur. Vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice sta skupaj delali od 3 do 6 ur, samostojno pa od 0 do 7 ur. Strokovne delavke so v vrtec prihajale med 7.00 in 9.00 uro, med dejavnostmi so imele od 0 do 30 minut odmora (najpogosteje 10 minut), z oddelkom so skupaj preživele od 5 do 6 ur, zapustile pa so ga med 12.30 in 16.00 uro. V zadnjih dveh tednih je bila odstotna 1 strokovna delavka.

Prostor in materiali

Strokovne delavke so najprej popisale kose opreme v svojem oddelku (npr. število ležalnikov, blazin, pen, zaprtih omar, polic, miz in stolov). V zadnjem letu so vzgojiteljice pridobile različno število kosov nove opreme za igralnico. 6 strokovnih delavk je ocenilo, da je njihova igralnica ustrezno svetla, zračna, pozimi ustrezno ogrevana, 7 pa jih je menilo, da poleti ni ustrezno hlajena. Večina opreme je uporabna, nekoliko izrabljena ali pa neizrabljena. Polovica strokovnih delavk lahko hitro in večkrat preuredi velik del igralnice. Igrače, knjige in potrošni material so otrokom dostopni vselej, otroci si jih lahko vzamejo, kadarkoli želijo. Športni rekviziti so otrokom dostopni ob določenem času (npr. ko je čas za igro) ali pa jim niso dostopni, če jim jih strokovne delavke ne ponudijo. Strokovne delavke so ocenile, da jim v največji meri primanjkuje športnih rekvizitov, iger s pravili in igrač za umetniško izražanje, medtem ko imajo v igralnici večje število igrač za ljubkovalno in domišljijško igro, za konstrukcijsko igro in igre, v katerih se razvija skladnost oko – roka. Otroci uporabljajo od 70 do 95 % igrač in 100 % knjig, ki so v igralnici. Igrače in knjige lahko prinašajo tudi od doma, in sicer približno polovica strokovnih delavk dopušča, da jih prinašajo vsak dan, polovica pa enkrat tedensko. Več kot 75 % strokovnih delavk ocenjuje, da pohištvo v igralnici ni uporabno le za en namen, da je primerno starosti otrok v oddelku, varno za otroke, ustrezno vzdrževano, da so igralni materiali razporejeni v višini otrokovih oči, da sta v prostoru ves čas vsaj dva prepoznavno definirana igralna kotička, da del prostora otroku omogoča, da je sam takrat, ko to želi, ter da je del igral na zunanji površini ob vrtcu primeren za otroke različnih starosti. Večina igralnic se nadaljuje v teraso, kar omogoča, da starejši otroci sami poiščejo prostor, kamor se umaknejo. 3 strokovne delavke pa menijo, da igralnica ni dovolj velika za vse otroke, da v njihovi igralnici ni delov pohištva, ki bi bili namenjeni sprostitev otrok, počitku in umiku v zasebnost. 4 strokovne delavke menijo, da prostor v igralnici ni primeren za plazenje in gibanje malih otrok in za gibanje starejših predšolskih otrok, 5 jih je odgovorilo, da v igralnici ni stalnega prostora za igro s peskom in vodo. Zunanja površina ob vrtcu ni urejena tako, da bi lahko bili tam tudi ob slabem vremenu, v večini igralnic ni pripomočkov za prvo pomoč, telefonskih števil, ki so potrebne za klic v sili. V skupnih notranjih prostorih otroci izvajajo gibalne dejavnosti.

Poklicni razvoj in zadovoljstvo

Večina (6) strokovnih delavk želi doseči višjo stopnjo izobrazbe, 7 jih je ocenilo, da jim vrtec omogoča dodatno izobraževanje, v letnem programu dela pa načrtujejo tudi strokovno izpopolnjevanje. 7 strokovnih delavk prav tako ocenjuje, da je med ponujenimi

programi večina takih z aktualnimi vsebinami, da same izbirajo, katerega od ponujenih programov stalnega strokovnega izpopolnjevanja se bodo udeležile, da programov ne izbirajo glede na imena izvajalcev ter da jim vrtec letno financira vsaj en seminar stalnega strokovnega izpopolnjevanja. 4 strokovne delavke imajo možnost napredovanja v višje nazive, 6 pa v višje plačilne razrede. 7 jih ocenjuje, da imajo dostop do strokovne literature, vse pa jo tudi redno prebirajo. Vse strokovne delavke so ocenile, da imajo možnost izražati svojo iniciativo. Strokovne delavke so se v zadnjih treh letih od 0- do 10-krat udeležile stalnega strokovnega izpopolnjevanja, ki so mu v zadnjem letu namenile od 0 do 100 ur. Strokovne delavke ocenjujejo, da je njihova strokovna usposobljenost primer- na ali zelo dobra. Najpogosteje izbirajo programe stalnega strokovnega izpopolnjevanja z aktualno, novo vsebino, programe, v katerih je poudarek na alternativnih pristopih dela, redkeje pa izbirajo tiste, ki so namenjeni osebni rasti ali v katerih so predstavljene dobre rešitve iz prakse. Znanje, ki si ga strokovne delavke pridobijo v programih stalnega strokovnega izpopolnjevanja, svojim sodelavkam najpogosteje prenesejo preko pogov- rov na neformalnih srečanjih ali na aktivih delavcev, redko pa pripravijo predavanja ali pisna gradiva.

Strokovnim delavkam se njihovo delo zdi zmerno do zelo zanimivo ter imajo zmeren do močan občutek, da so in bodo tudi v prihodnje pri svojem delu nekaj dosegle. Delo se 6 strokovnim delavkam zdi stresno, zaposlitev pa zmerno zanesljiva, medtem ko 2 delav- ki ocenjujeta, da njuna zaposlitev ni zanesljiva. Strokovne delavke so zmerno do zelo za- dovoljne s prostori, v katerih delajo in v katerih se srečujejo strokovne delavke, prav ta- ko pa tudi z opremo in igralnim materialom, s svojim delovnim časom, časom za dopust, z delovnim timom, v katerem delajo, z medsebojno komunikacijo v vrtcu, vodenjem vrt- ca ter s samoizobraževanjem. 5 strokovnih delavk meni, da niso stimulirane za uspešnost pri delu. Pri delu v vrtcu jih najpogosteje motijo neustrezna razporeditev dela, premajh- no število pomočnic vzgojiteljice, pomanjkanje prostora, materialov in igrač.

Strokovne delavke menijo, da imajo pogoste stike s strokovno delavko, s katero delajo v paru, in z drugimi vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic, medtem ko so njihovi sti- ki z ravnateljem, s svetovalnimi delavci in drugimi delavci v vrtcu redki. Stike z vsemi sodelavci, kljub temu da so različno pogosti, ocenjujejo kot dobre ali zelo dobre. Stiki strokovnih delavk z delavkami, s katerimi delajo v paru, z drugimi vzgojiteljicami in po- močnicami vzgojiteljic so osebni, medtem ko so njihovi stiki z ravnateljem, s svetovalni- mi delavci in drugimi delavci v vrtcu bolj uradni. Strokovne delavke menijo, da se skupaj dogovarjajo o oblikovanju parov vzgojiteljica – pomočnica vzgojiteljice ter da vodstvo vrtca upošteva njihove želje. Vse strokovne delavke ocenjujejo, da s pomočnico vzgoji- teljice ali vzgojiteljico v paru skupaj izvajata dejavnosti v oddelku, delata z otroki vzpo- redno v dveh manjših skupinah, vzpostavljata več neposrednih stikov in komunikacije odrasla oseba – otrok ter da ena v paru izvaja načrtovano dejavnost, druga pa opazuje otroke.

Vse strokovne delavke s sodelavkami v parih sodelujejo pri načrtovanju vseh dejavnosti, ki potekajo v vrtcu, pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti na različnih področjih, pri iz- vajanju rutinskih dejavnosti ter dejavnosti, ki potekajo zunaj vrtca. Večinoma sodelavki

v paru sodelujeta tudi pri letni in sproti evalvaciji kurikula ter skupaj načrtujeta delo vsak dan, medtem ko otroci spi. 7 strokovnih delavk meni, da vrtec ima svetovalno službo, medtem ko 1 meni, da je nima. Večina strokovnih delavk ocenjuje, da jim svetovalna služba nudi strokovno pomoč pri svetovanju, kako delati z različnimi otroki, pri neposrednem delu z otroki s posebnimi potrebami, pri pripravi roditeljskih sestankov, govorilnih ur in drugih oblik sodelovanja s starši. S svetovalno službo pa redkeje sodelujejo pri neposrednem delu z otroki ter pri izdelavi evalvacijskega poročila.

Odgovori staršev

Na izbrane sklope *Vprašalnika za starše* je odgovarjalo 27 staršev, 23 mam in 4 očeti (vprašalnike so vrnilo vsi starši), vendar vsi starši niso odgovarjali na vsa vprašanja. Večina staršev je starih od 26 do 35 let, ima srednješolsko izobrazbo, v vrtcu ima 1 otroka; ti so v starostnem razponu od 27 do 84 mesecev. Otroci obiskujejo vrtec od 8 do 71 mesecev. Skoraj 90 % staršev se število otrok in število vzgojiteljic v oddelku, v katerem je njihov otrok, zdi ustrezno. V zadnjih 14 dneh so otroci prihajali v vrtec med 5.30 in 8.00 uro, odhajali pa med 11.30 in 15.30 uro. Večini staršev se zdi za otroka ustrežnejši starostno homogen oddenek.

Delavci v vrtcu

Vsi starši menijo, da so vzgojiteljice ustrezno usposobljene za delo, 92 % pa jih ocenjuje, da so ustrezno usposobljene tudi pomočnice vzgojiteljic. Od 50 % do 60 % staršev meni, da so ravnatelj, svetovalni delavci in tehnično osebje ustrezno usposobljeni za svoje delo, medtem ko jih približno polovica ne more oceniti ustreznosti njihove usposobljenosti. Približno 60 % staršev meni, da dobro poznajo delo vzgojiteljic in pomočnic v vrtcu, medtem ko slabše ali pa sploh ne poznajo dela ravnatelja, svetovalnih delavcev in tehničnega osebja. Poslovni čas vrtca ustreza 90 % staršev, vendar jih 48 % ne ve, ali imajo možnost vplivati nanj. Starši menijo, da odsotnost vzgojiteljice, ki dela z njihovim otrokom, ni prevelika ter da se njena odsotnost ne kaže tako, da otrok noče v vrtec, da ob ločitvi zjutraj joka, je nemiren in nezadovoljen, je bolj vesel in odprt, ali da toži, da je moral spati v vrtcu, vse pojesti ali kaj podobnega, česar ni vajen. Večina otrok rada hodi v vrtec brez prepričevanja staršev. Otroci, ki se upirajo odhodu v vrtec, bi najpogosteje radi ostali doma s starimi starši. Vsi starši ocenjujejo počutje svojega otroka v vrtcu kot dobro in zelo dobro.

Prostor, igrače in drugi materiali

Približno polovica staršev meni, da igralnica, v kateri je njihov otrok, ni dovolj velika, več kot 70 % pa jih ocenjuje, da je oprema igralnice ustrezna ter da otrok lahko prinaša igrače od doma, in sicer jih največ meni, da lahko otroci igrače prinašajo vsak dan ali enkrat tedensko. Več kot polovica staršev je prav tako odgovorila, da lahko otrok prinese katerokoli igračo, da lahko prinaša tudi knjige ter da si igrač ne želi prinašati od doma večkrat, kot je dovoljeno. Približno 70 % staršev meni, da lahko otrok knjige v vrtec prinaša vsak dan, da lahko prinese katerokoli knjigo ter da knjig ne želi prinašati v vrtec pogosteje, kot je dovoljeno. 75 % staršev je odgovorilo, da njihov otrok ne toži, da igrače

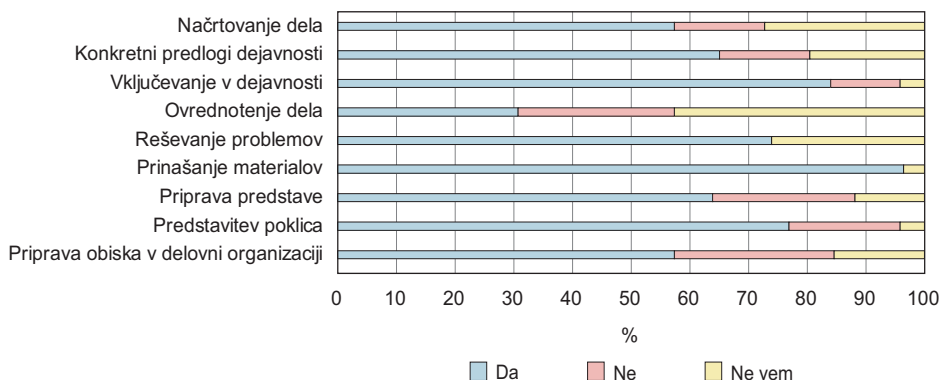
ali knjige, ki jo je prinesel v vrtec, ne sme uporabljati. 88 % staršev se število in bližina parkirnih mest vrtca zdita neustrezna, saj jih je premalo. Bolj ustrezna se jim zdi dostopnost vrtca z javnim prevozom, nekateri starši pa menijo, da ni dovolj poskrbljeno za varnost otrok ali pa javnega prevoza od vrtca do njihovega bivališča sploh ni. Približno polovica staršev ocenjuje, da otroci v vrtcu nimajo dovolj možnosti za gibanje, medtem ko jih večina meni, da imajo dovolj možnosti za gibanje na prostem. Velikost zunanjih površin, opremljenost igrišča in dosegljivost javnih zelenih površin se večini staršev (od 88 % do 96 % staršev) zdijo ustrezne. Igralnica, v kateri se zadržujejo otroci, se večini staršev zdi ustrezno svetla (89 % staršev) in pozimi ustrezno ogrevana (85 % staršev), nekoliko manj staršev meni, da je ustrezno zračna (70 % staršev), skoraj polovica pa jih ocenjuje, da poleti ni ustrezno hlajena.

Medsebojni odnosi in zadovoljstvo pri delu

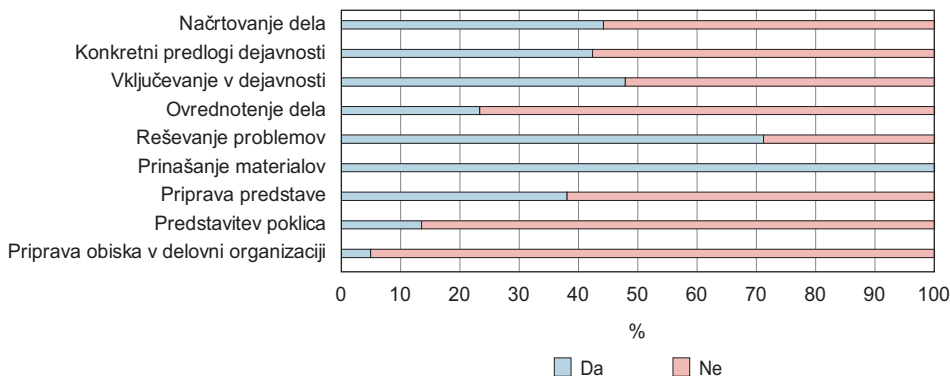
88 % staršev ocenjuje, da so vzgojiteljice pri svojem delu z otroki zmerno ali zelo zadovoljne, odnosi med vzgojiteljicami zmerno ali zelo ustrezni, prav tako pa se jim zdi, da vodstvo vrtca in vzgojiteljice zelo ali zmerno sodelujejo. Starši ocenjujejo, da so odnosi med vzgojiteljico in pomočnico v oddelku, odnosi med vzgojiteljicami ter odnosi med pomočnicami vzgojiteljic dobri ali zelo dobri, medtem ko jih večina ne more oceniti kakovosti stikov vzgojiteljice z ravnateljem, s svetovalnimi delavci ter drugimi zaposlenimi v vrtcu. Pri delu vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice v oddelku njihovega otroka večine staršev nič ne moti. 63 % staršev ne ve, ali ima vrtec svetovalno službo, med tistimi, ki menijo, da jo ima, se ni še nihče nanjo obrnil po pomoč ali nasvet.

Sodelovanje med starši in vrtcem

Približno 50 % staršev je odgovorilo, da vzgojiteljica ali pomočnica vzgojiteljice skoraj vsak dan komunicirata z njimi ob prihodu in odhodu otroka v vrtec, 48 % jih ocenjuje, da ima vzgojiteljica roditeljske sestanke in govorilne ure najmanj 2- do 3-krat letno, 60 % pa, da jih vzgojiteljica obvešča z obvestili na oglasni deski vsaj enkrat tedensko. Približno polovica staršev pravi, da jim vzgojiteljica piše osebna pisna obvestila 4-krat letno ali pogosteje, medtem ko jih polovica meni, da jim vzgojiteljica obvestil sploh ne piše. 60 % staršev prav tako odgovarja, da vzgojiteljica organizira različne aktivnosti, strokovna predavanja ali delavnice vsaj 2- do 3-krat letno, 63 % pa, da ne organizira tematskih razgovorov s posamezno skupino staršev. Starši ocenjujejo, da skupina, v kateri je njihov otrok, včasih ali pogosto obiskuje kulturne prireditve, medtem ko ocenjujejo, da ostale ustanove (npr. tržnico, trgovino, delovne organizacije) obiskuje včasih ali nikoli. Z obiski kulturnih in ostalih ustanov so starši zadovoljni. V slikah 17 in 18 je prikazano, kako so starši ocenili različne možnosti sodelovanja, ki jim ga ponuja vrtec, ter ali to možnost izkoriščajo ali ne.



Slika 17: Prikaz ocen staršev o možnosti sodelovanja, ki jim ga ponuja vrtec.



Slika 18: Prikaz ocen staršev o izkoriščanju možnosti sodelovanja, ki jim ga ponuja vrtec.

Starši menijo, da vsi ali večina staršev otrok v oddelku dobro sodeluje z vzgojiteljicami.

93 % staršev je s celotnim delom vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice zadovoljnih, pri sodelovanju z vzgojiteljico pa starši niso imeli težav. Ocenjujejo, da jih vrtec pogosto ali vedno seznanja z vsemi pravili, ki jih morajo poznati (85 % staršev), z vsem, kar morajo vedeti v zvezi z delom v vrtcu, da si lahko organizirajo družinsko življenje (93 % staršev), ter da so informacije pravočasne, jasne in razumljive (96 % staršev). Prav tako večina staršev meni, da je vodstvo vrta pogosto ali vedno pripravljeno prisluhniti in upoštevati njihova mnenja in predloge o organizaciji dela v vrtcu (63 % staršev), da vzgojiteljica upošteva njihove predloge, kako spremeniti organizacijo dela v oddelku (59 % staršev), da vrtec zaprosi za njihovo mnenje in soglasje, ko organizira dejavnosti, za katere morajo plačati celotno ali delno ceno (70 % staršev). Starši ocenjujejo, da jih vrtec, kadar zbira prostovoljne ali obvezne prispevke staršev, natančno obvešča, čemu bodo zbrana sredstva namenjena in zakaj morajo sredstva prispevati (81 % staršev), da vodstvo

vrta prisluhne njihovim vprašanjem in si prizadeva poiskati rešitve (70 % staršev), da jih vrtec obvešča o tem, kako namerava izboljšati pogoje dela in kako lahko pri tem sodelujejo (63 % staršev), ter da jih vrtec povabi k sodelovanju v oddelku in seznanja o posebnostih v zvezi z zdravjem (npr. ob bolezni v vrtcu) (78 % staršev). Nekoliko manj kot polovica staršev (48 %) pa ocenjuje, da jih vodstvo ali vzgojiteljica vprašata za mnenje, ko ugotavljata kakovost svojega dela.

SKLEPI IN NAČRT ZA ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI DELA

Člani projektne skupine so po pregledu zbranih rezultatov ugotovili, da so strokovne delavke in starši zadovoljni z večino kazalcev, ki se vežejo na kakovost prostora in materialov v vrtcu. Strokovne delavke in starši so poudarili predvsem neustrezno hlajenje igralnic v poletnih mesecih. Strokovne delavke so ocenile, da v večini igralnic ni na voljo nobenega športnega rekvizita, vendar so pojasnile, da so ti v skupnih notranjih prostorih, ki so namenjeni gibanju otrok, ter na igrišču. Čeprav so vse strokovne delavke odgovorile, da otroci lahko prinašajo igrače in knjige od doma, pa je nekaj staršev (20 %) odgovorilo, da tega sploh ne vedo ali da otroci igrač in knjig ne smejo prinašati v vrtec (15 % staršev). Približno 20 % staršev je prav tako menilo, da otroci ne smejo prinesiti v vrtec katerekoli igrače ali pa tega sploh ne vedo. Strokovne delavke so rešitev neskladja med njihovimi odgovori in odgovori staršev videle predvsem v ponovnem obveščanju staršev o tem, kdaj in katere igrače lahko otroci prinašajo v vrtec. Starše bodo o tem obveščale, ko bodo otroka pripeljali v vrtec ali ga odpeljali domov.

Vse strokovne delavke so odgovorile, da ob vrtcu ni zunanje površine, ki bi bila urejena tako, da bi bili z otroki lahko zunaj tudi ob slabem vremenu. Na sestanku projektne skupine so delavke pojasnile, da se ob slabem vremenu otroci ne morejo gibati na prostem, gibalne dejavnosti pa lahko izvajajo v skupnem notranjem prostoru. V tem šolskem letu so ravno začeli z dograjevanjem šole, ob kateri stoji vrtec, zato so se strokovne delavke z vodstvom šole dogovorile, da bodo tudi njim omogočili prostor, kjer se bodo otroci lahko gibalni in se družili tudi ob slabem vremenu ali ob posebnih priložnostih.

Strokovne delavke so se dogovorile, da bodo igralnice ustrezno opremile s pripomočki za prvo pomoč, saj so rezultati samoevalvacije pokazali, da večina igralnic z njimi ni opremljena.

Člani projektne skupine so prav tako ugotovili, da so strokovne delavke odgovorile, da skupni notranji prostor omogoča izvajanje gibalnih dejavnosti, medtem ko so rezultati pokazali, da skoraj polovica staršev meni, da v vrtcu ni dovolj možnosti za gibanje. Strokovne delavke so se odločile, da bodo neskladja med odgovori strokovnih delavk in staršev o možnostih otrok za gibanje v vrtcu poskušale zmanjšati z obveščanjem staršev o tem, da v vrtcu obstaja skupni notranji prostor, ki je namenjen gibanju otrok. Strokovne delavke so menile, da je možen vzrok za neskladje med njihovimi odgovori in odgovori staršev tudi ta, da staršem dajejo več informacij o otrokovem vedenju med drugimi dejavnostmi in redkeje med gibalnimi. Strokovne delavke so se odločile, da bodo v pogovorih s starši pogosteje opisale tudi gibalne dejavnosti, ki so jih otroci izvajali čez dan.

Rezultati samoevalvacije kažejo, da je ena strokovna delavka ocenila, da ne more sama izbirati, katerega od ponujenih programov stalnega izpopolnjevanja se bo udeležila. V zadnjih treh letih so se delavke stalnega strokovnega izpopolnjevanja udeležile v povprečju od 0- do 10-krat ter mu v zadnjem letu namenile različno število ur, in sicer od 0 do 100. Strokovne delavke so širok razpon in dejstvo, da je ena izmed delavk odgovorila, da se ni udeležila nobenega strokovnega izpopolnjevanja, na sestanku projektne skupine pojasnile, da gre za na novo zaposleno strokovno delavko, ki se še ni imela priložnosti udeležiti strokovnih izpopolnjevanj. Glede na to, da je vseh 8 strokovnih delavk ocenilo, da redno prebirajo strokovno literaturo ter da so zadovoljne s svojim samoizobraževanjem, lahko sklepamo, da se namerava tudi novozaposlena strokovna delavka dodatno izobraževati in udeleževati programov strokovnega izpopolnjevanja. Sicer pa se je ostalih 7 strokovnih delavk v zadnjih treh letih v povprečju 10-krat udeležilo stalnega strokovnega izpopolnjevanja ter mu v zadnjem letu namenilo od 20 do 100 ur.

Analiza odgovorov strokovnih delavk je pokazala, da svoje delo ocenjujejo kot zelo ali zmerno stresno, prav tako pa menijo, da so le zmerno ali pa sploh niso stimulirane za uspešnost pri delu. Strokovne delavke so se zato na sestanku s pomočnico ravnatelja dogovorile, da vsaka delavka mesečno sproti zapisuje vse dodatne dejavnosti, ki jih izvaja poleg redne obveznosti, zapise pa doda k uram rednega dela konec vsakega meseca. Na podlagi zapisov bo ravnatelj posamezni strokovni delavki določil stimulacijo.

Člani projektne skupine so izpostavili tudi ocene strokovnih delavk, da so njihovi stiki z ravnateljem in svetovalnima delavkama v vrtcu redki in uradni. Tudi večina staršev je menila, da ne poznajo dobro dela ravnatelja vrtca, svetovalnih delavk in tehničnega osebja, prav tako pa se jim zdi, da ne morejo oceniti njihove strokovne usposobljenosti. Čeprav so vse strokovne delavke, razen ene, odgovorile, da vrtec ima svetovalno službo, večina staršev tega ne ve. Večina strokovnih delavk pa meni, da jim svetovalna služba ne nudi strokovne pomoči pri načrtovanju dela in izbiri primernih ciljev, vsebin, metod in oblik dela z otroki, prav tako pa tudi ne pri neposrednem delu z otroki ter pri izdelavi evalvacijskega načrta. Strokovnim delavkam so se tako njihovi odgovori kot odgovori staršev, ki se nanašajo na delo svetovalne službe vrtca, zdeli zaskrbljujoči, zato so se s svetovalnima delavkama, ki sta hkrati tudi svetovalni delavki šole, pri kateri je vrtec, dogovorile, da pripravita vprašalnike za vse strokovne delavke vrtca o tem, kakšno pomoč bi želele. Na podlagi zbranih odgovorov sta svetovalni delavki ugotovili, da si večina strokovnih delavk želi, da bi večkrat prišli v posamezne oddelke v vrtcu. Strokovne delavke so skupaj z eno izmed svetovalnih delavk oblikovale urnik njenih obiskov v oddelkih. Dogovorile so se, da ta prihaja v oddelke takoj po zajtrku in se vključi v dejavnosti z otroki. Vsak teden obiše vsako skupino, tudi tisto v podružničnem oddelku. Tovrstno obliko sodelovanja bodo vključile tudi v nadaljnji načrt dela. Strokovne delavke so skupaj s svetovalno delavko oblikovale tudi zgibanko za starše, na kateri je podrobneje predstavljeno delo svetovalne službe, na katero se starši lahko obrnejo, če rabijo njeno pomoč (glej sliko 19).

Dobljeni rezultati samoevalvacije so prav tako pokazali, da so imele strokovne delavke v zadnjih 14 dneh med dejavnostmi zelo različno dolge odmore, in sicer od 0 do 30 mi-

nut, najpogosteje le 10 minut. V povezavi z ocenami 6 strokovnih delavk, da se jim delo zdi zelo ali zmerno stresno, so se delavke odločile, da bodo načrtovale urnik odmorov za vzgojiteljice in njihove pomočnice ter med seboj uskladile čas za odmor tako, da lahko vsaka izmed njih koristi čas za odmor, medtem ko njena sodelavka v paru izvaja dejavnost z otroki v oddelku.

Nadalje so člani projektne skupine predstavili ocene staršev, da najpogosteje ne izkoriščajo različnih možnosti sodelovanja, ki jim ga ponuja vrtec, čeprav ocenjujejo, da te možnosti sodelovanja obstajajo. Dobljeni rezultati so pokazali, da starši najmanj izkoriščajo možnosti sodelovanja z vrtcem pri vključevanju v ovrednotenje dela v vrtcu, večina pa jih tudi ne ve, če ta možnost sodelovanja sploh obstaja. Strokovne delavke so na sestanku projektne skupine poudarile, da starši prav tako redko obiskujejo predavanja za starše, ki jih organizira vrtec. V prejšnjem šolskem letu so organizirali štiri predavanja za starše, udeležba staršev na njih pa je bila približno 5 %. Strokovne delavke so kot eno izmed prvih rešitev in možnosti za dvig kakovosti na področju sodelovanja med vrtcem in starši uvajale že med samim procesom samoevalvacije, v katerega so vključile tudi starše. Vsem staršem, tudi tistim, ki v samoevalvaciji niso sodelovali, so v obliki pisnega obvestila predstavile glavne ugotovitve samoevalvacije ter podrobneje opisale in grafično prikazale, katere pozitivne in negativne vidike kakovosti so izpostavili starši otrok v celotnem vrtcu. Poleg tega so se v vrtcu odločili, da bodo v zvezi z obveščanjem staršev o njihovih možnostih sodelovanja ter o načinih spodbujanja staršev k sodelovanju z vrtcem strokovne delavke iskale in načrtovale dodatne rešitve.

Člani projektne skupine so prav tako povzeli nekatere kazalce kakovosti v okviru različnih področnih sklopov, s katerimi so starši zadovoljni in so jih ocenili s pozitivnimi ocenami, in sicer opremo igralnice in igračami, opremo zunanjega igrišča in igrala, odpiralni in zapiralni čas vrtca, obveščanje o dogajanju v vrtcu ter delo vzgojiteljic in pomočnic ter vodstvenih delavcev. Strokovnim delavkam se je zdelo pomembno pri načrtovanju nadaljnjega dela pozornost nameniti tudi ohranjanju visoke ravni kakovosti pri teh področnih sklopih.

Strokovne delavke vrtca so se v prvem krogu izvajanja samoevalvacije osredotočile le na nekatere izmed vidikov kakovosti vrtca, in sicer na strukturni in posredni ravni, zato načrtujejo, da bodo v prihodnje izvedle samoevalvacijo tudi na procesni ravni, prav tako pa želijo s ponovno samoevalvacijo ugotoviti učinkovitost uvajanja sprememb, ki so jih vključile v načrt za zagotavljanje kakovosti vrtca.

Svetovanje staršem

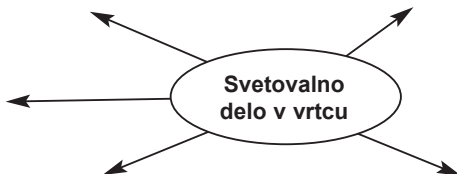
Ko ste starši pred težavo, ki ji niste sami kos,

- se svetovalna delavka z vami pogovori in vam svetuje;
- svetuje, na katerega strokovnjaka oz. ustanovo se lahko obrnete;
- vam pomaga vzpostaviti stik z zunanjim strokovnjakom.

Delo z otroki, ki so vključeni v vrtec

- opazovanje in spoznavanje otrok;
- vključevanje v delo skupine;
- pomoč otrokom s posebnimi potrebami.

Organizacija predavanj za starše.



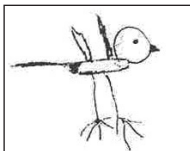
Svetovanje vzgojiteljicam

- sodelovanje z vzgojiteljicami pri delu z otroki;
- sodelovanje in posvetovanje z vzgojiteljicami pri reševanju konkretnih težav pri delu;
- sodelovanje z vzgojiteljicami pri projektih, v katere je vključen vrtec.

Sodelovanje pri organizacijskem delu vrtca

- sodelovanje z vodjo vrtca;
- sodelovanje pri vpisu otrok v vrtec;
- sodelovanje v komisiji za sprejem otrok v vrtec;
- pomoč staršem pri pridobivanju informacij o možnostih vpisa v vrtec.

Svetovalno delo v vrtcu



Temeljni cilj vseh sodelujočih v vzgojno-izobraževalnem procesu je optimalni razvoj otroka.

Temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu je podpreti vse sodelujoče pri uresničevanju tega skupnega cilja.

Svetovalna služba v vrtcu opravlja svetovalno delo z otroki, vzgojitelji in starši ter sodeluje z vodstvom in zunanjimi ustanovami na naslednjih področjih dela v vrtcu:

- igre in poučevanja;
- kulture, vzgoje, reda in klime v vrtcu;
- telesnega, osebnega in socialnega razvoja;
- sprejema in uvajanja otrok v vrtec in prehoda iz vrtca v šolo
- ter na področju socialno-ekonomskih stisk.

(Programske smernice svetovalne službe.)

Svetovalni delavki:

- specialna pedagoginja
- socialna delavka.

Svetovalni delavki šole opravljata tudi dejavnosti svetovalne službe v vrtcu.

Vzgoja ni priprava na življenje; vzgoja je življenje.



Slika 19: Zgibanka za starše z informacijami o svetovalni službi vrtca.

2.5 ŠTUDIJA VRTCA Č

PREDSTAVITEV VRTCA

Vrtec Č je vrtec pri šoli na obrobju velikega mesta in ima šest oddelkov. V dva oddelka so vključeni otroci prvega, v štiri pa otroci drugega starostnega obdobja. V vseh oddelkih delata vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice (v šestih oddelkih je torej skupno 12 strokovnih delavk). V samoevalvaciji so sodelovale vse strokovne delavke, ravnatelj osnovne šole in vrtca pri OŠ, starši ter psihologinja, ki je zaposlena na šoli. Na vprašalniku za starše je odgovorilo 79 od 87 staršev (t. j. 91 % vseh staršev).

PROJEKTNA SKUPINA ZA SAMOEVALVACIJO

V vrtcu so oblikovali projektno skupino za samoevalvacijo, ki smo jo sestavljali ravnatelj OŠ in vrtca pri OŠ, 3 vzgojiteljice, predstavnik staršev, 2 raziskovalki in svetovalna delavka Zavoda RS za šolstvo.

PROBLEM

Projektna skupina se je na pobudo strokovnih delavk v vrtcu odločila, da bo ugotavljala kakovost izvajanja predšolske vzgoje v vrtcu, oz. povedano drugače, da bo na osnovi zbranih ocen na procesni ravni (poudarek na področju Otrok v procesu izvajanja kurikula) in ob podpori ocen o nekaterih področjih oz. kazalcih na strukturni in posredni ravni analizirala, kako poteka vzgojni proces in kje bi ga veljalo izpopolniti oziroma dodatno razvijati. Odločili smo se tudi, da bomo problem obravnavali tako na ravni vrtca kot celote kot na ravni posameznih oddelkov.

MERSKI PRIPOMOČKI IN UDELEŽENCI

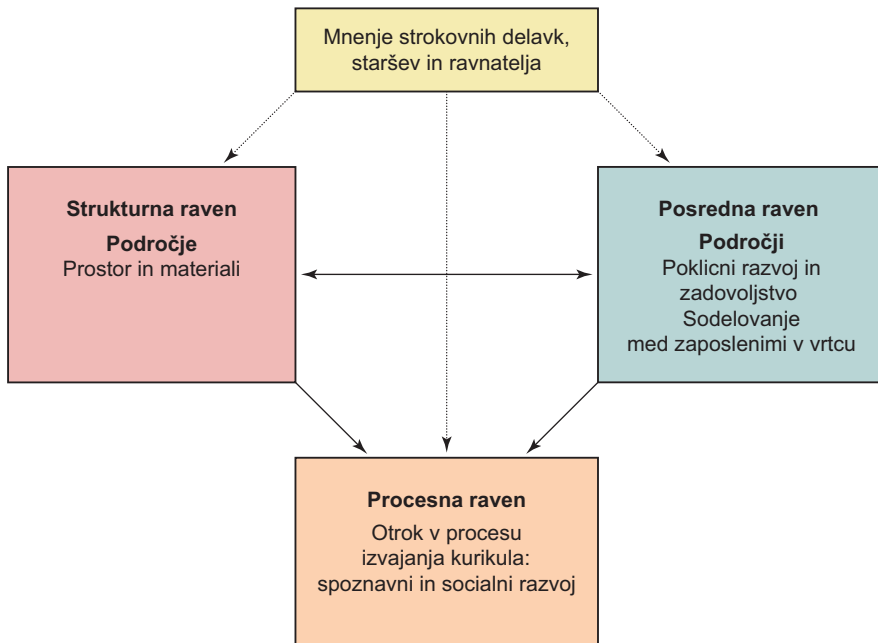
Glede na problem samoevalvacije in željo, da pridobimo pogled vseh treh ciljnih skupin (strokovnih delavk, ravnatelja in staršev), smo izbrali naslednje merske pripomočke:

- *Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* (Marjanovič Umek, Fekonja, Kavčič in Poljanšek, 2002);
- *Vprašalnik za strokovne delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek, Kavčič, Fekonja in Batistič Zorec, 2002);
- *Vprašalnik za starše* (Bucik in Marjanovič Umek, 2002);
- *Vprašalnik za vodstvene delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek in Cecič Erpič, 2002);
- *Ocenjevalno lestvico za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu* (Poljanšek in Marjanovič Umek, 2002).

V vrtcu so vse izbrane vprašalnike in ocenjevalne lestvice razmnožili in jih ob pomoči vrtčevske projektne skupine posredovali vsem udeležencem samoevalvacije. Tako strokovne delavke, ki niso bile članice projektne skupine, kot starše so seznanili z načini reševanja vprašalnikov oziroma ocenjevalnih lestvic, dogovorili so se za rok, v katerem naj bi izpolnjene vprašalnike vrnil, in sicer strokovne delavke projektni skupini, starši vzgojiteljici oz. pomočnici vzgojiteljice in potem projektni skupini. V času zbiranja podatkov je interna projektna skupina skrbela za spoštovanje zasebnosti in zaupnosti podatkov, postopke samoevalvacije pa je izpeljala v skladu z načelom prostovoljnosti oz. lastne odločitve o vključitvi vanjo.




ANALIZE PODATKOV IN INTERPRETACIJE REZULTATOV

V nadaljevanju bomo prikazali eno od možnih analiz podatkov, s katero smo iskali odgovore na zastavljeni problem, pri čemer smo bili še posebej pozorni na to, da bi proces izvajanja dejavnosti smiselno osvetlili z izbranimi kazalci na strukturni in posredni ravni ter da bi na vseh ravneh, če je to le mogoče, vključili poglede strokovnih delavk, staršev in ravnatelja.



Slika 20: Shematski prikaz poteka analize in interpretacije dela podatkov, zbranih v samoevalvaciji.

Tabela 17: Prikaz izbranih ravni, področij in vsebinskih enot, na katerih je potekala samoevalvacija, in ustreznih merskih pripomočkov za vse udeležence.

		 Strokovne delavke	 Starši	 Ravnatelj
Kazalci kakovosti oz. ravni	Postavke, združene v enote*	Merski pripomočki		
STRUKTURNA – Prostor in materiali	4. Velikost igralnice	VSD	VST	VV
	5. Mikroklimatski pogoji	VSD	VST	VV
	6. Oprema igralnice	VSD	VST	/
	7. Prinašanje igrač od doma	VSD	VST	/
	8. Velikost in opremljenost zunanjih površin	VSD	VST	VV
POSREDNA – Sodelovanje med vrtcem in družino	12. Doseganje višje ravni izobrazbe	VSD	/	VV
	13. Izobraževanje	VSD	/	VV
	14. Stalno strokovno izpopolnjevanje	VSD	/	VV
	15. Posredovanje znanja	VSD	/	VV
	16. Možnosti napredovanja	VSD	/	VV
	17. Dostop in prebiranje strokovne literature	VSD	/	VV
	18. Izražanje iniciativ	VSD	/	VV
	19. Ocena usposobljenosti strokovnih delavk	VSD	VST	VV
	22. Zadovoljstvo pri delu v vrtcu	VSD	VST	VV
	23. Odnos vzgojiteljica – pomočnica vzgojiteljice	VSD	VST	/
	24. Odnosi med strokovnimi delavkami (SD)	VSD	VST	/
	25. Odnosi med SD in vodstvom vrtca	VSD	VST	VV
	28. Sodelovanje vodstva vrtca in SD	VSD	VST	VV
PROCESNA – Otrok v procesu izvajanja kurikula	Kazalci uravnoteženosti otrokovega razvoja in izvajanja dejavnosti v kurikulu, združeni v ocenjevalne lestvice Govor, Mišljenje, Socialne interakcije.	KPR	/	/

Opombe: * Zaporedna številka pred enotami se nanaša na sklop vprašanj oz. trditev, ki nam omogočajo primerjavo odgovorov različnih ciljnih skupin (glej Kakovost v vrtcih, str. 174–175).

Legenda: **KPR** – Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni; **VSD** – Vprašalnik za strokovne delavke in delavce; **VST** – Vprašalnik za starše; **VV** – Vprašalnik za vodstvene delavke in delavce.

V nadaljnjih korakih analize prikazujemo zbrane podatke na strukturni in posredni ravni le za nekatere vsebinske enote, ki smo jih v prvi fazi ocenili kot zanimive v povezavi s posameznimi lestvicami na procesni ravni. Na enak način bi lahko dodali še druge vsebinske enote oz. kazalce kakovosti z navedenih ravni ali namesto teh izbrali druge.

Strukturna raven

Prostori in materiali

Tabela 18: Odgovori strokovnih delavk v vsebinski enoti Velikost igralnice.



 Strokovne delavke	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Igralnica je dovolj velika za vse otroke.	da	2	2	2	0	2	2	10
	ne	0	0	0	2	0	0	2

Tabela 19: Odgovori staršev v vsebinski enoti Velikost igralnice.

 Starši	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Igralnica je dovolj velika za vse otroke.	da	9	6	11	7	16	14	63
	ne	1	3	3	4	0	0	11
	ne vem	1	0	0	2	0	0	3

Podatki v tabelah 18 in 19 kažejo, da večina strokovnih delavk in staršev ocenjuje, da so igralnice, v katerih delajo oz. so vanje vključeni njihovi otroci, dovolj velike za vse otroke. Da igralnica ni dovolj velika, ocenjujeta dve strokovni delavki v oddelku 4. V tem oddelku je, primerjalno z drugimi oddelki, tudi več staršev odgovorilo, da igralnica ni dovolj velika za vse otroke. Glede na to, da je velikost igralnice eden od pomembnih pogojev za izvajanje vzgojnega procesa, smo bili pri analizi procesnih kazalcev še posebej pozorni na ocene, ki so jih oblikovali starši in strokovne delavke v oddelku 4.

Tabela 20: Odgovori strokovnih delavk v vsebinski enoti Velikost in opremljenost zunanjih površin.


 Strokovne delavke	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Zunanja površina ob vrtcu je urejena tako, da smo tam lahko tudi ob slabem vremenu.	da	0	0	0	0	2	2	4
	ne	2	2	2	2	0	0	8
Del igral na zunanji površini ob vrtcu je primeren za starost mojih otrok.	da	0	0	2	1	2	2	7
	ne	2	2	0	0	0	0	4

Tabela 21: Odgovori staršev v vsebinski enoti Velikost in opremljenost zunanjih površin.



 Starši	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Pri zunanjih površinah, ki jih otroci uporabljajo, se mi zdi velikost ...	ustrezna	9	8	11	12	14	14	68
	neustrezna	2	1	3	1	1	1	9
Če neustrezna, zakaj?	premajhne	2	1	3	1	1	1	9
Pri zunanjih površinah, ki jih otroci uporabljajo, se mi zdi opremljenost igrišča ...	ustrezna	7	7	6	9	10	11	50
	neustrezna	4	2	8	5	5	4	28
Če neustrezna, zakaj?	premalo	4	2	5	3	3	4	23
	drugo	0	0	3	1	1	0	5

Tabela 22: Odgovori ravnatelja v vsebinski enoti Velikost in opremljenost zunanjih površin.

 Ravatelj	Odgovor
Kako so opremljene zunanje površine?	
– z igrali	Da
– s statičnimi hišicami	Da
– s peskovnikom	Da
– z vodo	Ne
– s senco (naravno, umetno)	Da
– z različnimi igralnimi površinami (asfaltom, travo in peskom)	Da

Iz podatkov v tabelah 20 in 21 je razvidno, da so ocene strokovnih delavk in staršev o primernosti in opremljenosti zunanjih površin različne. Večina strokovnih delavk ocenjuje, da na zunanjih površinah ne morejo biti ob slabem vremenu (ne glede na starost otrok), strokovne delavke z otroki prvega starostnega obdobja pa nadalje ocenjujejo, da del igral na zunanjih površinah ni primeren za starost njihovih otrok. Večini staršev se zdi velikost in opremljenost zunanjih površin primerna, izstopa pa oddelek 3, v katerem je med starši, ki so odgovarjali na vprašanja o opremljenosti zunanjih površin, več tistih, ki menijo, da zunanje površine niso ustrezne. Ravnateljeva ocena (tabela 22) o zunanjih površinah »opozarja« le na to, da te niso opremljene z vodo, sicer pa meni, da so na zunanjih površinah vsi ostali potrebni elementi.

Posredna raven

Poklicni razvoj in zadovoljstvo

Medosebni odnosi

Tabela 23: Odgovori strokovnih delavk v vsebinski enoti Ocena usposobljenosti strokovnih delavk.


 Strokovne delavke	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Moja strokovna usposobljenost je ...	pomanjkljiva nekoliko	0	0	0	0	0	0	0
	pomanjkljiva primerna	0	0	0	1	0	0	1
	zelo dobra	2	2	2	1	2	2	11
	zelo dobra	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 24: Odgovori staršev v vsebinski enoti Ocena usposobljenosti strokovnih delavk.


 Starši	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Je vzgojiteljica ustrezno usposobljena?	da	11	8	14	10	12	14	69
	ne	0	0	0	0	0	0	0
	ne morem oceniti	0	1	0	3	4	1	9
Koliko poznate njeno delo?	dobro	7	5	12	8	7	14	53
	ne preveč	3	4	2	5	9	0	23
	sploh ne	0	0	0	0	0	0	0
Je pomočnica vzgojiteljice ustrezno usposobljena?	da	10	7	14	10	11	14	66
	ne	0	0	0	1	0	0	1
	ne morem oceniti	1	2	0	2	5	1	11
Koliko poznate njeno delo?	dobro	7	5	12	8	7	14	53
	ne preveč	2	4	2	5	9	0	22
	sploh ne	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 25: Odgovori ravnateljca v vsebinski enoti Ocena usposobljenosti strokovnih delavk.


 Ravnatelj	Odgovor
Strokovna usposobljenost strokovnih delavk in delavcev v vrtcu je ...	Visoka

Glede usposobljenosti strokovnih delavk lahko na podlagi odgovorov vseh treh ciljnih skupin (glej tabele 23, 24 in 25) ocenimo, da je usposobljenost strokovnih delavk ustrezna. Vse strokovne delavke menijo, da je njihova strokovna usposobljenost primerna, nobena pa ne meni, da je njihova usposobljenost zelo dobra, medtem ko ravnatelj meni, da je visoka. Tudi starši menijo, da so vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic ustrezno usposobljene, pri čemer menijo, da precej dobro poznajo njihovo delo.

Za nadaljnjo analizo so lahko zanimivi še podatki v oddelku 5, v katerem relativno veliko staršev ocenjuje, da ne poznajo preveč dobro delo vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice in zato njenega dela ne morejo oceniti. Ker so podatki drugačni kot v ostalih oddelkih, v katerih je star-


šev, ki dobro poznajo delo vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice, več kot tistih, ki njihovega dela ne poznajo preveč dobro, je prav, da poiščemo možne razlage za drugačne ocene (npr. večja zadržanost vzgojiteljic in pomočnice vzgojiteljice v komunikaciji s starši, drugačni pristopi v komuniciranju, novi strokovni delavki, ki se s starši ne poznata zelo dobro itn.).

Tabela 26: Odgovori strokovnih delavk v vsebinski enoti Odnosi med strokovnimi delavkami v vrtcu.

 Strokovne delavke	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Moji odnosi z drugimi vzgojiteljicami so	zelo slabi	0	0	0	0	0	0	0
	slabi	0	0	0	1	0	0	1
	dobri	0	2	1	1	0	2	6
	zelo dobri	2	0	1	0	2	0	5
Moji odnosi z drugimi pomočnicami vzgojiteljic so	zelo slabi	0	0	0	0	0	0	0
	slabi	0	1	0	1	0	0	2
	dobri	0	1	1	1	0	2	5
	zelo dobri	2	0	1	0	2	0	5

Vidimo, da vse strokovne delavke, razen dveh (v oddelku 2 in 4), ocenjujejo, da so njihovi odnosi z drugimi vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic dobri oz. zelo dobri. Glede na odgovore je treba posebej skrbno pogledati, kaj so možni razlogi za oceno ene izmed strokovnih delavk v oddelku 4, ki meni, da so njeni odnosi slabi tako z drugimi vzgojiteljicami kot s pomočnicami vzgojiteljic.

Tabela 27: Odgovori staršev v vsebinski enoti Odnosi med strokovnimi delavkami v vrtcu.

 Starši	Odgovor	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	Skupaj
Kakovost odnosov med vzgojiteljicami se mi zdi	zelo slaba	0	0	0	0	0	0	0
	slaba	0	0	1	0	0	0	0
	dobra	2	3	5	3	2	1	16
	zelo dobra	2	0	1	3	3	4	13
	ne morem oceniti	7	6	8	7	10	10	48
Kakovost odnosov med pomočnicami vzgojiteljic se mi zdi	zelo slaba	0	0	0	0	0	0	0
	slaba	0	0	0	0	0	0	0
	dobra	2	6	4	5	7	5	29
	zelo dobra	7	0	8	5	3	9	32
	ne morem oceniti	2	3	2	3	5	1	16

Relativno veliko število staršev meni, da ne morejo oceniti kakovosti odnosov med vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic. V nekaterih oddelkih drugega starostnega obdobja je med ponujenimi izbirami pri oceni vzgojiteljic ta odgovor izbrala večina staršev. Starši se pri ocenjevanju kakovosti odnosov med strokovnimi delavkami počutijo nekoliko bolj kompetentni pri ocenjevanju pomočnic vzgojiteljic (kakovosti odnosov med vzgojiteljicami ne more oceniti več kot polovica staršev, med pomočnicami vzgojiteljic pa le petina staršev), kar je verjetno posledica pogostejših stikov z njimi. Odgovori kažejo tudi, da starši ocenjujejo odnose oz. dejavnosti, ki jih dejansko poznajo, kar povečuje veljavnosti njihovih odgovorov. Ne glede na to, da ena od strokovnih delavk v oddelku 4 svoje odnose z vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic ocenjuje kot slabe, odgovori staršev otrok, vključenih v ta oddelek, tega ne potrjujejo.

Procesna raven

Področje spoznavnega in socialnega razvoja

Tabela 28: Odgovori strokovnih delavk na najnižjih in najvišjih stopnjah lestvice Govor (*Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) – primerjava med oddelki vrtca.

☀️ Strokovne delavke	1. starostno obdobje		2. starostno obdobje				Skupaj
	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	
Neformalna raba govora (1–2 leti)							
N = 4							
1., 2. stopnja	0	0	/	/	/	/	0
6., 7. stopnja	1	2	/	/	/	/	3
Neformalna raba govora (3–6 let)							
N = 10							
1., 2. stopnja	/	0	0	0	0	0	0
6., 7. stopnja	/	0	2	1	1	2	6
Spodbujanje govornega razumevanja (1–2 leti)							
N = 4							
1., 2. stopnja	1	2	/	/	/	/	3
6., 7. stopnja	1	0	/	/	/	/	
Spodbujanje govornega razumevanja (3–6 let)							
N = 10							
1., 2. stopnja	/	0	0	0	0	1	1
6., 7. stopnja	/	2	2	1	2	0	7
Spodbujanje govornega izražanja							
N = 12							
1., 2. stopnja	0	2	0	0	0	1	3
6., 7. stopnja	2	0	2	1	2	0	7
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah (1–2 leti)							
N = 4							
1., 2. stopnja	0	2	/	/	/	/	2
6., 7. stopnja	2	0	/	/	/	/	2
Branje knjig in pripovedovanje ob slikah (3–6 let)							
N = 8							
1., 2. stopnja	/	2 1	1	0	1	5	
6., 7. stopnja	/	0 0	1	1	0	2	
Spodbujanje komunikacije							
N = 12							
1., 2. stopnja	0	0	0	0	0	0	0
6., 7. stopnja	1	0	1	1	2	0	5
Povezava govor – mišljenje							
N = 10							
1., 2. stopnja	0	?	0	0	0	0	0
6., 7. stopnja	1	?	2	1	1	2	7

Legenda: N = skupno število strokovnih delavk, ki so se ocenjevale pri posameznih sklopih vprašanj *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*.

Tabela 29: Odgovori strokovnih delavk na najnižjih in najvišjih stopnjah lestvice Mišljenje (*Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) – primerjava med oddelki vrtca.

Strokovne delavke	1. starostno obdobje		2. starostno obdobje				Skupaj
	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	
Konvergentno mišljenje N = 12							
1., 2. stopnja	0	0	0	0	0	0	0
6., 7. stopnja	2	1	1	1	2	1	8
Divergentno mišljenje N = 12							
1., 2. stopnja	1	2	0	1	0	0	4
6., 7. stopnja	1	0	1	1	2	0	5

Legenda: N = skupno število strokovnih delavk, ki so se ocenjevale pri posameznih sklopih vprašanj *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*.

Tabela 30: Odgovori strokovnih delavk na najnižjih in najvišjih stopnjah lestvice Socialne interakcije (*Ocenjevalna lestvica za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*) – primerjava med oddelki vrtca.

Strokovne delavke	1. starostno obdobje		2. starostno obdobje				Skupaj
	Oddelek 1 (1–3 leta)	Oddelek 2 (2–3 leta)	Oddelek 3 (3–4 leta)	Oddelek 4 (4–6 let)	Oddelek 5 (5–6 let)	Oddelek 6 (4–5 let)	
Splošen nadzor nad otroki N = 12							
1., 2. stopnja	0	0	0	0	0	0	0
6., 7. stopnja	1	0	1	1	2	0	5
Disciplina N = 9							
1., 2. stopnja	1	2	0	1	0	?	4
6., 7. stopnja	0	0	1	1	1	?	3
Interakcija med vzgojiteljico in otroki N = 12							
1., 2. stopnja	0	0	0	0	0	0	0
6., 7. stopnja	2	0	2	2	2	2	9
Interakcija med otroki N = 12							
1., 2. stopnja	0	2	0	0	0	1	3
6., 7. stopnja	2	0	2	2	2	1	9

V tabelah 28, 29 in 30 prikazujemo odgovore strokovnih delavk, ki so se samoocenile na sedemstopenjski *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*, ki vključuje sedem stopenj kakovosti izvajanja posameznih dejavnosti, in sicer od 1 do 7. Zaradi lažje primerjave med t. i. skrajnimi ocenami prikazujemo le odgovore tistih strokovnih delavk, ki so se samoocenile bodisi na najnižjih dveh (prvi in drugi) bodisi na najvišjih dveh stopnjah (šesti in sedmi). Samooceno s pomočjo *Ocenjevalne lestvice za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni* so, kot lahko vidimo, oblikovale vse vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic, torej 12, vendar vse strokovne delavke

niso odgovarjale na vprašanja na vseh podlestvicah, ki zajemajo celotno starostno obdobje (1–6 let). Pri posameznih sklopih trditev (Neformalna raba govora, Spodbujanje govornega razumevanja, Branje knjig in pripovedovanje ob slikah), ki se nanašajo na otroke od enega do dveh let starosti, so odgovarjale vzgojiteljice iz dveh oddelkov, in sicer iz oddelkov 1 in 2, torej 4. Na trditve v sklopih, ki se nanašajo na otroke, stare od treh do šestih let, pa so odgovarjale strokovne delavke iz vseh oddelkov, razen iz oddelka 1, torej 10 strokovnih delavk. V vrtcu bi bil zelo zaželen pogovor, v katerem bi si strokovne delavke razjasnile, zakaj se pri posameznih sklopih trditev niso samoocenile (npr. disciplina, povezava govor – mišljenje).

Na splošno so se strokovne delavke samoocenile na nižjih stopnjah kakovosti na podlestvicah spodbujanja govornega razumevanja in izražanja ter branja knjig in pripovedovanja ob slikah ter na podlestvicah divergentnega mišljenja, discipline in interakcije med otroki. Potrebno je poudariti, da pri večini trditev vsaj polovica vzgojiteljic dosega najvišji stopnji kakovosti izvajanja dejavnosti, vendar velja biti pozoren na vsako oceno na prvih dveh stopnjah. Tako strokovni delavki v oddelku 2 pri sedmih sklopih trditev o spoznavnem in socialnem razvoju (glej tabele 28, 29, 30) ne presegata najnižjih dveh stopenj kakovosti dela. Ker analiza odgovorov na strukturni in posredni ravni z vidika različnih ciljnih skupin ne kaže na morebitne drugačne pogoje dela, kot jih imajo strokovne delavke v drugih oddelkih, je treba razmisliti o načinih in pristopih dela ter ocene na procesni ravni morda osvetliti še z vidika drugih kazalcev kakovosti s strukturne in posredne ravni (npr. kadrovska struktura vrtca, oprema igralnice, stalno strokovno izpopolnjevanje, sodelovanje vrtca z drugimi vrtci itn.), ki jih v tej analizi nismo posebej obravnavali. Ker analiza odgovorov na strukturni ravni (tako strokovnih delavk kot staršev) ne kaže na morebitno drugačnost ali posebnost, je treba razloge za nižjo kakovost pri nekaterih dejavnostih iskati v načinu dela strokovnih delavk, morebitnih drugih strukturnih in posrednih kazalcih (npr. oblikovanje oddelka, število otrok v oddelku, poklicni razvoj strokovnih delavk) in glede na dodatne analize poiskati tudi mehanizme za izboljšanje pomanjkljivosti.

Pri analizi nekaterih vsebinskih enot na strukturni in posredni ravni smo ugotovili, da strokovni delavki in starši otrok oddelka 4 menijo, da igralnica ni dovolj velika, poleg tega pa strokovni delavki menita, da njuni odnosi z drugimi vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic niso najboljši. Zanimalo nas je, ali se te ocene povezujejo s kakovostjo na procesni ravni, ki smo jo analizirali preko odgovorov na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*. Iz tabel 28, 29 in 30 je razvidno, da strokovni delavki nekoliko nižjo kakovost dosegata na podlestvicah Branje knjig in pripovedovanje ob slikah, Spodbujanje divergentnega mišljenja in Disciplina. Ko poskušamo smiselno povezati dobljene rezultate, se ne zdi najbolj verjetno, da so ocene na procesni ravni neposredno povezane z ocenami pri vsebinskih enotah Velikost igralnice in Odnosi med strokovnimi delavkami v vrtcu. Premajhna igralnica verjetno ne more biti neustrezen kontekst le za izvajanje nekaterih dejavnosti (če lahko v igralnici spodbujata konvergentno mišljenje, zakaj potem ne bi mogli divergentnega – podlestvica Mišljenje v *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke(ce): kakovost na procesni ravni*). To potrjujejo tudi rezultati, ki kažejo, da se je le ena strokovna delavka iz omenjenega oddelka na nave-

denih podlestvicah samoocenila na najnižji stopnji kakovosti, medtem ko se je druga ocenila na najvišjih dveh. Zdi se smiselno, da se strokovni delavki pogovorita o delu in analizirata, kje bi lahko bil razlog za nižje samoocene ene strokovne delavke.

V opisani delni analizi so se izkristalizirale nekatere ugotovitve, ki jim bodo v projektni skupini vrtača dodali še druge podobne analize bodisi z dodatnimi področji, vsebinskimi sklopi, kazalci ali pogledi.

NAČRT ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI

Vrtčevska projektna skupina je na skupnem sestanku ugotovitve samoevalvacije predstavila vsem strokovnim delavkam. Še enkrat so pregledale vse rezultate in ugotovitve ter razčistile nekatere dileme in nejasnosti, ki smo jih predhodno že izpostavili. Glede na rezultate narejenih analiz so se strokovne delavke strinjale, da bi bilo načrt za zagotavljanje kakovosti najbolj smiselno narediti na področju Otrok v procesu izvajanja kurikula, kar je bil tudi osnovni problem samoevalvacije. Pokazalo se je, da se nekoliko nižja raven kakovosti izvajanja nekaterih dejavnosti na omenjenih področjih ne povezuje z analiziranimi strukturnimi in posrednimi kazalci in da je torej v največji meri povezana z načini in metodami dela v oddelkih. Vse vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic so v parih za svoj oddelek izdelale načrte za zagotavljanje kakovosti izvajanja posameznih dejavnosti, za katere ocene kažejo, da so pri njih dosegle nižjo raven kakovosti. Na naslednjem skupnem sestanku vseh strokovnih delavk je vsak par posredoval rešitve za svoj oddelek, nato pa so se odločile, katere so tiste dejavnosti ter spremembe v načinih izvajanja in metodah dela, ki bi jih bilo smiselno prenesti na raven vrtača. V nadaljevanju predstavljamo le del načrtovanih sprememb, idej in možnosti, s katerimi želijo preseči nekatere dosedanje manj učinkovite metode dela, in sicer za dejavnosti, povezane s spodbujanjem interakcije med otroki ter komunikacije med otroki med rutinskimi dejavnostmi.

Podatki, pridobljeni v samoevalvaciji, kažejo, da strokovne delavke med rutinskimi dejavnostmi premalo spodbujajo komunikacijo med otroki ter med otroki in odraslo osebo. Strokovne delavke v vrtcu so se odločile, da bodo komunikacijo med prehranjevanjem dopuščale in jo spodbujale do te mere, kot to dopušča kultura prehranjevanja. Hkrati bodo skupaj z otroki oblikovale pravila komunikacije, ki veljajo v času prehranjevanja (pogovor je namenjen otrokom enega omizja, ne govorimo s polnimi usti). Kot možne rešitve primerne spodbujanja komunikacije med prehranjevanjem tako navajajo predstavitve nove jedi pred deljenjem hrane, pogovor o tem, ali jim je nova jed všeč ali ne in ali podobno jed kuhajo tudi doma, opis postopkov priprave neke jedi itn. Pri drugih rutinskih dejavnostih (oblačenje, umivanje, počitek) pa bodo komunikacijo spodbujale v večji meri kot pri prehranjevanju, in sicer na naslednje načine:

- spodbujale jih bodo k temu, da sami rešujejo spore, do katerih prihaja v času priprav na odhod iz vrtača ali pri umivanju, in jim s tem omogočale, da preizkušajo različne govorne strategije (začnejo pogovor, postavljajo vprašanja, se pogajajo);
- izvajanju rutinskih dejavnosti bodo namenile več časa, otrokom bodo omogočile več medosebnih interakcij in s tem možnosti sodelovanja in komunikacije (npr. spodbuja-

le jih bodo, da si bodo pomagali pri obuvanju in oblačenju, kar bo sicer podaljšalo čas omenjenih dejavnosti, vendar bodo imeli otroci precej več priložnosti za medsebojne interakcije in pogovor);

- pri oblačenju in umivanju bodo otroke razporedile v manjše skupine ter vse otroke spodbujale k pogovoru v skupini;
- med počitkom jim bodo dovolile, da se tiho pogovarjajo.

V samoevalvaciji so strokovne delavke ugotovile tudi, da morda premalo ali na neustrezen način spodbujajo interakcije med otroki. Spodaj so predstavljene nekatere rešitve:

- otroke bodo spodbujale, da večkrat prinesejo igrače od doma, jih delijo z drugimi in se z njimi skupaj igrajo z vrstniki;
- večkrat bodo v manjših skupinah izdelali kakšen izdelek (navajanje na skupinsko delo, kjer vsak prispeva svoj delež), npr. prostorsko skulpturo iz odpadnega materiala, plakat itn.);
- otroke bodo navajale na to, da prisluhnejo drugim, in sicer tako, da nadaljujejo zgodbe predhodnih govorcev (najprej en otrok pove začetek zgodbe, nadaljuje drugi, potem tretji itn.);
- spodbujale bodo starejše, da pomagajo mlajšim (na sprehodu, pri oblačenju itn.);
- otrokom bodo dopustile, da si sami izberejo prijatelja, ob katerem bodo počivali.

Projektna skupina vrtca se je na skupnem sestanku z vsemi strokovnimi delavkami odločila, da bodo z ugotovitvami samoevalvacije in načrtom zagotavljanja kakovosti, ki bo ohranjal že doseženo raven kakovosti in omogočal razvoj kakovosti na šibkejših področjih, seznanile starše na roditeljskih sestankih in jih pritegnile k nadaljnjemu sodelovanju.

2.6 ŠTUDIJA VRTCA D

OPIS VRTCA

Enota vrtca, sicer velikega vrtca s 6 enotami, ki je sodelovala v raziskovalnem projektu samoevalvacije (v nadaljevanju vrtec), se nahaja v mirnem koncu mesta poleg stanovanjskih blokov, s katerimi si deli parkirišče. Vrtec ima tri vhode ter sorazmerno malo zunanjih površin, ki so zaščitene z ograjo. V njem je 8 oddelkov (7 rednih in 1 razvojni oddelek).

OPREDELITEV PROBLEMA

Projektna skupina, ki je vodila proces samoevalvacije v vrtcu, je vključevala 9 članic: v. d. ravnateljice, pomočnico ravnateljice, svetovalno delavko, vzgojiteljico, predstavnico staršev, vzgojiteljico iz sosednjega vrtca kot zunanjo opazovalko, svetovalko z Zavoda RS za šolstvo in dve zunanji članici raziskovalne skupine s Filozofske fakultete v Ljubljani.

Projektna skupina se je dogovorila, da bo pregledala stanje na področju prostora in materialov. O tem področju v vrtcu intenzivno razpravljajo že več let. Dosedanja ocena strokovnih delavk je bila, da so materiali v vrtcu dotrajani, največji problem pa je zunanje igrišče, saj je stalno odprto, tako da se na njem zadržuje okoliška mladina in uničuje igrala. Izbrano področje je zaposlene v vrtcu zanimalo zato, ker so se zavedali, da gre za pomembne pogoje, ki sodoločajo kakovost predšolske vzgoje v vrtcu, za katerega pa v njihovem vrtcu ni optimalno poskrbljeno predvsem zaradi objektivnih okoliščin (omejenih finančnih sredstev vrtca). Kljub temu da je na tem področju zelo težko uvajati spremembe, ki bi vodile k izboljšanju kakovosti vrtca, saj zaposleni v njem na finančno stanje težko pomembno vplivajo, pa se je vrtec zavedal, da določene spremembe lahko uvede samostojno v okviru danih možnosti brez velikih dodatnih finančnih vložkov.

IZBIRA UDELEŽENCEV IN MERSKIH PRIPOMOČKOV

Projektna skupina je na prvem sestanku aprila 2003 jasno izoblikovala problem, ki vrtec najbolj pesti, in opredelila razloge za odločitev za samoevalvacijo na tem področju. Po razpravi se je odločila, da bi bilo smiselno pregledati stanje tako na strukturni kot tudi na procesni ravni kakovosti, da bi ugotovili, kako se prvo odraža na drugem (ali so posledice predvidoma slabih razmer na področju prostora in materialov opazne tudi na procesni ravni kakovosti ali ne).

Projektna skupina se je odločila, da bodo v procesu samoevalvacije sodelovale različne skupine udeležencev – vodstvo vrtca, strokovne delavke in starši – in da bodo zbrali informacije z naslednjimi pripomočki: strokovne delavke so izpolnile *Vprašalnik za strokovne delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek, Kavčič, Fekonja in Batistič Zorec, 2002), in sicer poglavji Osnovni podatki o strokovni delavki in oddelku ter Prostor in materiali, poleg tega pa še *Ocenjevalno lestvico za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu* (Poljanšek in Marjanovič Umek, 2002). Vodstvene delavke so izpolnile *Vprašalnik za vodstvene delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek in Cecič Erpič, 2002), in sicer poglavja Osnovni podatki o ravnatelj(ici) oziroma pomočniku(ici) ravnatelja(ice), Oddelki in njihove značilnosti ter Prostor in materiali. Starši so izpolnili *Vprašalnik za starše* (Bucik in Marjanovič Umek, 2002), in sicer poglavji Osnovni podatki ter Prostor, igrače in drugi materiali. Skupno naj bi vprašalnik izpolnilo 140 naključno izbranih staršev.

POSTOPEK DELA

Projektna skupina si je na prvem sestanku zastavila časovne roke za zbiranje in obdelavo podatkov ter se dogovorila, kako naj potekata zbiranje in obdelava podatkov ter kako naj vrtec pregleda zbrane podatke, izpelje prve ugotovitve in posreduje osnovno povratno informacijo staršem. Da bi bili zbrani podatki čim bolj veljavni, se je projektna skupina odločila, da bodo staršem prej pojasnili, kakšen je namen samoevalvacije in kako naj rešijo vprašalnike. Ker roditeljskega sestanka pred izvedbo samoevalvacije ni bilo mogoče izvesti (načrtovan je bil v juniju, ko bi moralo biti zbiranje podatkov že zaklju-

čeno), se je projektna skupina odločila, da se bodo strokovne delavke pogovorile, kako bi o projektu samoevalvacije obvestile starše. Starše so nato obveščale preko kotičkov za starše, v vsakodnevnih stikih in na skupnih srečanjih.

Starši so izpolnjevali vprašalnike v prvem tednu meseca maja. Svetovalna delavka je v tem času pripravila predloge s tabelami, v katere so strokovne delavke v naslednjem tednu maja izpisale odgovore staršev svojega oddelka iz *Vprašalnika za starše* (s črticami so zaznamovale, katero odgovorno alternativo je posameznik izbral) in preštete odgovore pri posameznih vprašanjih in trditvah. Nato je svetovalna delavka združila preštete vrednosti, dobljene pri posameznem vprašanju ali trditvi v posameznih oddelkih v skupno vsoto, da je dobila podatek o tem, koliko staršev v celotnem vrtcu je odgovorilo na določeno vprašanje. Skupno so zbrali odgovore 79 (56 %) staršev. Na ta način je vrtec pridobil informacije o mnenju staršev o posameznih kazalcih kakovosti vrtca na področju prostora, igrač in materialov. Svetovalna delavka je izdelala tudi posebno predlogo za zbiranje odgovorov strokovnih delavk, tako da so prišli tudi do skupnega števila posameznih odgovorov strokovnih delavk.

Vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic so v vsakem oddelku pregledale odgovore staršev otrok v oddelku. Strokovne delavke različnih oddelkov so se nato v drugi polovici maja sestale na aktivu strokovnih delavk, kjer so razpravljale o glavnih ugotovitvah. Junija je vrtec staršem na roditeljskem sestanku že posredoval prvo povratno informacijo o podatkih, zbranih v celotnem vrtcu.

Jeseni je v vrtcu svetovalna delavka organizirala delavnico na temo iskanja možnih rešitev za ugotovljene šibke točke vrtca na področju prostora in materialov. Strokovne delavke so na aktivu s pomočjo tehnike nevihte možganov poskušale najti različne možne rešitve zaznanih problemov. Brez zadržkov so predlagale različne ideje, kaj in kako bi se dalo spremeniti, da bi dvignili raven kakovosti vrtca, kasneje pa je skupina te ideje kritično premislila in razpravljala o tem, katere od njih je mogoče realizirati brez večjih finančnih vložkov vrtca. Med idejami so bile naslednje: kotički v garderobah in hodnikih, skladnost barv, izhodi iz igralnice na teraso, beli stropi, estetsko razstavljeni otroški izdelki, okrogle kljuke na vhodnih vratih, okrogle mize, vodni kotiček v kopalnici, nakup klimatske naprave, nove garderobe, novi kotički, novi ležalniki, večnamenski prostor, naravne pregrade na igrišču, lesena igrala, nizki stropi, ciprese ob ograji, nizke omare, police namesto omar, prehod iz ene sobe v drugo, raznobarvna osvetlitev, zelena trava na igrišču, rože, zvočna izolacija, delavnice za starše. Nekatere od teh predlaganih rešitev je vrtec kasneje tudi realiziral.

Strokovne delavke so izpolnjene vprašalnike posredovale tudi članicama raziskovalne skupine na Oddelku za psihologijo na Filozofski fakulteti, ki sta zbrane odgovore računalniško obdelali. Na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu* sta izračunali aritmetične sredine odgovorov pri vprašanjih s posameznega področja. Rezultate sta nato novembra 2003 predstavili na drugem sestanku projektne skupine ter strokovnim delavkam vrtni izpolnjene vprašalnike. Na tem sestanku je projektna skupina najprej pregledala skupinske odgovore po posameznih vprašalnikih za strokovne delavke in delavce, za vodstvene delavke in delavce

in starše ter na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu*, da bi ugotovila, na katerem področju se pojavljajo največje razlike med zaželenim in dejanskim stanjem v oddelku. S pomočjo članic raziskovalne skupine, ki je pripravila pregled odgovorov staršev in strokovnih delavk, je projektna skupina naknadno primerjala odgovore staršev in strokovnih delavk po vsebinskih enotah in razpravljala o teh primerjavah.

Projektna skupina se je dogovorila, da bo vrtec na različnih ravneh še bolj podrobno pregledal zbrane podatke in na podlagi ugotovitev do pomladi 2004 pripravil načrt sprememb, ki bi zagotovile višjo kakovost dela v vrtcu. O spremembah naj bi razpravljali najprej pari strokovnih delavk znotraj vsakega oddelka, nato vse strokovne delavke v vrtcu in nazadnje projektna skupina.

REZULTATI SAMOEVALVACIJE IN ANALIZA

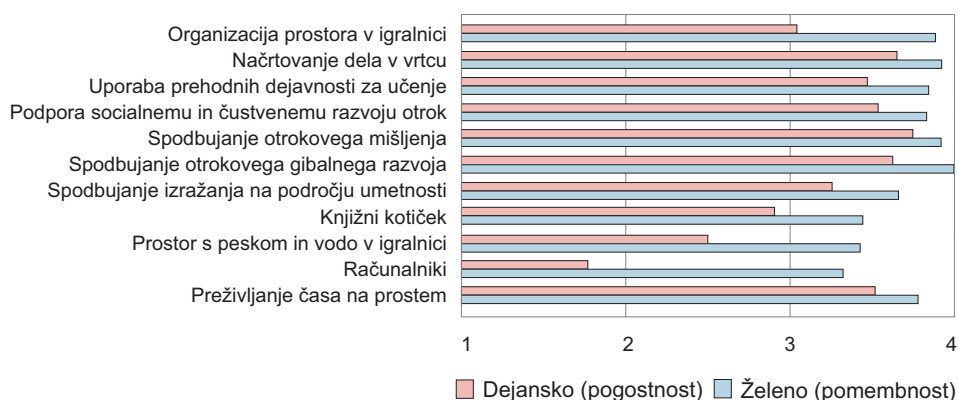
Vprašalnik za strokovne delavke in delavce je izpolnjevalo 17 strokovnih delavk, od tega 8 vzgojiteljic in 9 pomočnic vzgojiteljic. Pet oddelkov je bilo opredeljenih kot oddelki prvega starostnega obdobja, v dveh oddelkih so bili 2- do 3-letni otroci, en oddelek pa je bil oddelek drugega starostnega obdobja. V razvojni oddelek je bilo vključenih 6 otrok, 1 otrok s posebnimi potrebami pa je bil vključen tudi v enega od drugih oddelkov. V oddelku sta bili po dve strokovni delavki, v vseh oddelkih je bilo največ 12 otrok na eno strokovno delavko.

Odgovori strokovnih delavk

Strokovne delavke so poročale o ustreznem številu ležalnikov, blazin ali pen (v oddelku so imele po en kos na otroka), odprtih polic, miz in stolov. Nekatere so poročale o nizkem številu zaprtih omar. V zadnjem letu igralnice večinoma niso pridobile nobenega kosa nove opreme (le ena je pridobila 3 kose opreme).

Igralnico, v kateri se zadržujejo otroci, so vse strokovne delavke ocenile kot ustrezno svetlo. Štiri delavke so poročale, da igralnice niso ustrezno zračne, pet delavk pa je poročalo, da pozimi tudi niso ustrezno ogrevane. Prav vse so poročale, da igralnice poleti niso ustrezno hlajene (za primerjavo: delež staršev, ki so opažali podobno, je bil nižji). Za opremo v igralnici so menile, da je večinoma uporabna, vendar izrabljena. Dve strokovni delavki sta poročali, da ne moreta spreminjati razporeditve pohištva. Enajst strokovnih delavk je poročalo, da so igrače, knjige, športni rekviziti in potrošni material (npr. barvice, papir) otrokom dostopni le ob določenem času (8 od njih so športne rekvizite ponudile le same). Otroci so te materiale sicer lahko vzeli sami, vendar večinoma samo ob določenem času. Pregled števila in različnih vrst opreme v igralnicah je pokazal, da je primanjkovalo športnih rekvizitov in različnih vrst igrač za gibanje (žog, kolebnic, obročev). Posamezne igralnice so imele tudi nizko število igrač za konstrukcijsko igro, za igre s pravili in umetniško izražanje. V nekaterih igralnicah je bil odstotek igrač, knjig in športnih rekvizitov, ki so jih otroci zares uporabljali, nizek (npr. nižji od 20 %). Strokovne delavke so ocenile, da lahko otroci vsak dan prinašajo igrače in/ali knjige od doma (po drugi strani je tako poročalo le 20 % staršev).

Nadalje je 9 strokovnih delavk menilo, da njihove igralnice niso dovolj velike za vse otroke v oddelku. Šest jih je menilo, da je večina pohištva uporabna le za en namen in ni primerna starosti otrok v oddelku, ni varna in ustrezno vzdrževana. Vse igralnice tudi niso ustrezale standardom v novem kurikulumu, tj. niso imele delov, namenjenih sprostitvi in umiku otrok v zasebnost (2 odgovora), materialov, razporejenih v višini otrokovih oči (3), stalnega prostora za igro s peskom ali vodo (17), se niso nadaljevale v teraso (17), v njih ni bilo telefonskih števil za klic v sili (9) in kompletov za prvo pomoč (12). Enajst strokovnih delavk je tudi poročalo, da zunanje površine vrtca niso urejene tako, da bi bili otroci lahko tam tudi ob slabem vremenu, poleg tega pa jih je 7 menilo, da igrala niso primerna za otroke nekaterih starosti.



Slika 21: Povprečni odgovori pri trditvah na različnih področjih procesne ravni na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu*. Pri vsakem področju prvi stolpec predstavlja povprečni odgovor strokovnih delavk na trditve v zvezi z dejanskim stanjem, drugi stolpec pa povprečni odgovor na trditve v zvezi z želenim stanjem v vrtcu. Strokovne delavke so morale oceniti, kako je neka dejavnost zanje pomembna. Iz teh odgovorov sklepamo na to, kaj in kako bi si strokovne delavke v vrtcu želele delati.

Na *Ocenjevalni lestvici za strokovne delavke in delavce: primerjava zaželenega in dejanskega dela v vrtcu* so se večja razhajanja v ocenah želenega in dejanskega stanja pojavila na več področjih (glej sliko 21). Največja neujemanja so se pokazala na področju Računalniki, kar se je pokazalo tudi pri večini vrtcev, ki so sodelovali v raziskovalnem projektu. To pomeni, da v vrtcu še ni bilo ustreznih pogojev, da bi se otroci lahko seznanjali z uporabo računalnika. Projektna skupina je zaznala tudi razhajanja na področjih Pesek in voda in Organizacija prostora. V vrtcu je bilo torej nekaj težav z organiziranjem dejavnosti, ki vodijo k merjenju, primerjanju in preizkušanju snovi, in pripomočkov za delo z njimi, kazala se je tudi želja po ustrežnejši opreми in materialih v igralnicah. Nekoliko manjša razhajanja so se pojavila na področjih Spodbujanje otrokovega gibalnega razvoja, Spodbujanje izražanja na področju umetnosti in Knjižni kotiček. Ta razhajanja

med želenim in dejanskim stanjem so bila lahko tudi posledica pomanjkanja ustrezne opreme in materialov za izvajanje določenih dejavnosti v vrtcu, ki spodbujajo otrokov razvoj na specifičnih področjih.

Odgovori staršev

Odgovarjalo je 79 staršev otrok obeh spolov in vseh starosti. Večinoma so odgovarjale mame.

Tretjina staršev je menila, da število otrok in število vzgojiteljic v njihovem oddelku ni ustrezno. Otroci so najpogosteje prihajali v vrtec ob 7.30 in odhajali iz njega ob 14.30. Večina staršev (83 %) je menila, da je za otroke primernejši oddelek z otroki enake starosti, ker imajo enako stari otroci podobne interese in ker vzgojiteljice lažje načrtujejo program.

Večina staršev (91 %) je ocenila, da je igralnica ustrezno svetla, zračna (86 %) in pozimi ustrezno ogrevana (93 %), dvema tretjinama staršev pa se igralnica poleti ni zdela ustrezno hlajena. Polovica staršev (46 %) je menila, da igralnica, v kateri je njihov otrok, ni dovolj velika za vse otroke v oddelku, skoraj tretjina (29 %) je poročala tudi, da oprema ni ustrezna. Večina (88 %) jih je poročala, da otrok lahko prinaša igrače od doma, vendar je polovica teh staršev odgovorila, da le enkrat tedensko (kar ni bilo v skladu z odgovori strokovnih delavk), zato bi si njihov otrok želel igračo v vrtec prinesiti večkrat. Polovica staršev ni vedela, ali otrok v vrtec lahko prinaša knjige, četrtnina jih je poročala, da ne. Nekateri (10 %) so poročali tudi, da otroci včasih potožijo, da ne smejo uporabljati prinesenih knjig.

Veliko staršem se je zdelo neustrezno število in bližina parkirnih mest (62 %) ter dostopnost vrtca z javnim prevoznim sredstvom (38 %). Petini staršev se je zdelo, da njihovi otroci v vrtcu nimajo dovolj možnosti za gibanje, 12 % staršev je tudi menilo, da nimajo dovolj takih možnosti niti na prostem. Velikost zunanjih površin se je večini (90 %) zdela ustrezna, 41 % staršev pa se je zdela neustrezna opremljenost igrišča, češ da je igral premalo in da niso varna. Petina jih je menila, da je dostopnih premalo javnih zelenih površin.

SKLEPI IN NAČRT ZA ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI DELA

Vrtec je o rezultatih razpravljal na različnih ravneh. Najprej sta vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice primerjali svoje odgovore z odgovori drugih strokovnih delavk in rezultate obdelanih vprašalnikov za starše s skupnim rezultatom staršev otrok v vseh oddelkih. Nato so strokovne delavke v skupni razpravi pregledale ocene in rezultate analize in poiskale možne rešitve za t. i. šibka področja oz. vsebinske enote. Pri tem so preverile tudi razumevanje posameznih vprašanj v anketi (razpravljale so o tem, ali je možno, da so določeni odgovori posledica nerazumevanja vprašanj ali katerih drugih dejavnikov). Pri razpravi so upoštevale Kurikulum za vrtec.

Pri pregledu zbranih podatkov se je v vrtcu na različnih ravneh odprla razprava o ugotovljenih šibkih točkah, med drugim tudi o naslednjih.

- Pri interpretaciji podatkov na podlagi odgovorov strokovnih delavk na vprašanja o dostopnosti igrac, knjig in potrošnega materiala je projektna skupina razpravljala o uspešnosti uvajanja Kurikula za vrtce.
- Pri analizi odgovorov staršev o ustreznosti števila otrok in strokovnih delavk v oddelku ter o pomenu vrste oddelka (starostno heterogenih in homogenih skupin) se je razvila razprava o tem, ali so starši dovolj informirani o prostorskih standardih v vrtcih in o organizaciji dela v vrtcu (ali je sprejemanje in oddajanje otrok ustrezno ter kakšen je stik s staršem ob tem). Projektna skupina je razpravljala o tem, da bi starše dodatno informirali glede normativov in standardov o številu otrok, vključenih v oddelke, in prednosti heterogenih skupin na roditeljskem sestanku junija 2003. Odločila se je, da bodo na tem sestanku staršem razložili, v katero skupino bo šel njihov otrok prihodnje leto. Razpravljala je tudi o tem, kdo mora staršem posredovati informacije o tem, kaj je njihov otrok počel čez dan v vrtcu. Kot eno od tem za prihodnje samoevalvacije vrtca je projektna skupina predlagala prav odnose med zaposlenimi v vrtcu in starši (predvsem ob prihodu in odhodu iz vrtca) in sodelovanje obeh strokovnih delavk v oddelku.
- Ob odgovorih nekaterih strokovnih delavk o nizkem številu zaprtih omar je projektna skupina ugotovila, da je vprašljivo, kako so se odločale, kaj je zaprta omara, in da dejansko ne gre za premajhno število zaprtih omar v igralnicah.
- Glede na to, da so vse ciljne skupine ocenile, da igralnice poleti niso ustrezno hlajene, so se v vrtcu dogovorili, da bodo pred nekatere igralnice zasadili drevesa. Poleg tega so se odločili, da skupni prostor opremijo s klimatsko napravo, tako da bi bilo v tem prostoru možno bivanje in poleti tudi počitek. S klimatsko napravo bi bilo zaželeno opremiti tudi igralnici dojenčkov.
- Razprava o ugotovitvi, da so igrače, knjige, športni rekviziti in potrošni material (npr. barvice, papir) otrokom dostopni le ob določenem času (polovica strokovnih delavk športne rekvizite ponudi le sama), je pokazala, da rezultati ankete niso pokazali dejanskega stanja, kajti otroci imajo sredstva vedno na razpolago, le v času hranjenja in počitka ne (kar pa so strokovne delavke upoštevale, ko so izbirale ustrezn odgovor). Športni rekviziti pa so otrokom dostopni v času »vadbениh ur«, ker so shranjeni v večnamenskem prostoru, ali pa jih strokovne delavke izberejo sproti glede na določeno vrsto jutranjega razgibavanja.
- V razpravi o tem, da je število igrac za konstrukcijsko igro, za igre s pravili in umetniško izražanje nizko, je bilo ugotovljeno, da so bile igre s pravili dopolnjene prav v času izvajanja ankete in da igre za umetniško izražanje v vrtcu izdelujejo sami ali s pomočjo staršev. Glede nakupa drugih iger in igrac pa je vrtec odvisen od sredstev, ki jih daje ustanovitelj.
- Odgovori na vprašanja o tem, kakšen je v nekaterih igralnicah odstotek igrac, knjig in športnih rekvizitov, ki jih otroci zares uporabljajo, so pokazali, da je ta nizek. To je posledica dejstva, da se starostna struktura v posameznih oddelkih vsako leto spreminja. V letu izvajanja ankete je bilo v vrtcu več mlajših skupin, kar se je poznalo tudi pri

odgovorih o uporabi posameznih vrst igrač. Problem naj bi vrtec v prihodnje reševal s prerazporeditvijo igrač v enoti, delno pa naj bi primerne igrače pridobili tudi iz drugih enot, nekaj jih bo »prinesel Dedek Mraz«.

- Na podlagi odgovorov nekaterih staršev, da otroci ne smejo prinašati igrač in knjig od doma ali pa lahko to počnejo le redko, je projektna skupina zaključila, da bi bilo starše potrebno dodatno informirati o možnosti vsakodnevnega prinašanja igrač in knjig v vrtec.
- Podatki so privedli do razprave o tem, kaj lahko vrtec hitro in poceni spremeni, da bodo postali prostori otroku prijaznejši in bolj funkcionalni ter bodo omogočali višjo kakovost izvajanja predšolskega kurikula. Pri tem so ugotovili, da nekaterih težav, ki so se izkazale za zelo pereče (npr. nakup računalnikov, ureditev prostorov s peskom in vodo, ureditev parkirnih prostorov in dostopnost vrtca z javnim prevoznim sredstvom), trenutno še ni mogoče rešiti, saj za vrtec predstavljajo prevelik finančni zalogaj. Izkazalo pa se je, da obstaja možnost spremembe (posodobitve) igralnic, med drugim tudi tako, da bo prostor v igralnicah bolj organiziran (prilagojen delu v koticčkih, z urejenimi deli, namenjenimi sprostivni in umiku otrok v zasebnost, ter materiali, razporejenimi v višini otrokovih oči) in ga bo mogoče hitro preurediti.
- Veliko pozornosti so v razpravi posvetili tudi skupnim notranjim in zunanjim prostorom (vhodom v vrtec in zunanjim površinam). Glede na to, da podatki vrtca kažejo, kako zunanje površine vrtca niso urejene tako, da bi bili otroci lahko tam tudi ob slabem vremenu, se je projektna skupina odločila pospešeno lotiti se postopnega preurejanja igrišča. Obrabljene dele igral naj bi sproti obnavljali, opremo z novimi igrali pa naj bi financirala ustanoviteljica.
- Razprava o tem, kako se nekatere pomanjkljivosti na strukturni ravni (težave s prostorom in opremo) odražajo v delu strokovnih delavk, je pokazala, da te težave najverjetneje ne vplivajo na njihovo strokovno delo v oddelku, da pa urejenost prostorov lahko deluje na dobro počutje in zviša delovni elan tako pri strokovnih delavkah kot otrocih. S tem ko bi dogajanje znotraj igralnice razširili na druge prostore v vrtcu in še povečali izbiro materialov in pripomočkov, bi se lahko nekoliko izboljšala tudi kakovost na procesni ravni.

Po uvodnem razpravljanju o dobljenih rezultatih je vsak par (vzgojiteljica – pomočnica vzgojiteljice) do konca aprila 2004 izvedel t. i. delavnico v paru in naredil konkreten načrt uvajanja sprememb. Strokovni delavki v oddelku sta poiskali možne rešitve za spremembo prostora v njuni igralnici ter razmišljali o možnostih, ki jih ta ponuja (kaj ponuja obstoječi material, katere materiale in opremo bi bilo koristno še dodatno pridobiti). Sledilo je skupinsko delo vzgojiteljic in pomočnic, ki so bile razporejene v več skupin, in sicer glede na vhode v vrtec. Skupine so razmišljale o tem, kako učinkovito preurediti garderobe in hodnike. V začetku maja 2004 je bilo ponovno srečanje projektne skupine, ki je pregledala nastali načrt strokovnih delavk. Na tem srečanju se je skupina pogovorila tudi o možnih spremembah, s katerimi bi zagotovile višjo kakovost na ravni vrtca. Te so bile v nadaljevanju tudi izvedene.

Vrtec je načrtoval naslednje:

- preureditev igralnic: zamenjavo in prestavitev pohištva, barvanje sten, menjavo oblog in menjavo ležalnikov;
- preureditev vhodov v vrtec: po mnenju zaposlenih v vrtcu veliko vlogo igra prvi vtis, ko stopiš v neki prostor. Pokaže, kaj se v objektu dogaja, razkriva vzdušje osebja, ki dela v igralnici, in zadovoljstvo ter počutje otrok. Prvi stik z vrtcem in prostor, ki prav to razkriva, so garderobni prostori. S preureditvijo vhodov v vrtec bi dejavnosti iz igralnic prenesli na hodnike in s tem razbremenili in sprostili veliko število otrok v posameznih oddelkih ter s tem naredili igro bolj aktivno in umirjeno, otroci pa bi se več družili med sabo;
- ureditev prostora okoli vrtca: namestitev nove ograje (pri čemer naj bi jih sponzorirala ustanoviteljica), ureditev cvetličnih gred in drevesnice ter pridobitev novih igral.

Vrtec sta že v decembru 2003 po prvih razpravah o ugotovitvah samoevalvacije obiskali arhitektka in svetovalka Zavoda RS za šolstvo. Na obisku je svetovalka predavala o prostoru kot elementu kurikula za vrtce, arhitektka pa jim je svetovala pri ureditvi igralnic, hodnikov in garderob (v zvezi z razporeditvijo pohištva, barvami opreme in prostorov). Strokovne delavke so delno upoštevale njene nasvete in ideje ter dodale svoje. V enem od vhodov v vrtec so nato poleti 2004 preuredili garderobe in hodnik, in sicer so odstranili visoke omare, prebarvali obloge in stene, zamenjali okna in obesili nove zavesse. V večnamenski prostor so namestili klimatsko napravo, na hodnikih pa so odstranili odvečno pohištvo in jih dodatno opremili z igralnimi kotički. Preureditev notranjih prostorov je financiral vrtec sam. Ob otvoritvi novega vhoda so organizirali prireditev, na katero so povabili ustanovitelje vrtca, ki so se tudi odzvali. Pri projektu so sodelovali vsi delavci vrtca: vzgojiteljice, pomočnice vzgojiteljic, hišniki, čistilke, šivilja, ravnateljica in pomočnica ravnateljice. V zvezi s preureditvijo ostalih vhodov v vrtec in igralnic ter ureditvijo prostora okoli vrtca pa se je vrtec lotil priprave projekta, v katerem so s pomočjo znanih lokalnih likovnih umetnikov poizkušali pridobiti donatorska sredstva. Izvedli so ga konec maja 2004. Prav tako se je vrtec prijavil na občinski razpis za pridobitev donatorskih sredstev. Ena od delavk je od Gozdnega gospodarstva pridobila sadike in jih posadila na cvetlične grede. Zasadili so tudi grmovnice in pripravili zelene kotičke.

2.7 ŠTUDIJA VRTCA E

Vrtec se nahaja v slovenskem mestnem naselju s 1000 do 5000 prebivalci in vključuje devet organizacijskih enot v mestu in okoliških krajih. V celotnem vrtcu je zaposlenih 23 vzgojiteljic, 23 pomočnic vzgojiteljic, ravnateljica in dve pomočnici ravnateljice. V vrtec so vključeni tudi otroci s posebnimi potrebami. Vrtec izvaja dnevni program v dopoldanskem času (od 5.15 ure zjutraj do 16. ure popoldne), vsak drugi teden pa tudi popoldanski program (do 20. ure). Poleg tega v okviru nadstandardnih programov izvajajo zgodnje učenje tujega jezika. Imajo mobilno strokovno delavko, profesorico defektologije, ki deluje na področju dela z otroki s posebnimi potrebami.

OPREDELITEV PROBLEMA

Projektno skupino v vrtcu sestavljajo ravnateljica vrtca, pomočnica ravnateljice, dve vzgojiteljici, tri pomočnice vzgojiteljic, predstavnica staršev ter dve raziskovalki z Oddelka za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, kasneje pa se je pridružila tudi svetovalka z Zavoda RS za šolstvo. Z namenom zagotavljanja kakovosti dela v vrtcu je skupina v okviru samoevalvacije kakovosti želela ugotoviti, kako zaposleni v vrtcu ocenjujejo svoje možnosti za kakovostno delo v vrtcu, in sicer kakšne možnosti imajo za nadaljnje izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje, kakšne možnosti imajo za napredovanje in samouresničevanje pri svojem delu ter kako poklicni razvoj in zadovoljstvo zaposlenih v vrtcu zaznavajo starši.

IZBIRA MERSKIH PRIPOMOČKOV IN UDELEŽENCI

Glede na opredeljeni problem smo se na skupnem sestanku dogovorili o izbiri pripomočkov in sodelujočih udeležencev. Starši otrok v vrtcu so izpolnjevali *Vprašalnik za starše* (Bucik in Marjanovič Umek, 2002), in sicer sklopa Osnovni podatki ter Medsebojni odnosi in zadovoljstvo pri delu. Strokovne delavke so v okviru *Vprašalnika za strokovne delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek, Kavčič, Fekonja in Batistič Zorec, 2002) odgovarjale na vprašanja iz sklopov Osnovni podatki ter Poklicni razvoj in zadovoljstvo. Ravnateljica ter dve pomočnici ravnateljice so izpolnjevale izbrane dele *Vprašalnika za vodstvene delavke in delavce* (Poljanšek, Marjanovič Umek in Cecič Erpič, 2002), in sicer sklope Osnovni podatki (podsklopa Oddelki in njihove značilnosti, Strokovne delavke v vrtcu), Stalnost in odsotnost z dela v sklopu Organizacija dela in življenje v vrtcu ter sklop Poklicni razvoj in zadovoljstvo.

POSTOPEK DELA

Izbrane pripomočke so v vrtcu razmnožili ter jih razdelili vsem strokovnim delavkam in staršem otrok. V vrtcu so podatke zbrali pri vseh zaposlenih sodelavkah na internih sestankih, starše pa so povabili v vrtec, jim razložili namen samoevalvacije in jih prosili za sodelovanje.

Starši so izpolnjene vprašalnike vrnili v za to pripravljene nabiralnike na hodnikih v vrtcu. Kot smo se dogovorili, je projektna skupina v vrtcu predhodno vse vprašalnike ustrezno označila, tako da je bilo mogoče vprašalnike strokovnih delavk primerjati z vprašalniki staršev iz istih oddelkov.

Projektna skupina je zbrane izpolnjene vprašalnike posredovala raziskovalni skupini na Oddelku za psihologijo na Filozofski fakulteti, ki je podatke računalniško obdelala. Raziskovalki, ki sta bili vključeni v projektno skupino vrtca, sta na podlagi obdelav podatkov pripravili predstavitev rezultatov za ostale članice projektne skupine ter vrnili izpolnjene vprašalnike. Na skupnem sestanku smo ob predstavitvi rezultate tudi skupaj kratko interpretirali ter se dogovorili za nadaljnji potek interpretacije rezultatov in priprave načrta za zagotavljanje kakovosti.

REZULTATI SAMOEVALVACIJE

Odgovori staršev

Na izbrane sklope iz *Vprašalnika za starše* je odgovarjalo 315 od približno 400 staršev – 85 % mam in 15 % očetov. Tri četrtine udeležencev ima v vrtcu po enega otroka, skoraj četrtina po dva, 1 % pa tri. Od 315 otrok je vrtec obiskovalo 52 % dečkov in 48 % deklic, otroci so bili v času izpolnjevanja vprašalnika stari od 12 mesecev do 7 let, vsi pa so bili v vrtcu najmanj en mesec. Otroci so prihajali v vrtec od 5.15 do 9.00 in odhajali od 12.00 do 16.00. Velika večina staršev je menila, da je število otrok (88 %) in vzgojiteljic glede na število otrok v oddelku (90 %) ustrezno. Poleg tega je 78 % staršev navedlo, da je za otroka ustrenejši oddelek z otroki podobne starosti kot oddelek z otroki različnih starosti.

Medsebojni odnosi in zadovoljstvo pri delu

- Nekoliko manj od treh četrtin staršev meni, da so vzgojiteljice zelo zadovoljne pri delu z otroki, približno četrtina pa, da so zmerno zadovoljne.
- Dve tretjini staršev zaznava odnose med vzgojiteljicami v vrtcu kot zelo ustrezne, manj kot tretjina kot zmerno ustrezne, ostali pa niso znali odgovoriti na to vprašanje. Več kot polovica staršev ima vtis, da vodstvo vrta in vzgojiteljice zelo sodelujejo, manj kot tretjina pa, da zmerno, 14 % jih tega ne ve.
- Starši ocenjujejo kakovost stikov in odnosov med vzgojiteljico, ki dela z njihovim otrokom, in pomočnico vzgojiteljice v oddelku večinoma kot zelo dobre (73 %) ali vsaj dobre (20 %). Stike med vzgojiteljico njihovega otroka in drugimi vzgojiteljicami prav tako ocenjujejo kot zelo dobre (44 %) ali dobre (32 %), med vzgojiteljico in ravnateljico kot zelo dobre (28 %) ali dobre (22 %), med vzgojiteljico in svetovalnimi delavci kot zelo dobre (23 %) ali dobro (19 %) ter med vzgojiteljico in drugimi zaposlenimi kot zelo dobre (40 %) ali dobre (27 %). Stike med pomočnico vzgojiteljice njihovega otroka in drugimi pomočnicami starši prav tako ocenjujejo kot zelo dobre (42 %) ali dobre (29 %). Ostali starši so menili, da teh stikov ne morejo oceniti.
- 98 % staršev pri delu vzgojiteljice v oddelku njihovega otroka nič ne moti.

Odgovori strokovnih delavk

Izbrane pripomočke je izpolnilo 46 strokovnih delavk. 34 strokovnih delavk ima V. stopnjo izobrazbe (18 vzgojiteljic in 10 pomočnic vzgojiteljic), VI. stopnjo ima 9 strokovnih delavk (od tega 4 vzgojiteljice in 5 pomočnic vzgojiteljic), 3 strokovne delavke pa imajo visoko izobrazbo (2 vzgojiteljici in ena pomočnica vzgojiteljice). Delovna doba strokovnih delavk znaša od 0 do 28 let, v povprečju 24 let. Strokovne delavke so bile stare med 20 in 55 let (40 % nad 40 let). Otroci v njihovih oddelkih so bili stari od enega do sedem let. V oddelkih je bilo od 13 do 24 otrok (od 7 do 12 otrok na eno strokovno delavko).

Poklicni razvoj in zadovoljstvo

- Kljub temu da ima večina strokovnih delavk srednjo stopnjo izobrazbe, jih več kot polovica (26) ne želi doseči višje stopnje izobrazbe.
- Velika večina strokovnih delavk ocenjuje, da jim vrtec omogoča dodatno izpolnjevanje (1 ne) in stalno strokovno izpopolnjevanje (vse) ter da v letnem programu dela načrtuje tudi strokovno izpopolnjevanje (1 ne). Vse razen dveh strokovnih delavk menijo, da večina ponujenih programov stalnega strokovnega izpopolnjevanja vključuje aktualne vsebine. Nekoliko manj kot polovica jih večinoma sama izbira, katerega od ponujenih programov se bo udeležila, večinoma pa programov ne izbirajo glede na imena izvajalcev. Veliki večini vrtec financira vsaj en seminar stalnega strokovnega izpopolnjevanja letno.
- Polovica strokovnih delavk meni, da ima možnost napredovanja v višje nazive, vse pa imajo možnost napredovanja v višje plačilne razrede.
- Poleg tega imajo vse strokovne delavke dostop do strokovne literature. Vse razen dveh jo tudi redno prebirajo.
- Vse razen ene strokovne delavke menijo, da imajo možnost izražati svojo iniciativo, npr. za uvajanje sprememb in novosti v vrtcu.
- Strokovne delavke so poročale, da so se v zadnjih treh letih dejansko vsaj petkrat udeležile stalnega strokovnega izpopolnjevanja, ki so mu v zadnjem letu namenile od 2 do 76 ur.
- Svojo strokovno usposobljenost v veliki večini ocenjujejo kot primerno (35), nekatere tudi kot zelo dobro (8) ali nekoliko pomanjkljivo (3).
- Glede programov stalnega strokovnega izpopolnjevanja največ strokovnih delavk navaja, da pogosto izbirajo programe z aktualno, novo vsebino (npr. novi pogledi na razvoj otroka, kurikularno načrtovanje), tiste, v katerih so predstavljene dobre rešitve iz prakse, in tiste, ki so namenjeni osebnostni rasti.
- Največ strokovnih delavk drugim strokovnim delavkam v vrtcu prenese znanje, ki ga pridobi v programih stalnega strokovnega izpopolnjevanja, tako da se z njimi pogovori na neformalnih srečanjih in na aktivih delavcev. Nobena ne pripravi o tem predavanj, večina jih tudi ne pripravi pisnih gradiv.
- V zvezi z zadovoljstvom pri delu se vsem strokovnim delavkam zdi njihovo delo zanimivo (dvema zmerno, ostalim pa zelo). Vse ocenjujejo, da so pri svojem delu nekaj dosegle in da to lahko storijo tudi v prihodnje. Večina jih svoje delo ocenjuje kot zmerno stresno (6 kot zelo stresno in 11 kot nestresno). Svojo zaposlitev ocenjujejo kot razmeroma zanesljivo (18 zelo, 17 zmerno, 11 nezanesljivo). Velika večina jih meni, da so zmerno stimulirane za uspešnost pri delu. Večina jih je zadovoljnih s prostori, v katerih delajo in v katerih se srečujejo s sodelavkami. Zmerno so zadovoljne z opremo in igralnim materialom v prostorih, v katerih delajo, največ pa jih je zelo zadovoljnih s svojim delovnim časom, časom za dopust in timom, v katerem delajo, pa tudi z vodenjem vrta. Večina jih je tudi zmerno zadovoljna z medosebno komunikacijo v vrtcu in s svojim samoizobraževanjem.

- Strokovne delavke svoje stike z drugimi zaposlenimi v vrtcu ocenjujejo na naslednji način: (a) z vzgojiteljico ali pomočnico vzgojiteljice, s katero delajo v paru, imajo večinoma zelo pogoste (3 razmeroma redke), zelo dobre (3 razmeroma slabe) in razmeroma zelo osebne (3 razmeroma uradne) odnose; (b) z drugimi vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic imajo od razmeroma redke do pogoste stike, ki so večinoma dobri do zelo dobri (3 strokovne delavke imajo z drugimi vzgojiteljicami razmeroma slabe stike, 1 pa ima razmeroma slabe odnose z drugimi pomočnicami vzgojiteljic) in osebni ali zelo osebni; (c) z ravnateljico vrtca imajo strokovne delavke od zelo redke do zelo pogoste stike, ki so večinoma zelo dobri (pri 2 strokovnih delavkah razmeroma slabi in pri eni zelo slabi) ter od zelo uradni do zelo osebni; (č) s svetovalnimi delavci imajo le nekatere strokovne delavke pogoste in dobre odnose (večina tega ni ocenila); (d) z drugimi delavci v vrtcu pa imajo strokovne delavke večinoma srednje pogoste stike (6 zelo redke), večinoma tudi dobre ali zelo dobre (2 razmeroma slabe in 1 zelo slabe) ter zmerno osebne.
- Večina strokovnih delavk poroča, da se v vrtcu dogovarjajo o možnih kombinacijah v zvezi z oblikovanjem para vzgojiteljica – pomočnica vzgojiteljice in da, če je to le mogoče, vodstvo vrtca upošteva njihove želje. Ena strokovna delavka meni, da jo vodstvo sicer vpraša po njenih željah, a jih nato ne upošteva, 6 pa jih je ocenilo, da nima možnosti sodelovanja pri oblikovanju para vzgojiteljica – pomočnica vzgojiteljice.
- Vse strokovne delavke navajajo, da s sodelavko v paru delata z otroki vzporedno v dveh manjših skupinah v oddelku; razen ene tudi navajajo, da obe skupaj izvajata dejavnosti v oddelku, vse razen dveh pa, da vzpostavljata več neposrednih stikov odrasla oseba – otrok. Približno polovica strokovnih delavk dela tako, da ena v paru izvaja načrtovano dejavnost, druga pa vzporedno opazuje otroke. Večinoma pomočnica vzgojiteljice tudi pomaga vzgojiteljici pri izvajanju tistih dejavnosti, pri katerih ta potrebuje pomoč.
- Velika večina strokovnih delavk navaja, da s sodelavko v paru sodelujeta pri naslednjih dejavnostih: pri načrtovanju vseh dejavnosti v vrtcu in načrtovanju na različnih področjih dejavnosti, pri izvajanju dejavnosti na različnih področjih in izvajanju rutinskih dejavnosti, pri dejavnostih, ki potekajo zunaj vrtca, ter pri sprotni in letni evalvaciji kurikula. Od tega jih razmeroma najmanj sodeluje pri dejavnostih, ki potekajo zunaj vrtca (7). V veliki večini primerov strokovne delavke poročajo, da s sodelavkami v paru skupaj načrtujejo delo vsak dan, kar največkrat počnejo takrat, ko otroci spijo, ali pa takrat, ko ena od njiju zaključuje delo.

Odgovori vodstvenih delavk

Poklicni razvoj in zadovoljstvo

- Vodstvene delavke drugim strokovnim delavkam v vrtcu prenesejo znanje, ki ga pridobijo v programih stalnega strokovnega izpopolnjevanja tako, da se z njimi pogovorijo na neformalnih srečanjih in na aktivih delavcev, pripravijo o tem predavanja ali pisna gradiva.

- V zvezi z zadovoljstvom pri delu se vsem vodstvenim delavkam zdi njihovo delo zelo zanimivo. Vse ocenjujejo, da so pri svojem delu nekaj dosegle in da to lahko storijo tudi v prihodnje. Vodstvene delavke se v svojih ocenah stresnosti dela med seboj zelo razlikujejo. Svojo zaposlitev ocenjujejo kot zanesljivo (1 zmerno). Menijo, da so zmerno do zelo stimulirane za uspešnost pri delu. So zelo zadovoljne s prostori, v katerih delajo, in njihovo opremo, prav tako so zelo zadovoljne tudi s svojim delovnim časom, zmerno s časom za dopust in zelo s timom, v katerem delajo. So zmerno do zelo zadovoljne z medosebno komunikacijo v vrtcu in s svojim samoizobraževanjem.
- Vodstvene delavke svoje stike z drugimi zaposlenimi v vrtcu ocenjujejo na naslednji način: (a) z ravnateljico/pomočnico ravnateljice vrtca imajo zelo pogoste stike, ki so večinoma zelo dobri ter od zmerno do zelo osebni, pri njih imajo tudi visoko stopnjo podpore; (b) z vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic imajo precej pogoste stike, ki so večinoma dobri do zelo dobri in precej osebni, ti stiki jim nudijo precej do zelo visoko raven podpore; (c) z drugimi delavci v vrtcu pa imajo večinoma precej pogoste, večinoma dobre ter razmeroma uradne stike, ki jim predstavljajo precej podpore. Svetovalnih delavcev v vrtcu nimajo.

Skrb za izobraževanje in zadovoljstvo delavcev vrtca

- Vse vodstvene delavke delavce v vrtcu spodbujajo, da končajo šole in dosežejo ustrezno izobrazbo; v letnem programu dela načrtujejo izobraževanje strokovnih delavk in delavcev, dve v letnem programu načrtujeta tudi izobraževanje drugih delavcev vrtca.
- Vse vodstvene delavke ocenjujejo, da le nekatere vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic ter drugi delavci v vrtcu želijo nadaljevati izobraževanje. Njihovi odgovori glede tega, ali bi lahko v času izobraževanja zaposlenih v vrtcu našli nadomestitev znotraj vrtca, pa se precej razlikujejo.
- Vodstvene delavke poročajo, da so vse vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic vključene v stalno strokovno izpopolnjevanje (v povprečju 25–32 ur letno), prav tako tudi nekateri drugi delavci (v povprečju 16–20 ur letno).
- Glede programov stalnega strokovnega izpopolnjevanja vodstvene delavke navajajo, da imajo vzgojiteljice, pomočnice vzgojiteljic in drugi zaposleni pogosto možnost obiskati programe z aktualno, novo vsebino (npr. novi pogledi na razvoj otroka, kurikularno načrtovanje), tiste, v katerih so predstavljene dobre rešitve iz prakse, in tiste, ki so namenjeni osebnostni rasti, redkeje pa programe, v katerih je poudarek na alternativnih pristopih dela.
- Vse vodstvene delavke navajajo, da imajo vzgojiteljice možnost napredovanja v višje nazive in višji plačilni razred, pomočnice vzgojiteljic in drugi delavci v vrtcu pa možnost napredovanja v višji plačilni razred.
- Zaposlenim je dostopna strokovna literatura, ki jo ti tudi prebirajo ter izražajo svoje iniciative za uvajanje sprememb in novosti v vrtcu.
- Po oceni vodstvenih delavk je strokovna usposobljenost strokovnih delavk in drugih delavcev v vrtcu primerna.

- Po mnenju vodstvenih delavk se strokovnim delavkam zdi njihovo delo zanimivo, imajo občutek, da so pri svojem delu nekaj dosegle in da to lahko storijo tudi v prihodnje. Dve menita, da je delo strokovnih delavk stresno, njihova zaposlitev pa nezanesljiva. Vse vodstvene delavke ocenjujejo, da so strokovne delavke stimulirane za uspešnost pri delu. Dve menita, da so strokovne delavke zadovoljne s prostori, v katerih delajo, in njihovo opremo (ena vodstvena delavka meni nasprotno), vse pa menijo, da so strokovne delavke zadovoljne s prostori, v katerih se srečujejo s sodelavkami. Strokovne delavke so po mnenju vodstvenih delavk zadovoljne s svojim delovnim časom, časom za dopust in timom, v katerem delajo, z vodenjem vrtca, medosebno komunikacijo v vrtcu in s svojim samoizobraževanjem.
- Po mnenju vodstvenih delavk se drugim delavcem v vrtcu zdi njihovo delo zanimivo, imajo občutek, da so pri svojem delu nekaj dosegli in da to lahko storijo tudi v prihodnje, zadovoljni so s prostori, v katerih delajo, in njihovo opremo, s svojim delovnim časom, časom za dopust, s timom, v katerem delajo, z vodenjem vrtca ter medosebno komunikacijo. Dve vodstveni delavki menita, da je delo drugih delavcev v vrtcu stresno, njihova zaposlitev pa zanesljiva (ena meni nasprotno).

Sodelovanje med delavci v vrtcu

- Vodstvene delavke se s strokovnimi delavkami v vrtcu na formalnih sestankih srečajo enkrat letno do enkrat mesečno, neformalno pa nekajkrat letno oz. nekajkrat tedensko v enotah, v katerih imajo sedež. Z drugimi delavci v vrtcu pa se na formalnem sestanku in neformalno srečajo nekajkrat letno.
- Vodstvene delavke ocenjujejo, da za njihov vrtec velja precej visoka stopnja demokratičnosti, učinkovitosti dela, zadovoljstva delavcev, odkritosti med delavci in informiranosti delavcev o dogajanju v vrtcu.
- Vse so navedle, da so zadnji mesec praviloma sprejemale odločitve v vrtcu tako, da so se odločale po posvetovanju z drugimi strokovnimi delavkami.
- Vse vodstvene delavke se s strokovnimi delavkami v vrtcu posvetujejo o izvedbi posameznih načrtovanih nalog, strategiji sodelovanja s starši, sodelovanju z drugimi ustanovami ter o vpisu in vključevanju novih otrok v vrtec, dve se posvetujeta tudi o ekonomskih kazalcih in novih ponudbah programov zunanjih izvajalcev, le ena pa tudi o zaposlovanju v vrtcu.

Sodelovanje med vrtcem in starši

- Vse vodstvene delavke menijo, da starši dovolj pogosto sodelujejo z vrtcem. Svet staršev se letno sestane 2–3-krat, svet vrtca pa 4–6-krat.
- Vse vodstvene delavke s starši komunicirajo na naslednje načine: objavijo urnik, kdaj lahko starši pridejo do njih, po dogovoru tudi izven urnika, preko sveta staršev, pisnih obvestil ter na prireditvah v vrtcu. Nobena v vrtcu nima predalčka za pritožbe in pohvale, dve komunicirata tudi preko vzgojiteljice ali ob prihodu in odhodu otrok iz vrtca.

- Starši izražajo nezadovoljstvo z vrtcem redko, nekajkrat v letu.
- Pri reševanju problemov s starši se ti občasno obrnejo na pomočnico ravnateljice, redko pa na ravnateljico, pred tem pa se običajno pogovorijo z vzgojiteljico ali pomočnico vzgojiteljice.
- Vse vodstvene delavke menijo, da je sodelovanje staršev z vrtcem ustrezno, se izboljšuje, da so starši dobro informirani o tem, kaj se dogaja v vrtcu (z zgibankami, pisnimi obvestili na oglasni deski, pisnimi obvestili vzgojiteljic, preko predstavnikov v svetu staršev). Menijo, da so otroci in starši na splošno zadovoljni z delom vrtca ter pozitivno ocenjujejo strokovno in vodstveno delo v vrtcu.

SKLEPI IN NAČRT ZA ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI DELA V VRTCU

Po pregledu rezultatov v okviru celotne projektne skupine je interna projektna skupina v vrtcu, ki so jo sestavljale ravnateljica, pomočnica ravnateljice, dve vzgojiteljici, tri pomočnice vzgojiteljic in predstavnica staršev, predstavila rezultate evalvacije na vzgojiteljskem zboru, ki je bil namenjen samo tej temi. Poleg tega je interna evalvacijska skupina izvedla tudi posebno študijsko delavnico, kjer so udeleženci sprejeli smernice za izboljšanje kakovosti v vrtcu. Z rezultati evalvacije je skupina na roditeljskih sestankih seznanila tudi starše otrok v vrtcu.

Projektna skupina je na podlagi zbranih odgovorov staršev ocenila, da so ti z medsebojnimi odnosi zaposlenih v vrtcu zadovoljni. Starši zlasti ugodno ocenjujejo odnose med vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice v oddelku, ki ga obiskuje njihov otrok. Menimo, da je ocena teh stikov zanesljivejša kot njihova ocena medosebnih odnosov med drugimi zaposlenimi v vrtcu, saj predpostavljamo, da imajo starši največ stikov z vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice v oddelku, v katerega je vključen njihov otrok.

Projektna skupina v vrtcu na podlagi rezultatov ocenjuje, da so strokovne delavke z izbiro stalnega strokovnega izpopolnjevanja zadovoljne, programe izbirajo glede na svojo potrebo po znanju in želje, svoje predloge pa pripravijo skupaj v aktivih in to sporočajo vodstvu. Zadovoljstvo pri svojem delu ocenjujejo kot visoko, socialne stike z drugimi zaposlenimi v vrtcu kot dobre, prav tako so tudi starši zadovoljni z medsebojnimi odnosi zaposlenih v vrtcu. Ugotovitev, da je polovica strokovnih delavk menila, da nimajo možnosti napredovanja v višje nazive, je projektna skupina pojasnila s tem, da je ta možnost dejansko na voljo le vzgojiteljicam, pomočnicam vzgojiteljic pa ne. Projektna skupina je izpostavila tudi to, da večina strokovnih delavk ni ocenila pogostosti in kakovosti svojih stikov s svetovalnimi delavci. Vrtec ima namreč le mobilno strokovno delavko, ki sodeluje le s tistimi strokovnimi delavkami, ki imajo v svojih oddelkih integrirane otroke s posebnostmi v razvoju.

Rezultati samoevalvacije v vrtcu so opozorili na naslednje. V zvezi z izobrazbo strokovnih delavk ugotavljajo, da ta ni optimalna, zato bi bilo treba spodbuditi vse zaposlene, zlasti delavke s srednjo izobrazbo, k vpisu nadaljnega študija. V vrtcu namreč menijo, da bi to nedvomno dvignilo kakovost njihovega dela in prispevalo k boljši komunikaciji

med sodelavkami, saj jih bo čez dve do tri leta med zaposlenimi pomočnicami vzgojiteljic v vrtcu imelo kar 12 visoko izobrazbo (vse so že vpisane na študij), med vzgojiteljicami pa le ena. V vrtcu so na podlagi dobljenih ugotovitev izvedli dodatno anketo, s pomočjo katere so ugotovili, da nobena od vzgojiteljic s srednjo izobrazbo nima namena nadaljevati formalnega izobraževanja. Kot razloge za takšno odločitev so te vzgojiteljice navajale svojo starost, družino ter oddaljenost ustreznih fakultet. Nasprotno bi se tri četrtine pomočnic vzgojiteljic rade vključile v nadaljnje šolanje, saj vidijo svojo perspektivo v nadaljnji zaposlitvi kot vzgojiteljice v vrtcu. Vse strokovne delavke pa se želijo še naprej izobraževati preko oblik stalnega strokovnega izpopolnjevanja, ki naj bi bilo tudi naprej organizirano v vrtcu in izhaja iz potreb ter dela strokovnih delavk. V vrtcu tudi ugotavljajo, da je primerno ohraniti kolegialne hospitacije v taki obliki, kot so bile doslej, pri tem pa ne izključujejo povezav z vrtci v mentorski mreži.

Na študijski delavnici vrtca so z namenom izboljšati kakovost odnosa med zaposlenimi in učinkovite komunikacije sprejeli naslednji načrt za izboljšanje oblik dela: preoblikovanje strokovnih aktivov, vsebinska popestritev z aktualno problematiko, oblikovanje supervizijske skupine v vrtcu, sodelovalno načrtovanje v smislu boljšega sodelovanja med enotami, oblikovanje skupine za družabna srečanja, športne aktivnosti, kulturne prireditve in izlete ter mentorstvo začetnikom (nudenje strokovne pomoči strokovnim delavkam začetnicam še po opravljenem pripravništvu).

V naslednjem šolskem letu nameravajo v vrtcu podrobneje preučiti sodelovanje med starši in vrtcem, in sicer oblike sodelovanja in zadovoljstvo staršev s storitvami v vrtcu. Prav tako bodo še naprej spremljali strokovno izpopolnjevanje in poklicno zadovoljstvo med zaposlenimi.

Projektna skupina je ob zaključku samoevalvacije kakovosti v vrtcu ugotovila, da so v vrtcu v skladu z načeli samoevalvacije upoštevali odprtost evalvacije, prostovoljnost (vajo so privolile vse sodelujoče strokovne delavke in starši vključenih otrok), spoštovali so zasebnost in zaupnost ter poklicno dobrobit udeležencev, vse ugotovitve pa so posredovali udeležencem kot povratno informacijo.

